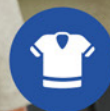

Storing vital products with care

 Pensioenfonds Vopak

Jaarverslag 2021

Inhoud

2 Inhoud

3 Meerjarenoverzicht

4 Inleiding

5 Bestuursverslag

- 5 Introductie
- 5 Strategie
- 6 Resultaat en dekkingsgraden
- 8 Herstelplan
- 8 Premie en beleggingen
- 18 Ontwikkelingen op financiële markten
- 20 Technische voorzieningen
- 21 Toeslagen
- 22 Kosten
- 26 Risicomanagement
- 31 Vereist eigen vermogen
- 36 Gegevensbescherming
- 37 Communicatie
- 38 Code pensioenfondsen
- 39 Governance
- 45 Klachten
- 45 Verzekerdenbestand
- 46 Aangesloten ondernemingen
- 46 Statuten en pensioenregeling
- 48 Vooruitblik

- ## 49 Verantwoordingsorgaan
- 49 Verslag verantwoordingsorgaan
 - 52 Reactie bestuur

- ## 53 Raad van toezicht
- 53 Verslag raad van toezicht
 - 54 Reactie bestuur

- ## 55 Jaarrekening
- 56 Balans per 31 december
 - 57 Staat van baten en lasten
 - 57 Kasstroomoverzicht
 - 58 Grondslagen voor waardering
 - 61 Toelichting op de balans per 31 december
 - 66 Toelichting op de staat van baten en lasten
 - 68 Resultaatbestemming
 - 69 Vereist eigen vermogen

- ## 70 Overige gegevens
- 70 Statutaire resultaatbestemming
 - 71 Actuariële verklaring
 - 72 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

- ## 78 Bijlage
- 78 Verklarende woordenlijst
 - 80 Contactinformatie

Meerjarenoverzicht

(Bedragen in EUR 1.000)	2021	2020	2019	2018	2017
Balanswaarden					
Technische voorziening voor risico pensioenfonds	1.063.188	1.108.023	1.030.419	913.976	890.989
• waarvan herverzekerd	8.075	8.986	8.885	8.531	8.288
Overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	3.829	3.205	3.094	2.777	2.321
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1.410.860	1.395.572	1.270.491	1.064.571	1.087.618
Algemene reserve	323.837	211.943	183.186	128.315	183.288
Toeslagreserve	4.256	4.761	5.420	4.326	4.914
Premie-egaliseringsreserve	–	11.198	16.197	17.494	–
Technische voorziening voor risico deelnemers	194.997	170.560	163.305	139.611	147.059
Beleggingen voor risico deelnemers	194.997	170.560	163.305	139.611	147.059
Dekkingsgraden					
Dekkingsgraad	125,7%	116,5%	115,3%	112,1%	117,6%
Beleidsdekkingsgraad	122,9%	110,2%	113,6%	117,2%	116,4%
Vereiste dekkingsgraad	115,8%	115,9%	115,7%	115,8%	116,0%
Marktwaarde dekkingsgraad	123,3%	111,9%	111,9%	110,6%	116,1%
Reële dekkingsgraad	102,5%	93,2%	94,4%	98,4%	97,6%
Gedeeltelijke toeslagverlening mogelijk boven	108,5%	108,7%	108,6%	108,7%	108,6%
Volledige toeslagverlening mogelijk boven	119,9%	118,3%	120,3%	119,1%	119,2%
Baten en lasten					
Bijdragen	31.295	32.808	30.685	46.585	24.152
• waarvan beschikbare premieregelingen	10.478	9.443	7.372	6.462	6.536
Beleggingsresultaten	65.998	109.056	177.067	-24.505	54.680
Pensioenuitkeringen	40.852	39.986	38.937	38.447	37.436
Resultaat	100.191	23.099	54.668	-38.067	59.713

(Bedragen in EUR 1.000)	2021	2020	2019	2018	2017
Rendementen					
Totale rendement beleggingen	4,8%	9,1%	17,1%	-2,1%	5,6%
Totale rendement beleggingen excl. LDI-portefeuille	11,8%	7,4%	16,7%	-4,1%	6,6%
Benchmark rendement excl. LDI-portefeuille	11,3%	5,6%	15,5%	-4,2%	6,1%
Rentes					
Gemiddeld gehanteerde rekenrente	0,5%	0,1%	0,7%	1,3%	1,4%
Gemiddeld gehanteerde marktrente	0,4%	-0,1%	0,2%	1,2%	1,3%
Toeslagen					
Deelnemers	1,12%	2,18%	2,24%	2,23%	0,33%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0,14%	0,88%	1,47%	0,84%	–
Kostenratio's					
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten ¹	272	275	246	285	210
• waarvan kosten pensioenbureau ²	50	57	55	52	57
Vermogensbeheerkosten	0,35%	0,35%	0,35%	0,39%	0,38%
Transactiekosten	0,09%	0,08%	0,09%	0,09%	0,06%
Totaal	0,44%	0,43%	0,44%	0,48%	0,44%
Aantallen					
Deelnemers	1.481	1.481	1.466	1.396	1.312
Gewezen deelnemers	1.767	1.794	1.799	1.770	1.731
Pensioengerechtigden	2.819	2.823	2.849	2.907	2.959
	6.067	6.098	6.114	6.073	6.002

¹ Bedragen in EUR per deelnemers en pensioengerechtigde.

² Deze kosten worden door Vopak betaald en niet doorbelast.

Inleiding

Aan het eind van 2021 werden de signalen ten aanzien van het covid-19 virus langzaam aan positiever. We hoopten dan ook snel een periode van menselijk leed achter ons te kunnen laten en weer positief vooruit te kunnen kijken. Twee maanden later werden we geconfronteerd met een oorlog tussen Oekraïne en Rusland waarbij het leed van de Oekraïense bevolking zich met een grote vluchtelingenstroom over Europa verspreid. Wie had gedacht dat we zo dicht bij huis nog met oorlog zouden worden geconfronteerd?

De stijgende marktrente en de inval van Rusland in Oekraïne zorgden voor druk op de aandelenmarkten en negatieve rendementen. Verrassend genoeg werd het effect op de aandelenmarkten van de inval snel uitgeprijsd. Dat de economische vooruitzichten –zeker voor Europa– zijn gewijzigd komt tot op heden nauwelijks tot uitdrukking op de aandelenmarkten. Belangrijk aandachtspunt vormt thans de oplopende inflatie, waarvan lang werd gedacht dat deze door opstartproblemen van economieën na de covid-19 crisis werd veroorzaakt, maar die thans met name wordt gedreven door de oplopende prijzen van grondstoffen en energie.

Ondanks de bijzondere omstandigheden bevindt het pensioenfonds zich nog steeds in een goede financiële uitgangspositie waarbij de oplopende inflatie wel een grote uitdaging vormt voor het waardevast kunnen houden van de pensioenen. In 2021 herstelde de dekkinggraad van ons pensioenfonds zich zodanig dat medio 2021 het herstelplan kon worden afgemeld bij De Nederlandsche Bank en aan het eind van het jaar aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden een toeslag op de pensioenen

kon worden verleend ter grootte van de volledige prijsindexstijging van 3,28%.

Gedurende het jaar werd duidelijk dat de premie-egaliseringsreserve in 2021 ontoereikend zou zijn. Deze reserve maakte het voor ons in de afgelopen jaren mogelijk om –ondanks de zeer lage rente– een premie in de A-regeling vast te stellen die bij een keuze voor pensioeninkoop volledige pensioenopbouw mogelijk maakte. Om volledige pensioenopbouw mogelijk te maken is in 2021 het tekort onttrokken aan de algemene reserve. Aan de communicatie naar deelnemers over een verlaging van de premie in de A-regeling in 2022 hebben we uitgebreid aandacht besteed.

Andere werkzaamheden die in 2021 werden uitgevoerd betroffen de invulling van het duurzaamheidsbeleid beleggingen, het afronden van de investment cases, de ALM studie, de evaluatie van het integraal risicomanagement en de eigen risicobeoordeling.

Begin 2022 konden wij de vacature die in het bestuur was ontstaan op 1 januari 2021 door het aftreden van de heer J. Vriesendorp invullen met de benoeming van mevrouw C.C. Heilbron-Werker. Zij volgde in 2021 de nodige pensioenopleidingen en nam aan de bestuursvergaderingen deel als aspirant bestuurslid. Begin 2022 kon ook de vacature die in het bestuur was ontstaan door het aftreden van de heer B.M. de Jonge van Ellemeet snel worden ingevuld met de benoeming van de heer R.J. Wester zodat wij nu weer volledig op sterkte zijn.

Het officiële afscheid van de heer J. Vriesendorp moesten wij vanwege de covid-19 maatregelen uitstellen en tijdens dit

uitstel ontvingen wij het droevige bericht van zijn overleden. Wij denken met dankbaarheid en plezier terug aan zijn inbreng in de afgelopen jaren dat zonder meer een passend afscheid had verdiend.

In 2021 is de werkgroep gevormd die de vertaling van het nieuwe pensioenstelsel naar de situatie bij Vopak zal voorbereiden. In deze werkgroep hebben pensioenfonds, Vopak, vakverenigingen en ondernemingsraad zitting. Nadat de nodige kennis is gedeeld in 2021 zal de focus in 2022 liggen op het formuleren van adviezen waarmee in het arbeidsvoorwaardenoverleg afspraken voor de toekomst gemaakt kunnen worden. Dat dit grote dossier de nodige uitdagingen in zich heeft mag duidelijk zijn. Al was het alleen maar de tijdslijn waarbinnen een en ander afgerond moet zijn.

We verwachten met dit jaarverslag weer een goed beeld te geven van onze bezigheden in het afgelopen jaar. De grote hoeveelheid onderwerpen op de bestuursagenda blijft een uitdaging. Gelukkig weten we ons gesteund door grote betrokkenheid vanuit alle pensioenfondsorganen. Graag wil ik dan ook alle bij het pensioenfonds betrokken partijen bedanken voor hun inzet voor het pensioenfonds en de positieve wijze waarop deze inzet wordt ingevuld. Dat geldt niet in de minste plaats voor het pensioenbureau, waar wij ook in deze moeilijke tijden op hebben kunnen steunen.

Ik nodig u graag uit om met ons in contact te treden als het lezen van het verslag vragen bij u oproept.

Cees Vletter, voorzitter

Bestuursverslag

Introductie

Als bestuur van het pensioenfonds zijn wij verantwoordelijk voor de gehele gang van zaken binnen het pensioenfonds. Bij de uitvoering van deze taak zorgen wij ervoor dat de belangen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en andere betrokkenen op evenwichtige wijze worden behartigd. Het bestuur is paritair samengesteld en bestaat uit acht bestuursleden. Vier leden zijn aangewezen door de werkgever en vier leden (waarvan twee gepensioneerden) door het verantwoordingsorgaan.

In dit verslag trachten wij op transparante wijze verantwoording af te leggen omtrent de gang van zaken binnen het pensioenfonds en het gevoerde beleid.

Strategie

Doelstelling

Ons pensioenfonds heeft als doelstelling het verlenen van pensioen- en/of andere uitkeringen aan deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, op basis van het overeengekomen pensioenreglement.

Wij geven invulling aan deze doelstelling door een herkenbaar, evenwichtig en zorgvuldig vormgegeven beleid te voeren waarbij zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de verwachtingen van alle belanghebbenden. Concreet betekent dit dat wij een goed pensioen voor alle deelnemers nastreven.

Missie, visie en strategie

In het verlengde van de doelstelling zien wij als onze missie: het zorgvuldig uitvoeren van de pensioenregeling ten behoeve van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Kernwaarden die het bestuur hierbij hanteert zijn:

Betrouwbaar

Vertrouwen is de basis. Wij voeren de pensioenregeling als voorzichtig en redelijk persoon uit. Alle betrokkenen moeten op het pensioenfonds kunnen vertrouwen en het pensioenfonds ervaren als betrouwbaar. Het bewaken van de integriteit van het pensioenfonds is daarom van groot belang. Beslissingen die wij nemen, worden zorgvuldig genomen –waarbij de belangen

van alle belanghebbenden zorgvuldig worden gewogen– en passen bij het karakter en de verantwoordelijkheden van het pensioenfonds.

Deskundig en professioneel

Deelnemers en andere belanghebbenden hebben recht op een goed bestuur. Wij voeren de pensioenregeling deskundig en professioneel uit op een adequate en weloverwogen wijze. Hierbij maken wij continu de afweging tussen kwaliteit, risico, rendement en kosten. Deelnemers en andere belanghebbenden kunnen ons aanspreken op ons gedrag en onze besluiten.

Transparant

Transparantie draagt bij aan vertrouwen en geeft inzicht. Wij communiceren helder en open over de pensioenregeling, de financiële positie van het pensioenfonds en de risico's die daaraan zijn verbonden voor betrokkenen.

Wij leggen helder en open verantwoording af over de invulling van de taken, het financiële beleid en de resultaten van het pensioenfonds.

Hierbij wordt rekening gehouden met de verwachtingen van alle belanghebbenden en wordt getracht te voorkomen dat er een verwachtingskloof ontstaat. Als bestuur zijn wij ons bewust van het feit dat de pensioenmaterie veelal niet eenvoudig is. Bij de communicatie houden wij daar rekening mee.

De hierbij door ons gehanteerde toekomstvisie is gebaseerd op de volgende overwegingen:

- wij behartigen de belangen van alle betrokken partijen evenwichtig. Hierbij worden de vereisten vanuit wet- en regelgeving, statuten en reglementen altijd nageleefd;
- wij hanteren hierbij als uitgangspunt een kwalitatief hoogwaardige en efficiënte uitvoering. Vertegenwoordigers van werkgever, werknemers en pensioengerechtigden besturen in gezamenlijkheid het pensioenfonds;
- wij streven er naar de historisch goede relatie met Vopak te continueren en hechten er grote waarde aan haar positieve en betrouwbare reputatie ten aanzien van de pensioenregeling richting belanghebbenden te waarborgen;
- wij spelen in op de actualiteit en streven naar een duurzaam financieel gezonde positie met een optimaal langetermijnperspectief in goede en slechte tijden.

Bij het uitvoeren van onze strategie hanteren wij een evenwichtig en zorgvuldig vormgegeven beleid. Belangrijke uitgangspunten bij de uitvoering van het strategisch beleid vormen:

- een beleggingsbeleid dat past bij de technische voorziening voor risico pensioenfonds en doelstellingen van het pensioenfonds;
- een afgewogen en adequate inzet of afdekking van risico's;
- een zorgvuldige inrichting van processen;
- een kostenefficiënte uitvoering van de pensioenregeling;
- een begrijpelijke pensioencommunicatie.

De doelstelling en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, zijn door ons vastgesteld en vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota. Voorafgaand aan het aanvaarden van de uitvoering van een pensioenregeling toetsen wij of de regeling wel kan worden uitgevoerd. Hierbij wordt de actuariële en bedrijfstechnische nota als uitgangspunt genomen.

Resultaat en dekkingsgraden

Resultaat 2021

Uit de staat van baten en lasten blijkt een positief resultaat van EUR 100,2 miljoen (in 2020 was dit EUR 23,1 miljoen). Een uitsplitsing naar de belangrijkste onderdelen van het resultaat is hieronder opgenomen:

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten	66,0	109,1
Ontvangen bijdragen voor risico pensioenfonds	20,8	23,4
Ontvangen bijdragen voor risico deelnemers	10,5	9,4
Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds	43,9	-77,5
Uitkeringen	-40,9	-40,0
Overig	-0,1	-1,3
Resultaat	100,2	23,1

Actuariële analyse van het resultaat

Het resultaat kan als volgt naar actuariële oorzaken worden uitgesplitst.

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten	139,2	-3,2
Premie	-6,6	-2,0
Sterfte en arbeidsongeschiktheid	3,4	4,9
Reguliere mutaties	0,0	0,0
Toeslagen	-35,5	-2,1
Wijziging grondslagen technische voorziening	-0,2	25,7
Overig	-0,1	-0,2
Resultaat	100,2	23,1

In de actuariële analyse worden de baten en lasten in de staat van baten en lasten vergeleken met de relevante mutaties in de technische voorzieningen:

- bij Beleggingsopbrengsten worden de beleggingsopbrengsten vergeleken met de mutatie in de technische voorzieningen als gevolg van de rente (toevoeging van de rente over het jaar en wijziging van de rentecurve gedurende het jaar);
- bij Premie worden de ontvangen premies vergeleken met de toename van de technische voorzieningen uit hoofde van de gefinancierde pensioenopbouw en stortingen op de beleggingsrekeningen gedurende het jaar (het negatieve resultaat wordt vanuit de resultaatbestemming meer dan gecompenseerd met de vrijval uit de premie-egalisatiereserve);
- bij Sterfte en arbeidsongeschiktheid worden de verwachte mutaties van de technische voorzieningen vergeleken met de daadwerkelijke mutaties van de technische voorzieningen als gevolg van overlijden en arbeidsongeschiktheid;
- bij Mutaties worden de baten en lasten uit hoofde van mutaties (zoals inkomende en uitgaande waardeoverdrachten) vergeleken met de bijbehorende mutaties van de technische voorziening voor risico pensioenfonds;
- bij Toeslagen wordt de vrijval uit de ontvangen premie voor de aanvullende toeslag en de toename van de technische voorzieningen als gevolg van de verleende (aanvullende) toeslagen vergeleken;
- bij Wijziging grondslagen technische voorziening wordt de mutatie van de (overige) technische voorzieningen als gevolg van een wijziging van de grondslagen (zoals overlevingstafels en ervaringssterfte) opgenomen.

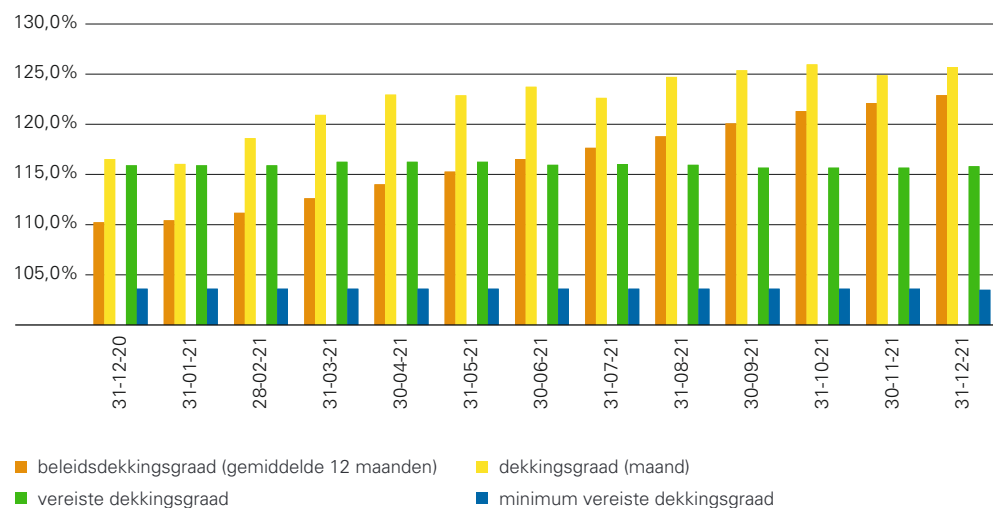
(Beleids)dekkingsgraad

Op basis van het financieel toetsingskader is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden en is daarmee minder volatiel dan de feitelijke dekkingsgraden. Voor de bepaling van de maandelijkse dekkingsgraad wordt het vermogen afgezet tegen de technische voorzieningen. Eind 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 122,9% (eind 2020 was dit 110,2%).

De maandelijkse dekkingsgraad eind 2021 bedraagt 125,7% (eind 2020 was dit 116,5%). Het verloop van de (beleids)dekkingsgraad was in 2021 als volgt:

Verloop (beleids)dekkingsgraad

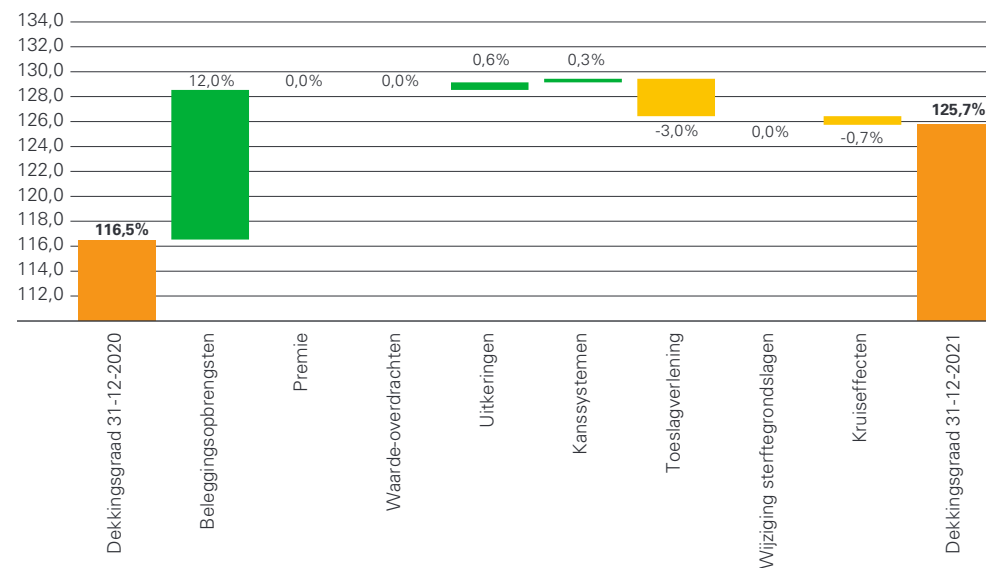
In %

Het verloop van de dekkingsgraad over 2021 naar verschillende oorzaken is hieronder weergegeven.

Verloop dekkingsgraad

In %

Gevoeligheid dekkingsgraad

Hieronder is de globale gevoeligheid van de dekkingsgraad voor de ontwikkeling van de rente en het rendement op zakelijke waarden opgenomen uitgaande van de situatie per eind 2021.

De globale gevoeligheid omvat geen scenario's die in het gebied liggen met een dekkingsgraad onder het minimaal vereiste niveau van 103,5%. In het oranje gebied ligt de dekkingsgraad onder het vereiste niveau van 115,8%. In het groene vlak ligt de dekkingsgraad boven het vereiste niveau op basis van het strategisch beleggingsbeleid. Als bijvoorbeeld de rente met 0,5%-punt daalt en de zakelijke waarden tegelijkertijd met 10% afnemen, dan wordt verwacht dat de dekkingsgraad van 126% daalt naar 117%. Voor de goede orde merken wij op dat de getoonde effecten op de dekkingsgraad niet direct tot uitdrukking komen in de beleidsdekkingsgraad. Door de middeling over twaalf maanden komen de effecten –bij voorts ongewijzigde omstandigheden– geleidelijk tot uitdrukking in de beleidsdekkingsgraad.

		waardeverandering zakelijke waarden										
		-25%	-20%	-15%	-10%	-5%	0%	5%	10%	15%	20%	25%
rente verandering	1,0%	126%	129%	131%	134%	136%	138%	141%	143%	145%	147%	150%
	0,5%	120%	123%	125%	127%	129%	132%	134%	136%	138%	140%	142%
	0,0%	115%	117%	120%	122%	124%	126%	128%	130%	132%	134%	136%
	-0,5%	111%	113%	115%	117%	119%	121%	123%	124%	126%	128%	130%
	-1,0%	107%	109%	111%	113%	115%	116%	118%	120%	122%	123%	125%
	-1,5%	103%	105%	107%	109%	111%	112%	114%	116%	118%	119%	121%

Reële en marktwaarde dekkingsgraad

Naast de beleidsdekkingsgraad is de reële dekkingsgraad een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds. De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad waarbij rekening wordt gehouden met een toekomstige toeslagverlening op basis van de verwachte stijging van het prijsindexcijfer. Bij een reële beleidsdekkingsgraad van 100% beschikt het pensioenfonds over voldoende solvabiliteit om in de toekomst de verwachte stijging van het prijsindexcijfer volledig te compenseren middels toeslagen. Eind 2021 bedraagt de reële dekkingsgraad 102,5% (eind 2020 was dit 93,2%). Bij de marktwaarde dekkingsgraad wordt het vermogen vergeleken met de technische voorzieningen vastgesteld

op basis van de marktrente. Eind 2021 bedraagt de marktwaarde dekkingsgraad 123,3% (eind 2020 was dit 111,9%).

Herstelplan

Per 30 juni 2021 lag de beleidsdekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad van bijna 116%. Hiermee kwam een eind aan de situatie van tekort waarin het pensioenfonds zich sinds 30 september 2019 bevond.

Met de laatste actualisatie van het herstelplan, dat gedurende een situatie van tekort moet worden opgesteld, werd op 19 mei 2021 door De Nederlandsche Bank ingestemd. De uitkomsten van de berekeningen in deze actualisatie (per 31 december 2020) lieten reeds zien dat naar verwachting de beleidsdekkingsgraad binnen één jaar boven de vereiste dekkingsgraad zou uitstijgen.

Het herstelplan werd op basis van de situatie per 30 juni 2021 afgemeld bij De Nederlandsche Bank.

Premie en beleggingen

Verschuldigde premie

De afspraken ten aanzien van de financiering van de pensioenregeling zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst tussen ons pensioenfonds en Koninklijke Vopak N.V. (Vopak). In deze overeenkomst zijn alle afspraken vastgelegd ten aanzien van de uitvoering van de pensioenregeling. De uitvoeringsovereenkomst met Vopak loopt tot 1 januari 2023. De beschikbare premie die Vopak op basis van de uitvoeringsovereenkomst aan ons pensioenfonds betaalt, omvat de volgende componenten:

- de premie over de verschillende grondslagen op basis van de in het pensioenreglement opgenomen premiestaffels;
- de risicopremies ten behoeve van partner- en wezenpensioen, premievrije voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid en het arbeidsongeschiktheidspensioen;
- de premie ten behoeve van de aanvullende toeslag;
- de opslag voor solvabiliteit;
- de uitvoeringskosten voor zover niet gedekt door de vrijval van de kostenopslag in de technische voorzieningen.

De beschikbare premie wordt niet beïnvloed door de financiële positie van het pensioenfonds. Verder kunnen er geen bedragen meer worden teruggestort naar Vopak als het goed met ons

pensioenfonds gaat, maar kunnen er ook geen extra stortingen van Vopak worden gevraagd als het slecht met ons pensioenfonds gaat.

De premie voor de A-regeling (salarisdeel tot EUR 61.182 in 2021) wordt vastgesteld op basis van de rentecurve van De Nederlandsche Bank aan het eind van het voorafgaande jaar met een minimum van gemiddeld 1,85%. Indien de gemiddelde rente voor de pensioenopbouw waarop de premie voor de A-regeling is gebaseerd lager ligt dan 1,85% wordt de premiestaffel naar verhouding bijgesteld, tenzij financiering van het verschil tussen de premie op basis van de rentecurve en de minimale rente kan worden gefinancierd uit het saldo van de premie-egaliseringsreserve die bij het sluiten van de uitvoeringsovereenkomst is gevormd.

De onttrekking over 2021 aan de premie-egaliseringsreserve bedroeg EUR 11,2 miljoen. Eind 2021 bedroeg de premie-egaliseringsreserve nihil.

De kostendeekkende en feitelijke premie bedragen:

	kostendeekkende premie		feitelijke premie	
	2021	2020	2021	2020
Actuarieel benodigd DC-regeling	23.618	22.736	23.618	22.736
Opslag in stand houden vereist vermogen	521	466	4.128	3.545
Premie voor aanvullende toeslag	3.182	3.094	3.182	3.094
Risicopremie overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.816	2.535	2.816	2.535
Opslag voor directe uitvoeringskosten	233	200	233	200
Premiemarge	–	–	-3.173	-738
	30.370	29.031	30.804	31.372

De premie over de A-grondslag op basis van de rentetermijnstructuur steeg in 2021 uit boven de feitelijk ontvangen premie inclusief onttrekking aan de premie-egaliseringsreserve. Het tekort ter grootte van EUR 0,3 miljoen werd –in lijn met ons besluit van 30 september 2021– ten laste van de algemene reserve gebracht.

De premiedekkingsgraad (in hoeverre de actuarieel benodigde koopsom voor de nieuwe pensioenopbouw wordt gedekt door de feitelijk ontvangen premie) zoals gerapporteerd aan De Nederlandsche Bank is voor 2021 vastgesteld op 112,2% (in 2020 was dit 117,2%). De premie in 2021 heeft daarmee een beperkt effect op de beleidsdekkingsgraad.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Beleid

Investment beliefs

De investment beliefs laten zien hoe wij tegen bepaalde beleggingsonderwerpen aankijken en wat onze stakeholders op grond daarvan van het pensioenfonds mogen verwachten. De investment beliefs die als uitgangspunt in de beleggingscyclus worden gehanteerd luiden als volgt:

invulling

- 1 De strategische asset allocatie is de dominante factor voor het risico-rendementsprofiel.
- 2 Het nemen van beleggingsrisico wordt beloond.
- 3 De governance dient aan te sluiten bij de complexiteit van de beleggingsportefeuille.
- 4 Illiquide beleggingen hebben op basis van de lange horizon van het pensioenfonds toegevoegde waarde.
- 5 Diversificatie draagt bij aan het lange termijn risico-rendementsprofiel maar kent grenzen.
- 6 Accenten in het jaarlijks beleggingsbeleid dragen bij aan een verbetering van het risico-rendementsprofiel.
- 7 Actief beheer draagt onder strikte voorwaarden bij aan een verbetering van het risico-rendementsprofiel.
- 8 Het pensioenfonds heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid.
- 9 Een zorgvuldige afweging van kosten leidt tot betere resultaten.

Strategisch beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is gericht op het op lange termijn zeker stellen van de opgebouwde pensioenen alsmede het streven om op deze pensioenen jaarlijks een toeslag te verlenen. Om dit te bereiken is het van belang dat de beleggingsresultaten van het pensioenfonds op lange termijn, met aanvaardbare risico's, zo hoog mogelijk zijn.

De lange termijn vermogensverdeling die hieraan ten grondslag ligt, wordt uitgewerkt in een ALM-studie. In een ALM-studie wordt gezocht naar de optimale beleggingsportefeuille ten opzichte van de verplichtingen van het pensioenfonds. Hiertoe worden op basis van economische (stress)scenario's de ontwikkelingen van de beleggingsportefeuille en verplichtingen van het pensioenfonds gemodelleerd. Op basis van de uitkomsten van de ALM-studie wordt een strategisch beleggingsbeleidsplan opgesteld. Rekening houdend met marktomstandigheden en ontwikkelingen binnen het pensioenfonds, wordt vervolgens jaarlijks een beleggingsjaarplan opgesteld. Uitgangspunt voor het beleggingsjaarplan is het risicoprofiel zoals vastgesteld in het strategisch beleggingsbeleidsplan. Bij de vaststelling van

het strategisch beleggingsbeleidsplan en beleggingsjaarplan worden wij ondersteund door de leden van de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder.

Het strategisch beleggingsbeleidsplan en beleggingsplan voor 2021 zijn op hoofdlijnen als volgt ingevuld:

	strategisch beleggings-beleidsplan	beleggings-plan 2021
Staats- en bedrijfsobligaties	26,5%	22,5%
LDI-portefeuille	24,5%	28,5%
Hypotheek	5,0%	5,0%
Liquide middelen	1,0%	1,0%
Private debt	4,0%	4,0%
	61,0%	61,0%
Aandelen	26,5%	26,0%
Private equity	2,5%	3,0%
	29,0%	29,0%
Onroerend goed	10,0%	10,0%
	100,0%	100,0%
Renteafdekking op marktrente	50,0%	50,0%

In het strategisch beleggingsbeleidsplan werden ten opzichte van 2020 geen wijzigingen doorgevoerd.

De LDI-portefeuille is opgebouwd uit langlopende staatsobligaties van Eurolanden, rentederivaten en liquide middelen. Voor de beleggingen in private debt, private equity en niet beursgenoteerd onroerend goed geldt dat deze deels nog niet zijn ingevuld. Het pensioenfonds is voor de invulling van deze beleggingen afhankelijk van de mate waarin de door ons aangegane verplichtingen door de geselecteerde vermogensbeheerder worden afgeroepen.

In 2021 hebben wij de Amerikaanse dollar –op basis van het benchmarkgewicht– voor de beleggingen in aandelen en beursgenoteerd onroerend goed voor 50% afgedekt. Voor het Engelse pond en de Japanse yen ligt dit afdekkingspercentage op 75%. De valuta-afdekking voor de belegging in staats- en bedrijfsobligaties in opkomende markten in harde valuta en de beleggingen in private equity ligt op 100%.

Prudent Person

Bij de implementatie van het beleggingsbeleid staat de prudent person regel centraal. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- wij beleggen in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- wij borgen zoveel mogelijk kwaliteit, veiligheid en liquiditeit alsmede het rendement van de beleggingsportefeuille als geheel;
- wij gebruiken voor de rente-afdekking alleen beleggingen en derivaten op gereguleerde markten die naar aard en duur aansluiten bij de technische voorziening voor risico pensioenfondsen;
- wij diversifiëren de beleggingen naar behoren;
- wij monitoren de beleggingen op basis van periodieke beleggingsrapportages;
- wij beleggen alleen in derivaten als deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of aan een doeltreffend beheer van de beleggingsportefeuille bijdragen;
- wij waarderen de beleggingen op marktwaarde tenzij dit niet mogelijk is;
- wij beleggen niet direct in Vopak.

Duurzaamheid beleggingen

Steeds nadrukkelijker wordt in de maatschappij aandacht gevraagd voor duurzaamheid van de beleggingen. Hieraan ligt de overtuiging ten grondslag dat ondernemingen die werken aan een oplossing voor de grootste duurzaamheidsproblemen waar de wereld voor staat (zoals klimaatverandering en verlies van biodiversiteit), de beste groeiperspectieven bieden op de lange termijn en derhalve voor ons pensioenfonds positief bijdragen aan het risico-rendementsprofiel.

Voor het beleid duurzaamheid beleggingen zijn in 2021 de volgende randvoorwaarden geformuleerd:

- het pensioenfonds belegt niet –naar onze mening– in onverantwoorde sectoren (uitsluitingen);
- het pensioenfonds selecteert vermogensbeheerders die zich conformeren aan internationale standaarden en dit ook uitdragen;
- het selectieproces van beleggingsfondsen omvat mede de afstemming van het duurzaamheidsbeleid van de vermogensbeheerders op het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds;
- het pensioenfonds verlangt dat de vermogensbeheerders op zorgvuldige wijze het stemrecht uitoefenen in het belang van ons pensioenfonds en in overeenstemming met ons beleid duurzaamheid beleggingen;
- het pensioenfonds sluit zich –gegeven de minderheidsbelangen in beleggingsfondsen– aan bij het beleid respectievelijk de richtlijnen zoals gehanteerd door de vermogensbeheerders;

Wij zien ons ten aanzien van duurzaamheid van de beleggingen niet als voorloper maar als volger. Daaraan liggen met name de inrichting en omvang van ons pensioenfonds ten grondslag. De primaire doelstelling van het pensioenfonds blijft het realiseren van een goed financieel rendement tegen aanvaardbare risico's.

Onze ambitie is om niet te beleggen in landen en ondernemingen die normen ten aanzien van mensenrechten, rechten van arbeiders, milieu en anti-corruptie schenden, in controversiële wapens en in grondstoffen geschikt voor consumptie. Vanuit deze ambitie streven wij er naar om in ieder geval niet te beleggen in ondernemingen waarvan de omzet voornamelijk is te relateren aan tabak, porno en kolen.

Wij verwachten van onze vermogensbeheerders dat zij zich conformeren aan internationale standaarden op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en dit ook uitdragen. Hieraan besteden wij dan ook aandacht in het selectieproces. In de selectie van beleggingsoplossingen trachten wij aansluiting bij ons beleid maatschappelijk verantwoord beleggen te realiseren.

Van onze vermogensbeheerders wordt voorts verwacht dat zij op zorgvuldige wijze stemrecht uitoefenen. Indien ondernemingen (potentieel) negatieve impact veroorzaken, verwachten wij van onze vermogensbeheerders dat zij hun invloed gebruiken om deze impact te voorkomen en/of te mitigeren en herstel en/of verhaal mogelijk te maken. Dit kan door het voeren van een dialoog (engagement) en/of door gericht stembeleid (voting) op aandeelhoudersvergaderingen.

Aangezien wij voornamelijk beleggen via beleggingsfondsen kunnen wij niet rechtstreeks onze stem uitbrengen op aandeelhoudersvergaderingen. Op basis van ons minderheidsbelang in deze beleggingsfondsen sluiten wij ons aan bij het stembeleid van onze vermogensbeheerders en het door hen geformuleerde verantwoord beleggingsbeleid.

De uitgangspunten voor het beleid van onze fiduciair vermogensbeheerder zijn verwoord in het 'Investment Stewardship' rapport (<https://www.blackrock.com/corporate/about-us/investment-stewardship>).

Stemgedrag

Zoals hiervoor aangegeven verwachten wij dat onze vermogensbeheerders hun invloed gebruiken om (potentieel) negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en herstel en/of verhaal mogelijk te maken.

De fiduciair vermogensbeheerder rapporteert periodiek over zijn stemgedrag en er wordt verder een gedetailleerd rapport uitgebracht over thematische en event-gerelateerde

betrokkenheid alsmede prestaties bij het beheersen van risico's op het gebied van milieu, maatschappij en goed bestuur.

Beleggingen in Vopak

Het pensioenfonds belegt niet direct in Vopak of haar onderliggende effecten.

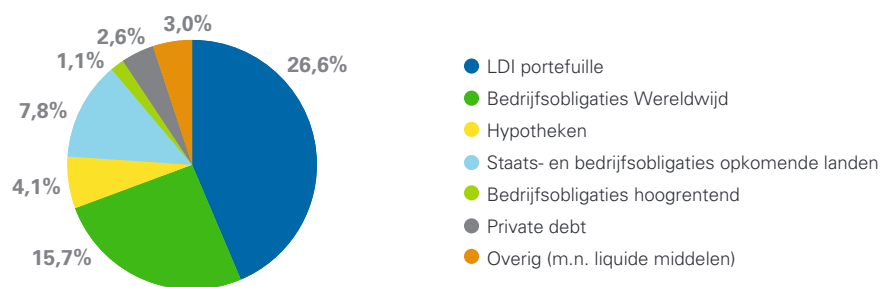
Het is mogelijk dat in een van de geselecteerde beleggingsfondsen sprake is van een belegging in Vopak. Gegeven de van toepassing zijnde restricties zal de omvang van een dergelijke belegging altijd zeer beperkt zijn. Het pensioenfonds heeft geen directe invloed op de aandelenselectie in deze beleggingsfondsen.

Uitvoering

Verdeling per 31 december 2021

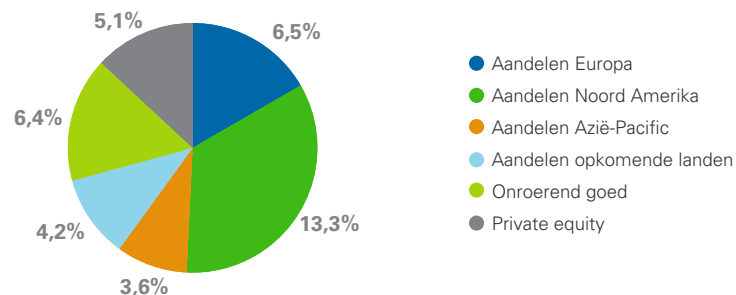
Per 31 december 2021 is de verdeling van vastrentende waarden als volgt:

Vermogen belegd in vastrentende waarden en derivaten, inclusief lopende intrest en rekening-courant (60,9% van de totale portefeuille)

De verdeling van aandelen en onroerend goed is per 31 december 2021 als volgt:

Vermogen belegd in aandelen en onroerend goed (39,1% van de totale portefeuille)

Voor de verschillende beleggingscategorieën zijn hierna de strategische gewingen in het beleggingsplan 2021 en de daadwerkelijke gewingen per 31 december 2021 weergegeven.

	beleggings- plan 2021	31 dec 2021
Staats- en bedrijfsobligaties	22,5%	23,5%
LDI-portefeuille	28,5%	26,6%
Hypotheke	5,0%	4,1%
Liquide middelen	1,0%	3,1%
Bedrijfsobligaties hoogrentend	–	1,1%
Private debt	4,0%	2,6%
	61,0%	61,0%
Aandelen	26,0%	27,6%
Private equity	3,0%	5,1%
	29,0%	32,7%
Onroerend goed	10,0%	6,3%
	100,0%	100,0%
Renteafdekking op marktrente	50,0%	49,7%

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van het beleggingsplan betreffen de beleggingen in de LDI-portefeuille, hoogrentende bedrijfsobligaties, private equity, private debt en onroerend goed. De afwijking in de liquide beleggingscategorieën wordt met name veroorzaakt door waardeontwikkelingen binnen de gehanteerde bandbreedte waarop niet wordt bijgestuurd. De afwijking in private equity wordt ook veroorzaakt door waardeontwikkelingen. Vanwege het illiquide karakter van deze beleggingscategorie kan hierop niet worden bijgestuurd. De strategische weging van de belegging in private debt wordt opgebouwd ten laste van de belegging in hoogrentende bedrijfsobligaties.

Ten aanzien van de beleggingen in onroerend goed worden liquide middelen aangehouden om het effect van leverage in de geselecteerde beleggingsfondsen te beperken. Bij leverage wordt getracht om met geleend geld het rendement op het eigen vermogen te verbeteren. Voorts is bij onroerend goed sprake van een belegging die nog moet worden opgebouwd.

Rendement 2021

Over 2021 behaalden wij op onze beleggingsportefeuille een totaal rendement van 4,8% (in 2020 was dit 9,1%). Het rendement van de staats- en bedrijfsobligaties was 2,5% bij een rendement op de door ons gedefinieerde benchmark van 2,1%. Op de beleggingen in aandelen is een rendement van 26,6% gerealiseerd bij een rendement op de door ons gedefinieerde benchmark van 24,9%.

De afgelopen drie jaren werden de volgende rendementen behaald:

	rendement			benchmark		
	2021	2020	2019	2021	2020	2019
Staats- en bedrijfsobligaties	2,5%	0,7%	13,9%	2,1%	0,2%	13,5%
Aandelen	26,6%	11,2%	31,7%	24,9%	5,9%	27,1%
Onroerend goed	14,7%	-6,9%	12,6%			
Hypotheek	0,9%	6,2%	5,1%			
Private debt	4,5%	5,6%	8,0%			
Private equity	40,0%	11,8%	17,7%			
Totaal rendement excl. LDI	11,8%	7,4%	16,7%	11,3%	5,6%	15,5%
Totaal rendement incl. LDI	4,8%	9,1%	17,1%			

De positieve afwijking van het rendement op aandelen ten opzichte van de benchmark kan volledig worden toegerekend aan het resultaat op de portefeuille aandelen Continentaal Europa.

Over het gehele jaar gezien waren de rendementen voornamelijk positief. De negatieve rendementen op staats- en bedrijfsobligaties en hypotheek in het eerste kwartaal werden veroorzaakt door de oplopende rente.

	1e kwartaal 2021	2e kwartaal 2021	3e kwartaal 2021	4e kwartaal 2021
Staats- en bedrijfsobligaties	-1,5%	2,4%	1,0%	0,5%
Aandelen	8,2%	7,4%	1,6%	7,2%
Onroerend goed	4,6%	2,1%	2,2%	5,1%
Hypotheek	-1,4%	2,1%	0,7%	-0,5%
Private debt	2,5%	0,8%	-0,2%	1,3%
Private equity	13,4%	-5,9%	20,9%	8,5%
Totaal rendement excl. LDI	2,5%	3,9%	1,6%	3,3%
Totaal rendement incl. LDI	-1,3%	2,6%	1,1%	2,4%

Voor de marktontwikkelingen in 2021 met betrekking tot de beleggingen verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Ontwikkelingen op financiële markten'.

De beleggingen zijn ondergebracht bij verschillende vermogensbeheerders. De operationele aansturing van deze vermogensbeheerders ligt in handen van de fiduciair vermogensbeheerder. De belangrijkste vermogensbeheerders en de wijze waarop invulling aan de belegging wordt gegeven zijn hierna opgenomen.

	invulling	vermogensbeheerder
Bedrijfsobligaties Wereldwijd	discretionair - actief	Allianz
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten HC ¹	beleggingsfonds - actief	BlackRock
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten LC ²	beleggingsfonds - actief	Neuberger Berman
Hypotheke	beleggingsfonds - actief	Aegon
Aandelen continentaal Europa	discretionair - actief	BlackRock
Aandelen Verenigd Koninkrijk	beleggingsfonds - actief	BlackRock
Aandelen Verenigde Staten	beleggingsfonds - passief	BlackRock
Aandelen Japan	beleggingsfonds - passief	BlackRock
Aandelen Azië-Pacific ex Japan	beleggingsfonds - passief	BlackRock
Aandelen opkomende markten	beleggingsfonds - actief	Schroders
Onroerend goed	beleggingsfonds - actief	Franklin Templeton - Invesco
Onroerend goed	beleggingsfonds - passief	Northern Trust

De benchmarks waar het rendement van de verschillende beleggingscategorieën tegen wordt afgezet, zijn door ons, na overleg met de leden van de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder, voor de verschillende beleggingen vastgesteld op basis van relevante marktindices. De belangrijkste benchmarks voor de beleggingen zijn hierna opgenomen.

	benchmark
Bedrijfsobligaties Wereldwijd	Barclays Global Aggregate Corporates (100% hedged)
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten HC	JP Morgan Emerging Market Bond Global Diversified (100% hedged)
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten LC	JP Morgan GBI-EM Global Diversified
Aandelen continentaal Europa	FTSE All World Developed Europe ex-UK Total Return
Aandelen Verenigd Koninkrijk	FTSE All Share Total Return (75% GBP hedged)
Aandelen Verenigde Staten	MSCI USA Net Total Return (50% USD hedged)
Aandelen Japan	MSCI Japan Net Total Return (75% JPY hedged)
Aandelen Azië-Pacific ex Japan	MSCI Pacific ex Japan Net Total Return
Aandelen opkomende markten	MSCI Emerging Markets Free Net Total Return

ALM studie en beleggingsplannen

In het beleggingsplan voor 2021 werden ten opzichte van 2020 –mede gegeven de aanstaande ALM studie– geen materiële wijzigingen doorgevoerd.

Begin 2021 werd een ALM studie uitgevoerd ten behoeve van de evaluatie van het strategische beleggingsbeleid en de input voor de eigen risicobeoordeling die later in het jaar op onze agenda stond. De economische uitgangspunten voor de ALM studie werden op hoofdlijnen met ons besproken tijdens een studiedag. Nadere detaillering van deze uitgangspunten vond vervolgens in een vergadering van Ortec Finance, de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder plaats.

De uitkomsten van de ALM studie kunnen als volgt worden samengevat:

- de verwachte resultaten van het huidige strategische beleggingsbeleid in het huidige toetsingskader en het transitie toetsingskader naar het nieuwe pensioenstelsel zijn relatief goed ten opzichte van de geformuleerde ambitie;
- de volatiliteit van de dekkingsgraad is groot vanwege de omvang van de returnportefeuille en het slechts gedeeltelijk afdekken van het renterisico;

¹ HC: obligaties uitgegeven in 'hard currency' (doorgaans US-dollar)

² LC: obligaties uitgegeven in 'local currency'

- de kans op verlaging van pensioenen is in het huidige toetsingskader nihil, in het transitie toetsingskader naar het nieuwe pensioenstelsel is er een (beperkte) kans op verlaging van pensioenen;
- de huidige beleggingsportefeuille is breed gediversifieerd waarmee de impact van aanpassingen beperkt is.

Belangrijke discussiepunten bij de ALM studie vormden de mate van renteafdekking (mede in het licht van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel) en de doorrekeningen van (DNB) klimaatscenario's.

Uiteindelijk hebben wij –rekening houdend met de financiële positie van het pensioenfonds– geconcludeerd dat de volatiliteit van de dekkingsgraad vanuit het perspectief van lange-termijn-belegger acceptabel is, de diversificatie binnen de beleggingsportefeuille goed is en de huidige mate van renteafdekking in de meeste scenario's goed werkt.

Bij de klimaatscenario's is geconcludeerd dat deze leiden tot lagere koopkracht en dekkingsgraden maar dat deze zich ruimschoots binnen de spreiding van de doorgerekende economische stressscenario's bevinden. Hierbij realiseren wij ons dat de analyse van de klimaatscenario's zich beperkt tot korte en middellange termijn en dat de impact op lange termijn mogelijk veel groter zal zijn.

De uitkomsten van de ALM studie hebben geen aanleiding gegeven tot het bijstellen van het strategisch beleggingsbeleid. Ook in het beleggingsplan 2022 –voorgelegd met een positief advies van de beleggingscommissie en fiduciair vermogensbeheerder– werden geen strategische wijzigingen doorgevoerd.

Duurzaamheid beleggingen

Het beleid duurzaamheid beleggingen komt op dit moment in de beleggingsportefeuille tot uitdrukking middels:

- een uitsluitingenlijst voor de discretionaire mandaten die ondernemingen omvat welke zich bezig houden met de productie en/of verspreiding van controversiële wapens;
- het niet beleggen in grondstoffen geschikt voor consumptie;
- een uitsluitingenlijst voor de actieve beleggingsfondsen;
- een ESG screening voor de passieve aandelenfondsen waarin naast de ondernemingen die zich bezig houden met de productie of verspreiding van controversiële wapens, ondernemingen worden uitgesloten op basis van schendingen van de United Nations Global Compact Principles en activiteiten in de mijnbouw;
- de monitoring op basis van look-through informatie van de actieve beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders;
- het stem- en engagementbeleid van de externe vermogensbeheerders.

Daarnaast wordt bij de selectie van vermogensbeheerders als voorwaarde gesteld dat de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties zijn ondertekend.

In de komende jaren zal –rekening houdend met de geformuleerde randvoorwaarden– worden gewerkt aan de invulling van het beleid duurzaamheid beleggingen. Hierbij streeft het pensioenfonds naar volledige compliance met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en zelfregulering vanuit de pensioensector alsmede een praktische en consistente invulling van het beleid duurzaamheid beleggingen. Hierbij worden naast omvang en inrichting van het pensioenfonds eveneens de capaciteiten op ESG gebied van de vermogensbeheerders in ogenschouw genomen.

In het kader van de invulling van het beleid duurzaamheid beleggingen zijn in 2021 de volgende acties in gang gezet:

- het (periodiek) verkrijgen van een uitsluitingenlijst voor de discretionaire mandaten;
- het gebruik van duurzame geldmarktfondsen;
- een onderzoek naar een duurzaam beleggingsfonds in obligaties opkomende markten harde valuta;
- het in gang zetten van de overgang van de passieve beleggingsfondsen naar een bredere ESG screening;
- een onderzoek naar de implementatie van groene obligaties in de LDI portefeuille.

Wij ontvangen een rapportage op het gebied van de beheersing van risico's op het gebied van milieu, maatschappij en goed bestuur waarin voor de vermogensbeheerders van het pensioenfonds zowel kwantitatief als kwalitatief het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen in kaart is gebracht. Het kwantitatieve deel komt tot stand door middel van een toetsing aan de hand van data van de MSCI ESG research group. Het kwalitatieve deel komt tot stand op basis van een uitvraag door het 'Manager research team' van de fiduciair vermogensbeheerder.

Internationaal maatschappelijk verantwoord beleggen convenant (IMVB)

Eind 2019 kwam het instrumentarium beschikbaar dat ten grondslag ligt aan het eerder tot stand gekomen IMVB-convenant tussen Nederlandse pensioenfondsen, maatschappelijke organisaties, vakverenigingen en overheid. Doelstelling van het convenant is het voorkomen van negatieve gevolgen van beleggingen door pensioenfondsen op samenleving en milieu. Deze doelstelling wordt door ons onderschreven maar de ondertekening van het convenant was, gegeven de implementatie van ons beleid duurzaamheid beleggingen, aangehouden. Aangezien het convenant afloopt op 31 december 2022 achten wij duidelijkheid voor de periode daarna, waaronder een mogelijke integratie met (aanstaande) wet- en regelgeving, van belang voordat tot ondertekening wordt overgegaan.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Op grond van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) moeten pensioenfondsen rapporteren over hoe ze omgaan met de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingsbeslissingen op mens, milieu en samenleving. Wij wegen in het beleid duurzaamheid beleggingen algemene criteria op het gebied van mens, milieu en samenleving mee. Met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 en nog te verschijnen verdere uitwerking van de SFDR houden wij evenwel geen rekening. Reden hiervoor is dat ons pensioenfonds (nog) geen beschikking heeft over de gegevens die inzicht kunnen bieden in wat de belangrijkste ongunstige effecten zijn en dat de kosten die samenhangen met de rapportageverplichtingen op deze effecten (nog) onduidelijk zijn. Wij zullen het SFDR besluit opnieuw bekijken, nadat de verdere uitwerking van de SFDR officieel is gepubliceerd.

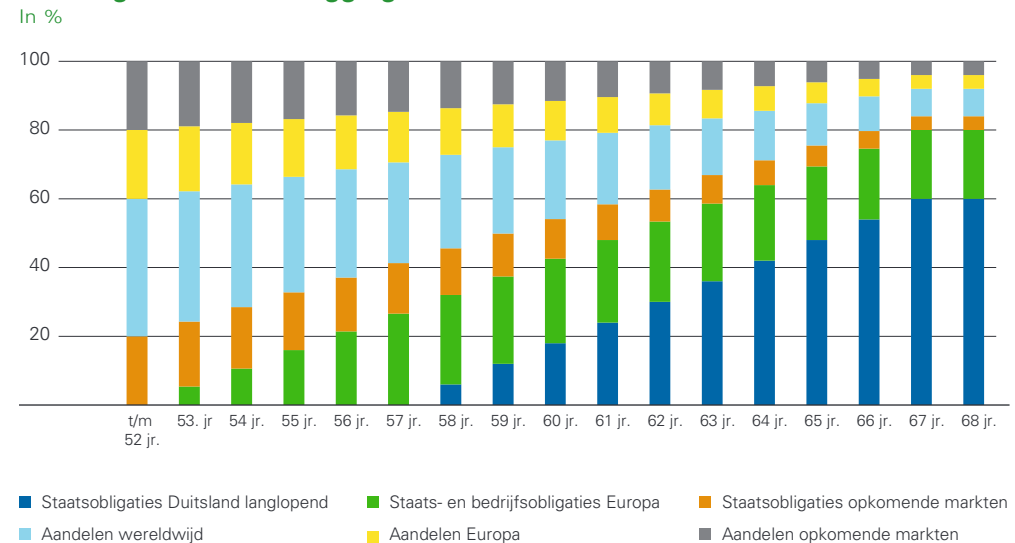
Beleggingen voor risico deelnemers

Beleid

Het beleid (beleggingsstaffel) ten aanzien van de beleggingen voor risico deelnemers wordt ingevuld door de deelnemer. Ter ondersteuning van de deelnemers is door het pensioenfonds op basis van een extern onderzoek een standaard (leeftijdsafhankelijke) beleggingsstaffel ontwikkeld. De optimale leeftijdsafhankelijke mix van obligaties en aandelen in de standaard beleggingsstaffel leidt –gegeven de gehanteerde veronderstellingen– tot een zo hoog mogelijk verwacht pensioen bij een zo laag mogelijk risico.

De standaard beleggingsstaffel wordt periodiek door het pensioenfonds geëvalueerd en zo nodig op basis van de evaluatie bijgesteld. De invulling van de standaard beleggingsstaffel is hieronder opgenomen. Meer informatie over de standaard beleggingsstaffel is te vinden op onze website.

Invulling standaard beleggingsstaffel

De beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan de saldi op de individuele beleggingsrekeningen waarop, als onderdeel van de pensioenregeling, door het pensioenfonds en/of de deelnemer premies zijn gestort.

De deelnemer heeft een keuze om het saldo op de beleggingsrekening aan te wenden voor een vast of een variabel pensioen:

- bij een keuze voor een vast pensioen wordt met het saldo op de beleggingsrekening een vast pensioen ingekocht in het pensioenfonds. De deelnemer kiest het tijdstip waarop deze pensioeninkoop plaatsvindt;
- bij een keuze voor een variabel pensioen wordt met het saldo op de beleggingsrekening een jaarlijks variabel pensioen ingekocht bij een door de deelnemer geselecteerde andere pensioenuitvoerder. Deze pensioeninkoop vindt plaats vanaf de pensioendatum.

Een voorlopige keuze voor een variabel pensioen wordt ongeveer vijftien jaar vóór de pensioendatum door ons uitgevraagd bij de deelnemers. Een voorlopige keuze voor een variabel pensioen is van invloed op de beleggingsstaffel die tot de pensioendatum wordt gehanteerd. Deze beleggingsstaffel neemt meer risico in vergelijking tot de standaard beleggingsstaffel. Een definitieve keuze voor een variabel pensioen wordt op de pensioendatum gemaakt en deze mag afwijken van de voorlopige keuze.

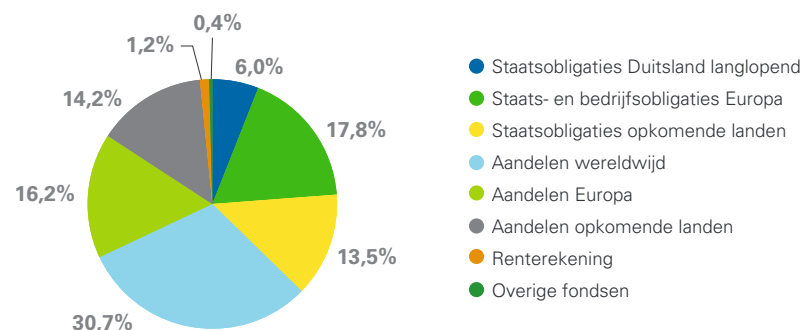
Uitvoering

Verdeling per 31 december 2021

Eind 2021 bedraagt het totale saldo op de beleggingsrekeningen van de (gewezen) deelnemers EUR 195,0 miljoen (eind 2020 was dit EUR 170,6 miljoen).

De verdeling van het totale saldo naar de verschillende beleggingsfondsen is als volgt:

Individuele beleggingsrekeningen

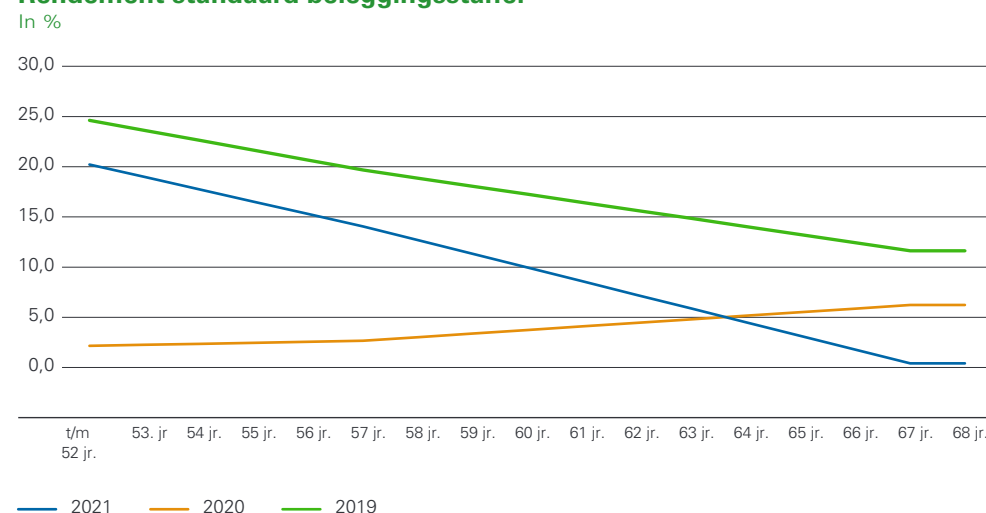
Rendement 2021

De behaalde rendementen en benchmarks van de in de standaard beleggingsstaffel opgenomen beleggings-fondsen zijn hieronder opgenomen.

	rendement			benchmark		
	2021	2020	2019	2021	2020	2019
Staatsobligaties Duitsland langlopend	-5,1%	8,3%	9,2%	-4,9%	8,5%	9,3%
Staats- en bedrijfsobligaties Europa	-2,9%	4,0%	6,1%	-2,9%	4,1%	6,0%
Staatsobligaties opkomende markten	6,0%	-3,8%	17,0%	5,7%	-3,4%	17,2%
Aandelen wereldwijd	32,4%	5,8%	29,9%	32,3%	5,8%	30,1%
Aandelen Europa	25,4%	-3,4%	26,0%	25,1%	-3,4%	26,1%
Aandelen opkomende markten	5,0%	6,4%	20,2%	5,3%	8,2%	20,6%

Het rendement over het volledige jaar dat voor de verschillende leeftijden op basis van deze rendementen zou zijn behaald, kan als volgt worden weergegeven.

Rendement standaard beleggingsstaffel

Het rendement op hogere leeftijd wordt met name veroorzaakt door het rendement op de (langlopende) staatsobligaties en het renteverloop gedurende het jaar. Tegenover een laag rendement (als gevolg van een toename van de rente) staat op deze leeftijden een afname van de tarieven die worden gehanteerd bij de pensioeninkoop op de pensioendatum. Het stabiliseren van het op de pensioendatum ingekochte pensioen vormt een belangrijk uitgangspunt voor de samenstelling van de standaard beleggingsstaffel. Het nemen van risico voor jongere leeftijden om uiteindelijk op langere termijn een beter rendement te realiseren is een ander uitgangspunt. De forse verschillen op jongere leeftijd van jaar tot jaar worden met name veroorzaakt door de rendementen op aandelen waarmee dit risico wordt ingevuld.

De rendementen zijn vastgesteld na aftrek van de kosten die in de verschillende beleggingsfondsen in rekening zijn gebracht. Deze liggen tussen 0,08% voor de staats- en bedrijfsobligaties Europa en 0,31% voor de aandelen opkomende markten. De kosten in de verschillende beleggingsfondsen zijn terug te vinden in bijlage 3 van het pensioenreglement en in de maandelijkse factsheets.

Ontwikkelingen op financiële markten ¹

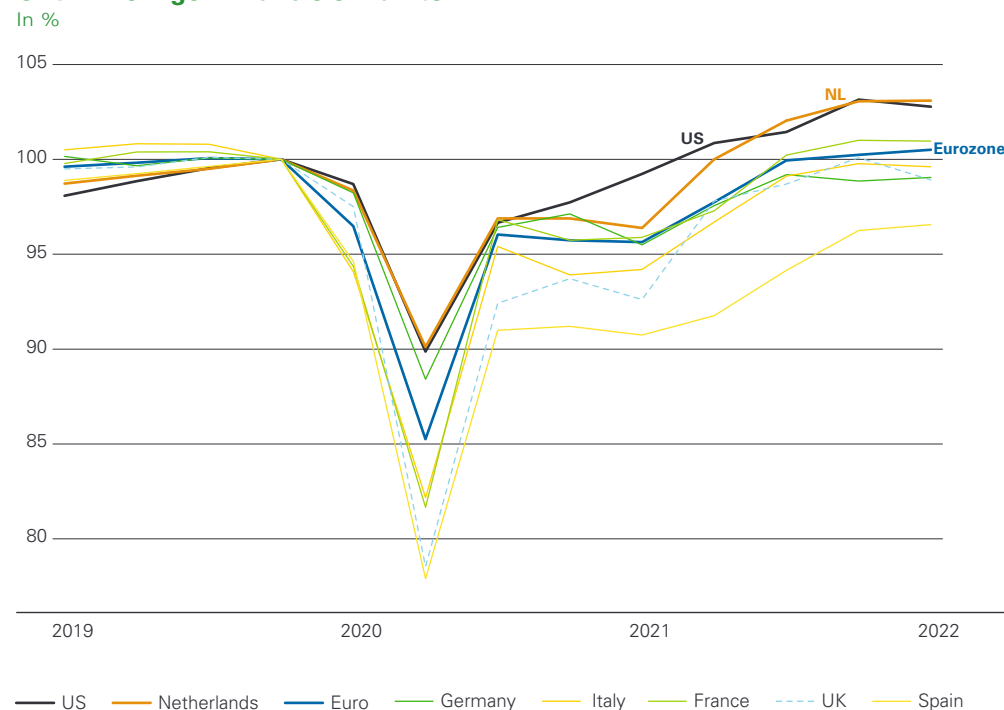
2021: zijn we covid-19 nu wel of niet de baas?

Was 2020 het jaar dat de wereld geconfronteerd werd met de dreun van de uitbraak van de covid-19 pandemie, 2021 werd het jaar waarop de eerste stappen richting normalisatie werden gezet. Hoewel er zeker overwinningen werden gevierd, valt echter moeilijk te ontkennen dat de strijd tegen het virus nog zeker niet achter ons ligt. Zo had begin 2022 minder dan 60% van de wereldbevolking minimaal één vaccin ontvangen, wat inhoudt dat 40% van de bevolking nog helemaal niet gevaccineerd is. Deels gaat het hier om een verdelingsprobleem: de rijkere landen die (meer dan) voldoende vaccins hebben bemachtigd terwijl de armere landen achteraan de rij mochten aansluiten. Deels gaat het hier ook om een wantrouwen tegen vaccins. Zo zijn de vaccinatiepercentages in landen als de VS, Duitsland en Rusland te laag om de zogenoemde groepsimmunitet te bereiken. Daar komt nog eens bij dat we sinds het einde van 2021 te maken hebben met de Omikron variant, die tot een sterke stijging van het aantal besmettingen heeft geleid. Hoewel de vaccins zeker bescherming bieden tegen ernstige ziekte of overlijden, kan de combinatie van de grotere besmettelijkheid en de (te) lage vaccinatiegraad in een aanzienlijk deel van de wereld nog tot de nodige problemen leiden.

Wereldeconomie herstelt, maar...

Ondanks het feit dat we het covid-19 virus nog niet voldoende onder controle hebben, heeft de wereldeconomie zich in 2021 stevig hersteld van de mokerslag die in 2020 is uitgedeeld. De mate van herstel verschilt hierbij per regio, afhankelijk van het gevolgde lockdown beleid, de generositeit van steunpakketten van de overheden en de snelheid waarmee het vaccinatieprogramma is uitgerold. In sommige landen (Verenigde Staten, China, Nederland) ligt de omvang van de economie inmiddels weer boven het niveau van het vierde kwartaal van 2019, maar veel andere landen zijn nog midden in de herstelfase. Met name landen met een lage vaccinatiegraad, beperkte financiële armslag en een hoge afhankelijkheid van het toerisme blijven achter bij het herstel elders. Dat ook het Verenigd Koninkrijk achterblijft zal daarnaast tenminste gedeeltelijk een direct gevolg zijn van het Brexit proces, wat ook verre van soepel verloopt.

Ontwikkelingen financiële markten

Bron: BlackRock Investment Institute met data van Bloomberg, november 2021. Toelichting: de grafiek toont het verloop van het reële BBP van de verschillende regio's en landen, waarbij Q4 2019 als startwaarde op 100 is gesteld

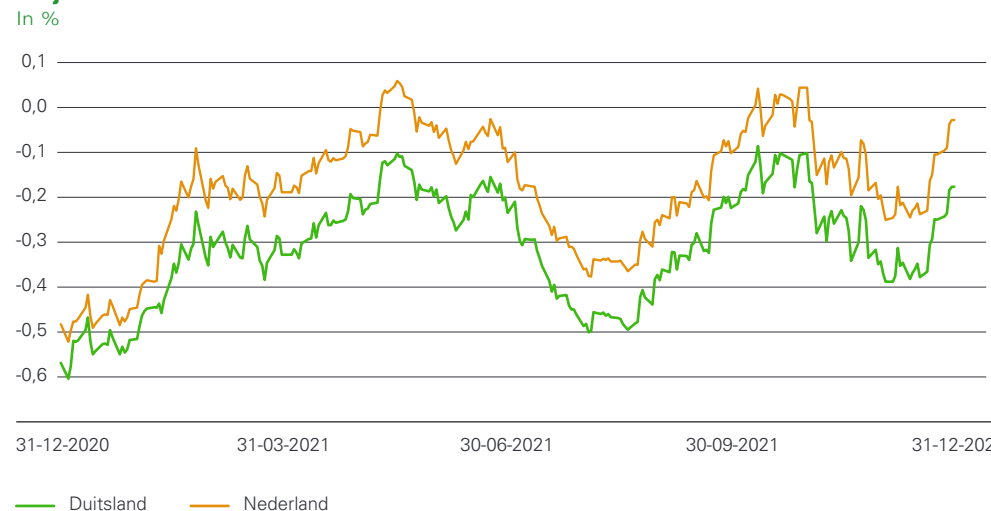
¹ opgesteld in samenwerking met de fiduciair vermogensbeheerder

Een andere indicatie dat de herstelfase niet altijd even soepel verloopt, is het optreden van de nodige knelpunten en tekorten in de wereldeconomie. Dit jaar zagen we onder andere berichten over tekorten aan bouwmaterialen, tankschepen, truckers, horecapersoneel, halfgeleiders en gas (in Europa). Het meest directe gevolg van de optredende spanningen tussen vraag en aanbod is de stevige stijging van de inflatie. Zowel in Amerika (6,8%) als de eurozone (5,0%) is de inflatie aan het einde van het jaar naar het hoogste niveau sinds het begin van de jaren '90 opgelopen, waarbij de vraag centraal staat in hoeverre het hier om een tijdelijk of een blijvend fenomeen gaat. Aan het einde van 2021 lijkt er bij de meeste centrale banken een draai in het denken omtrent inflatie te hebben plaatsgevonden, waarmee 2022 het jaar wordt waarin de monetaire teugels wereldwijd zullen worden aangehaald.

Herstart en liquiditeit de drijvende kracht van financiële markten

Of 2021 een mooi of een slecht beleggingsjaar was, hangt volledig af over welke beleggingscategorie je het hebt. Voor aandelen is het –wederom– een prima jaar geweest. Niet alleen hebben de aandelenmarkten in 2021 weten te profiteren van het sterke herstel van de gerapporteerde winstcijfers en de gunstige groeivoorzichten, maar bovendien hadden ze de wind in de rug van de wel zeer lage (kapitaal)marktrente. Zeker als je de hoge inflatie in ogenschouw neemt, bieden obligaties momenteel geen aantrekkelijk beleggingsalternatief, waardoor de overstap naar meer risicodragende beleggingsmiddelen voor de hand ligt. Het grote risico van de oplopende inflatie heeft vooralsnog geen echte schade berokkend, waarbij met name de zeer beperkte stijging van de kapitaalmarktrente opmerkelijk te noemen is. De reële rente is inmiddels overal negatief, wat slechts een ondersteuning betekent voor reële waarde als aandelen.

10 jaarsrente

Obligatiebeleggers zullen met heel wat minder plezier op het beleggingsjaar 2021 terugkijken. De kapitaalmarktrente is wereldwijd naar zo'n laag niveau gezakt dat het bijna geen buffer vormt voor eventuele prijsontwikkelingen. Als de kapitaalmarktrente vervolgens ook maar een klein beetje oploopt, duwt dat gelijk het rendement voor de hele asset klasse in het rood. Waar de MSCI All Countries total return index het jaar met een rendement van ruim 21% afsloot, wist binnen de obligatiemarkten alleen de high yield markt met een kleine plus (0,9%) af te sluiten: alle andere obligatiebeleggingen eindigden in de min.

MSCI World (EUR)

In %

Outlook 2022

Leek 2022 in de eerste twee maanden van het nieuwe jaar voornamelijk in het teken te gaan staan van oplopende inflatie, de daar aan gekoppelde normalisatie in het monetaire beleid en de mogelijke negatieve gevolgen voor de kapitaalmarktrente, veranderde dit beeld eind februari drastisch met de Russische invasie van Oekraïne. Niet alleen leidt dit conflict tot onnodige burgerslachtoffers, het heeft de grootste vluchtelingenstroom sinds de Tweede Wereld Oorlog in gang gezet en werpt zijn schaduw over 2022.

Het Westen reageerde op de gebeurtenissen met een omvangrijk sanctiepakket, waarmee Rusland grotendeels van de Westerse financiële wereld werd afgesloten. De keerzijde hiervan was de aanzienlijke stijging van prijzen van gas, olie, graan en andere grondstoffen, wat een nieuwe impuls aan de inflatoire krachten vormde die sinds 2021 zichtbaar waren geworden. Daarnaast vormde het ook een bedreiging van met name het Europese groeiherstel, wat tot een stevige correctie in Europese aandelen heeft geleid.

Het is moeilijk te voorzien hoe dit conflict zich verder zal gaan ontwikkelen. Gerekend moet worden met blijvend hoge energieprijzen en economische tegenwind, waarmee de korte termijn vooruitzichten op zijn zachts gezegd volatiel blijven. Gegeven het gewicht van de Russische economie –het Russische BBP is qua omvang vergelijkbaar met dat van de Benelux– zou de impact op de langere termijn beperkt moeten zijn. Dat neemt niet weg dat deze invasie eigenlijk alleen maar verliezers kent, het Oekraïense volk voorop.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen bestaan uit de (overige) technische voorziening voor risico pensioenfondsen en de technische voorziening voor risico deelnemers.

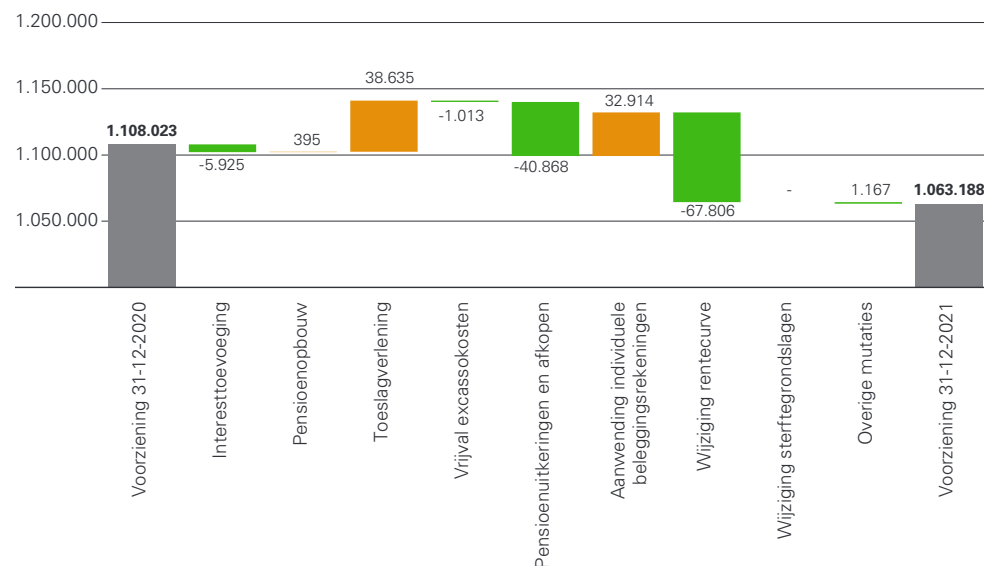
Technische voorziening voor risico pensioenfondsen

De grondslagen die worden gehanteerd bij de vaststelling van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen staan vermeld in het hoofdstuk 'Grondslagen voor waardering'.

De technische voorziening voor risico pensioenfondsen nam in 2021 af van EUR 1.108,0 miljoen tot EUR 1.063,2 miljoen. In navolgende grafiek is deze afname naar zijn verschillende oorzaken uitgewerkt.

Technische voorziening voor risico pensioenfondsen

In duizenden euro

Overige technische voorziening voor risico pensioenfondsen

De overige technische voorziening voor risico pensioenfondsen nam in 2021 toe van EUR 3,2 miljoen tot EUR 3,8 miljoen. De overige technische voorziening voor risico pensioenfondsen wordt gevormd door de schadevoorziening ten behoeve van stortingen van beschikbare premies voor deelnemers aan wie premievrijstelling in verband met

arbeidsongeschiktheid is verleend en de voorziening voor langdurig zieke deelnemers voor het latente arbeidsongeschiktheidsrisico.

De schadevoorziening is gelijk aan de contante waarde van (vrijgestelde) beschikbare premies tot de pensioendatum. Deze contante waarde bedraagt per 31 december 2021 EUR 0,8 miljoen (eind 2020 was dit EUR 0,4 miljoen). De voorziening voor langdurig zieke deelnemers is gelijk aan de risicopremie voor de verzekering van premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid voor het huidige en voorafgaande verslagjaar. Deze voorziening wordt jaarlijks aangepast door toevoeging van de risicopremie in het verslagjaar en onttrekking van de risicopremie in het minst recente verslagjaar. De onttrekking van de risicopremie wordt gebruikt voor de financiering van mutaties die betrekking hebben op arbeidsongeschiktheid. Eind 2021 bedraagt de voorziening voor langdurig zieke deelnemers EUR 3,0 miljoen (eind 2020 was dit EUR 2,8 miljoen).

Technische voorziening voor risico deelnemers

De technische voorziening voor risico deelnemers is gelijk aan de saldi op individuele beleggingsrekeningen van het pensioenfonds waarop, als onderdeel van de pensioenregeling, door het pensioenfonds en/of de deelnemer premies zijn gestort.

Met de premies wordt een saldo opgebouwd waarmee de deelnemer een vast of variabel pensioen kan inkopen. De inkoop van een vast pensioen geschiedt op een moment naar keuze van de deelnemer bij ons pensioenfonds. Een variabel pensioen wordt jaarlijks door de deelnemer vanaf de pensioendatum ingekocht bij een door de deelnemer geselecteerde andere pensioenuitvoerder.

Eind 2021 bedraagt de technische voorziening voor risico deelnemers EUR 195,0 miljoen (vorig jaar EUR 170,6 miljoen).

Toeslagen

Beleid

In het toeslagbeleid volgen wij de regels van het financieel toetsingskader inzake toeslagverlening. Hierbij kunnen wij

- bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 108,5% geen toeslag verlenen;
- bij een beleidsdekkingsgraad tussen 108,5% en 119,9% een gedeeltelijke toeslag verlenen;
- bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 119,9% een volledige toeslag verlenen.

Hierbij komt 108,5% overeen met een beleidsdekkingsgraad van 110% op basis van alleen de technische voorziening voor risico pensioenfonds) en 119,9% met de voor volledige toeslagverlening benodigde beleids-dekkingsgraad in het financieel toetsingskader.

Op de pensioenen van deelnemers kunnen wij ook nog een aanvullende toeslag verlenen. Extra (aanvullende) toeslagen kunnen wij verlenen indien de beleidsdekkingsgraad uitstijgt boven de 119,9%.

De toeslagen worden gefinancierd uit het vermogen van het pensioenfonds. De aanvullende toeslagen uit de door Vopak betaalde premie. Voor de extra toeslag wordt maximaal 1/5 deel van de beleidsdekkingsgraad die uitstijgt boven de 119,9% aangewend. Een extra aanvullende toeslag wordt verleend ten laste van de toeslagreserve.

De jaarlijkse (aanvullende) toeslagen dragen een voorwaardelijk karakter: er is geen recht op (aanvullende) toeslagen en het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst een (aanvullende) toeslag wordt verleend. Voor de hoogte van de toeslagen wordt de ontwikkeling van het door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde, afgeleide consumenten prijsindexcijfer over de periode oktober-oktober beschouwd. Voor de aanvullende toeslagen voor deelnemers gaan wij uit van het verschil tussen de algemene salarisontwikkeling bij Vopak en de ontwikkeling van het hiervoor vermelde prijsindexcijfer. Indien daartoe gereede aanleiding bestaat kan worden afgeweken van de hiervoor beschreven uitgangspunten. Het daadwerkelijk verlenen van een (aanvullende) toeslag geschiedt altijd op basis van een bestuursbesluit.

Uitvoering

De toeslag per 1 januari van enig jaar is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad van eind oktober in het voorafgaande jaar. De beleidsdekkingsgraden eind oktober 2020 en 2021 bedroegen 110,0% respectievelijk 121,3%.

De stijging van het prijsindexcijfer over de periode oktober 2019 - oktober 2020 bedroeg 1,12%. Op basis van het financieel toetsingskader hebben wij per 1 januari 2021 een toekomstbestendige toeslag op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden verleend van 0,14%. De aanvullende toeslag voor deelnemers werd in 2021 door ons op 1,12% vastgesteld.

De stijging van het prijsindexcijfer over de periode oktober 2020 - oktober 2021 bedroeg 3,28%. Op basis van het financieel toetsingskader konden wij per 1 januari 2022 een toekomstbestendige toeslag verlenen van 3,28%. De aanvullende toeslag voor deelnemers werd in 2022 door ons op 0,63% vastgesteld.

De beleidsdekkingsgraad eind oktober 2021 bood ook ruimte voor het verlenen van een extra toeslag. Wij hebben een besluit over het verlenen van een extra toeslag aangehouden tot duidelijk was of de verwerking van een extra toeslag op basis van de vastlegging in de uitvoeringsovereenkomst administratief mogelijk was. Voor de extra toeslagen worden namelijk de niet verleende toeslagen over de voorafgaande 15 jaar chronologisch in ogenschouw genomen.

De verleende toeslagen in de afgelopen vijftien jaren kunnen als volgt worden weergegeven.

	totaal verleende toeslag en aanvullende toeslag aan deelnemers	verleende toeslag aan gewezen deelnemer en pensioengerechtigden	stijging van het aangewezen prijsindexcijfer
1 januari 2022	3,91%	3,28%	3,28%
1 januari 2021	1,26%	0,14%	1,12%
1 januari 2020	2,18%	0,88%	1,73%
1 januari 2019	2,24%	1,47%	1,68%
1 januari 2018	2,23%	0,84%	1,34%
1 januari 2017	0,33%	–	0,36%
1 januari 2016	0,58%	0,24%	0,44%
1 januari 2015	1,53%	0,75%	0,75%
1 januari 2014	1,86%	0,90%	0,90%
1 januari 2013	0,73%	–	1,98%
1 januari 2012	2,16%	1,50%	2,33%
1 januari 2011	0,65%	–	1,38%
1 januari 2010	2,29%	–	0,40%
1 januari 2009	2,34%	1,00%	2,53%
1 januari 2008	3,36%	1,48%	1,48%
totaal effect	31,43%	13,17%	23,98%

Kosten

Beleid

Voor het uitvoeren van de pensioenregeling maken wij kosten. Ons beleid is erop gericht om de kosten te beheersen op een niveau passend bij de uitbestede werkzaamheden. Omdat wij groot belang hechten aan een adequate kostenbeheersing, streven wij naar een zo groot mogelijke transparantie in de gemaakte kosten. Wij toetsen (periodiek) of overeengekomen vergoedingen en gedeclareerde kosten op een marktconform niveau liggen. Het opvragen van offertes bij verschillende partijen kan als voorbeeld worden genoemd voor deze toets op marktconformiteit. Hiernaast zijn wij proactief op zoek naar manieren om het kostenniveau verder te verlagen zonder dat de kwaliteit van de bedrijfsvoering negatief wordt beïnvloed.

De belangrijkste kosten betreffen:

- kosten voor de pensioenuitvoering en administratie;
- kosten voor het vermogensbeheer;
- kosten voor het toezicht;
- kosten van de pensioenfondsgestuurde.

Kosten voor de pensioenuitvoering en administratie

Voor de uitvoering van de pensioenregeling is een nauwkeurige pensioenadministratie van groot belang. De pensioenadministratie moet op orde zijn en voldoen aan strenge eisen. De pensioenadministratie is door ons uitbesteed aan een externe partij. Deze ontvangt voor de werkzaamheden ten behoeve van het pensioenfonds een vergoeding. De externe pensioenadministrateur geeft voor een belangrijk deel invulling aan de communicatie richting (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Daarnaast wordt voor de communicatie gebruik gemaakt van een externe communicatiedeskundige. De externe pensioenadministrateur en communicatiedeskundige ontvangen een marktconforme vergoeding.

Bij de uitvoering van de pensioenregeling worden wij ondersteund door het pensioenbureau van Vopak. De kosten van het pensioenbureau komen voor rekening van Vopak en worden niet doorbelast.

Kosten voor vermogensbeheer

Het realiseren van onze doelstellingen is voor een belangrijk deel afhankelijk van het rendement op het belegd vermogen. Het pensioen dat wordt uitbetaald, bedraagt immers een veelvoud van de premie die voor en door de deelnemer is ingelegd. Voor het beleggen van de premie wordt door ons gebruik gemaakt van externe (fiduciair) vermogensbeheerders.

De kosten die samenhangen met het vermogensbeheer betreffen met name de vergoeding aan vermogensbeheerders, de transactiekosten, de bewaarneming en de verslaglegging. Deze kosten worden beschouwd in relatie tot de omvang en invulling van de desbetreffende beleggingscategorie.

Uitvoering

	2021	2020
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	272	275
• waarvan kosten pensioenbureau voor rekening Vopak (bedrag in euro's per deelnemer en pensioengerechtigde)	50	57
Kosten vermogensbeheer	0,35%	0,35%
Transactiekosten vermogensbeheer	0,09%	0,08%
Totaal kosten vermogensbeheer (percentages gemiddelde belegd vermogen)	0,44%	0,43%

Kosten voor de pensioenuitvoering en administratie

Met betrekking tot de pensioenuitvoerings- en administratiekosten kan het volgende overzicht worden gegeven (bedragen in EUR 1.000):

	2021	2020
Pensioenadministratie	650	586
Pensioenbureau	–	–
Accountant	102	74
Actuaris	31	67
Toezichthouders	70	73
Intern toezicht	108	68
Beleggingscommissie	85	69
Consultants en advisering	52	82
Communicatie	80	145
Opleidingen	36	6
Overig	22	19
Totaal	1.236	1.189

De stijging van de kosten voor pensioenadministratie wordt met name veroorzaakt door werkzaamheden ten aanzien van de wettelijke projecten en het project afkoop kleine pensioenen. De stijging van de kosten voor de accountant wordt met name veroorzaakt door extra werkzaamheden ten behoeve van de jaarrekening 2020 en ramingsverschillen. De afname van de kosten voor actuaris wordt veroorzaakt door het wegvallen van extra werkzaamheden in 2020 met betrekking tot nieuwe sterftegrondslagen en de opvolging van aanbevelingen. De toename van de kosten voor intern toezicht betreft met name de deelname van de sleutelfunctiehouders risicobeheer en interne audit aan het assurance platform bij de pensioenadministrateur en de kosten voor externe ondersteuning bij audits inzake risicobeheer en uitbesteding van de sleutelfunctiehouder interne audit. De afname van de kosten voor communicatie wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van de implementatiekosten voor de pensioenplanner.

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten, voor zover niet toe te rekenen aan de kosten voor vermogensbeheer, bedragen per deelnemer en pensioengerechtigde (in totaal 4.300 personen) EUR 222 (in 2020 was dit EUR 218). Bij de vaststelling van het normbedrag wordt het aantal gewezen deelnemers van 1.767 buiten beschouwing gelaten.

Voor zover de pensioenuitvoerings- en administratiekosten niet gecompenseerd kunnen worden door de vrijval vanuit de technische voorzieningen zijn deze begrepen in de door Vopak verschuldigde premie.

Voor zover er sprake is van 'gemengde' kosten, zoals kosten voor de accountant, actuaris en toezichthouders, hebben wij deze bij de vaststelling van het normbedrag voor 50% toegerekend aan de pensioen- en uitvoeringskosten en voor 50% aan de kosten voor vermogensbeheer. In totaal betreffen de aan de kosten voor vermogensbeheer toegerekende pensioenuitvoerings- en administratiekosten in 2021 een bedrag van EUR 282.000 (in 2020 was dit EUR 252.000).

	2021	2020
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.236	1.189
Waarvan toegerekend aan vermogensbeheer	282	252
Resteert	954	937

Bij de vaststelling van het normbedrag is rekening gehouden met de kosten van het pensioenbureau. De kosten van het pensioenbureau komen voor rekening van Vopak en worden niet aan het pensioenfonds doorbelast. Een inschatting van de impact op het normbedrag van de kosten van het pensioenbureau wordt bemoeilijkt door het feit dat het pensioenbureau, naast de werkzaamheden voor het pensioenfonds, ook werkzaamheden voor Vopak verricht. Dit betreft bijvoorbeeld werkzaamheden in het kader van de verslaglegging van de Vopak groep, arbeidsvoorwaardelijke onderwerpen en buitenlandse pensioenregelingen. Een raming van de impact op het normbedrag ten aanzien van de door het pensioenbureau voor het pensioenfonds verrichte werkzaamheden komt uit op EUR 50 per deelnemer en pensioengerechtigde (in 2020 was dit EUR 57).

De gemiddelde pensioenuitvoerings- en administratiekosten in de periode 2018-2020 lagen –inclusief de kosten van het pensioenbureau– ten opzichte van een vergelijkbare groep pensioenfonds in de LCP kostenbenchmark ruim onder het gemiddelde niveau (EUR 341).

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn sterk afhankelijk van onder meer de schaalgrootte van een pensioenfonds, de keuzes ten aanzien van de uitvoering en het serviceniveau (waaronder mede begrepen de mate en wijze van communiceren). Deze factoren kunnen van substantiële invloed zijn op het niveau van de pensioenuitvoerings- en administratiekosten. Het vergelijken van pensioenuitvoerings- en administratiekosten tussen pensioenfonds zonder verdere weging van deze factoren kan derhalve een vertekend beeld opleveren.

Kosten voor vermogensbeheer

De in de jaarrekening verantwoorde kosten voor vermogensbeheer betreffen het fiduciair beheer, het (operationele) beheer en monitoring van de beleggingen en de custodian. De kosten van het beheer van de beleggingen hebben betrekking op alle beleggingen voor risico pensioenfonds.

Voor het overgrote deel van de beleggingen worden de kosten rechtstreeks bij ons in rekening gebracht. Voor zover mogelijk zijn kosten van beleggingen die via het rendement in rekening worden gebracht in de staat van baten en lasten transparant gemaakt. In het percentage zijn voorts de pensioenuitvoerings- en administratiekosten begrepen voor zover toe te rekenen aan de kosten voor vermogensbeheer.

Genormaliseerd naar jaarbedragen liggen de totale kosten voor vermogensbeheer in 2021 op 0,35% (in 2020 was dit 0,35%) van het gemiddeld belegd vermogen van EUR 1.352,8 miljoen (in 2020 was dit EUR 1.247,7 miljoen). In onderstaand overzicht zijn de directe en indirecte kosten van vermogensbeheer nader uitgewerkt.

	2021	2020
Directe kosten van vermogensbeheer	1.585	2.150
Indirecte kosten van vermogensbeheer	2.817	2.015
Subtotaal kosten van vermogensbeheer	4.402	4.165
Toegerekende pensioenuitvoerings- en administratiekosten	282	252
Totale kosten van vermogensbeheer	4.684	4.417
Gemiddeld belegd vermogen	1.352.836	1.247.733
Kosten van vermogensbeheer gewogen naar totaal belegd vermogen	0,35%	0,35%

Transactiekosten zijn kosten die aan de beurs of broker moeten worden betaald om beleggingstransacties tot stand te brengen. Het verkrijgen van inzicht in deze kosten is niet eenvoudig omdat de transactiekosten worden verwerkt in de transactiepreizen. Omdat de transactiekosten deel uitmaken van de transactiepreizen worden deze verwerkt in het netto rendement op de beleggingen.

Om een indicatie te geven van de transactiekosten die in de transactiepreizen zijn begrepen, zijn voor de discretionaire beleggingen de werkelijk betaalde broker- en commissiekosten beschouwd (aandelen) of is een schatting gemaakt op basis van de gemiddelde spread (staats- en bedrijfsobligaties en rentederivaten). Voor de fondsbeleggingen zijn de transactiekosten in lijn met de aanbeveling van de Pensioenfederatie vastgesteld.

In 2021 waren de transactiekosten die binnen het vermogensbeheer zijn gemaakt naar raming EUR 1.170.000 zijnde 0,09% van het gemiddeld belegd vermogen (in 2020 was dit EUR 1.015.000 zijnde 0,08% van het gemiddeld belegd vermogen).

In onderstaand overzicht is een verdeling van de kosten vermogensbeheer en transactiekosten naar de verschillende beleggingen opgenomen (uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen).

	kosten vermogensbeheer		transactiekosten	
	2021	2020	2021	2020
Staats- en bedrijfsobligaties	0,19%	0,17%	0,09%	0,04%
Aandelen	0,36%	0,42%	0,03%	0,04%
Onroerend goed	0,66%	0,69%	0,31%	0,70%
Gewogen naar belegd vermogen	0,27%	0,27%	0,09%	0,08%
Overig	0,08%	0,08%	0,00%	0,00%
Totaal	0,35%	0,35%	0,09%	0,08%
			0,44%	0,43%

De overige kosten hebben betrekking op de kosten voor het fiduciair beheer, de custodian en de pensioenuitvoerings- en administratiekosten die aan het vermogensbeheer zijn toe te rekenen.

De wijzigingen in de kosten vermogensbeheer en transactiekosten hebben met name betrekking op de private equity en onroerend goed beleggingen.

De kosten voor vermogensbeheer en de transactiekosten lagen in de periode 2018-2020 ten opzichte van een vergelijkbare groep pensioenfondsen in de LCP kostenbenchmark in lijn met het gemiddelde niveau (resp. 0,34% en 0,08%).

Onze beleggingsportefeuille wordt voor een belangrijk deel ingevuld met actief beheerde beleggingsoplossingen waarvoor de kosten, in verhouding tot passief beheerde beleggingsoplossingen, hoger liggen. Deze hogere kosten zijn te rechtvaardigen indien het actieve beheer leidt tot een hoger rendement dan het rendement op de benchmark (het rendement op een vergelijkbare passief beheerde beleggingsoplossing). Op totaalniveau kan

het volgende overzicht worden opgesteld van het rendement exclusief LDI portefeuille en de benchmark.

	2021	2020	2019
Totaal rendement excl. LDI	11,8%	7,4%	16,7%
Totale benchmark excl. LDI	11,3%	5,6%	15,5%
Meerrendement t.o.v. benchmark	0,5%	1,8%	1,2%

Kosten voor toezicht

Wij staan onder toezicht van de Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. De kosten van deze toezichthouders worden (deels) gedragen door de Nederlandse pensioenfondsen. In het afleggen van verantwoording over het in een jaar gevoerde beleid door het pensioenfonds hebben accountant en actuaris een belangrijke rol. Deze partijen ontvangen een marktconforme vergoeding.

Kosten pensioenfondsorganen en pensioenfondsorganisatie

De bestuursleden en de leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen geen bezoldiging voor de werkzaamheden die ten behoeve van het pensioenfonds worden uitgevoerd. Indien bestuursleden of leden van het verantwoordingsorgaan kosten maken bij het uitvoeren van hun functie worden deze vergoed. De raad van toezicht en externe leden van de beleggingscommissie ontvangen een marktconforme vergoeding.

Risicomanagement

Om te komen tot de invulling van een integraal risicomanagement is een risicoanalyse uitgevoerd op basis van de 'Handreiking Integraal Risicomanagement' van de Pensioenfederatie. Bij deze risicoanalyse zijn de afzonderlijke bouwstenen uitgewerkt op basis waarvan kan worden gekomen tot de invulling van een integraal proces en is in kaart gebracht welke bouwstenen nog (extra) aandacht behoeven. De belangrijkste bouwstenen binnen het risicomanagement zijn hierna uitgewerkt. In de risicoanalyse is slechts in algemene zin rekening gehouden met de gevolgen van een pandemie op strategische, financiële en operationele risico's.

De inrichting van het risicomanagement is langs drie verdedigingslijnen ingevuld. De eerste lijn is verantwoordelijk voor de eigen processen, inclusief de risicobeheersing. De tweede lijn bewaakt of de eerste lijn haar verantwoorde-lijkheden daadwerkelijk neemt en levert expertise, ondersteuning, monitoring en een kritische blik bij risico-gerelateerde zaken. Ook het organiseren van integrale risicoanalyses is een taak van de tweede lijn. De derde lijn geeft een onafhankelijke beoordeling en adviezen over de toereikendheid en effectiviteit van governance en risicomanagement.

Opstellen van strategisch (risico)beleid voor pensioenen (pensioeninkoop met beschikbare premie)

Risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de activiteiten van een pensioenfonds. Het volledig voorkomen of afwenden van risico's is niet wenselijk en niet mogelijk. Wel dient te worden gestreefd naar continu inzicht in de risico's en de maatregelen die genomen kunnen worden om deze risico's te beheersen.

De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de risico's in het pensioenfonds zijn in 2015 afgestemd met de verschillende stakeholders. De geformuleerde ambities in het spanningsveld tussen benodigd risico en gewenste zekerheid, kunnen als volgt worden samengevat:

- een streven op lange termijn naar een toeslagverlening voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden op basis van de ontwikkeling van de prijsindex, gefinancierd uit het behaalde rendement;
- een streven op lange termijn naar een aanvullende toeslagverlening voor deelnemers op basis van het verschil tussen loon- en prijsindex, gefinancierd uit de premie.

Voor de kwalitatieve risicohouding is ten aanzien van het benodigd risico en de gewenste zekerheid vervolgens geconcludeerd dat:

- het behoud van koopkracht prioriteit heeft boven het vermijden van pensioenverlagingen (het risico op pensioen-verlagingen en de hoogte ervan mogen echter niet te groot zijn);
- het risico van lagere toeslagverlening bij tegenvallende economische omstandigheden acceptabel is;
- het risico van een afname van de dekkingsgraad en pensioenverlagingen (tot 7% vóór spreiding) acceptabel zijn;
- de pensioenpremie stabiel en geen sturingsmiddel is waardoor het opbouwpercentage bij tegenvallende economische omstandigheden dient te worden verlaagd.

De kwalitatieve risicohouding is kwantitatief geconcretiseerd door de vaststelling van risicogrenzen:

- voor de korte termijn een bandbreedte van 10% om het vereist eigen vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid;
- voor de lange termijn een pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie en feitelijke situatie van 90% en een maximale afwijking in een 'slecht weer scenario' van 30% (niveau toeslagen nihil).

Haalbaarheidstoets

In de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt nagegaan in hoeverre het verwachte pensioenresultaat op lange termijn aansluit bij de geformuleerde risicogrenzen. Het pensioenresultaat is gelijk aan:

$$\frac{\text{som van verwachte pensioenen op basis van het beleid van het pensioenfonds}}{\text{som van verwachte pensioenen zonder kortingen en met volledige toeslagen op basis van prijsinflatie}}$$

Bij een verwacht pensioenresultaat van 100% houdt de toeslagverlening op het pensioen de prijsinflatie precies bij. Het verwachte pensioenresultaat is sterk afhankelijk van de gehanteerde veronderstellingen. Deze worden in belangrijke mate voorgeschreven door De Nederlandsche Bank.

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat het verwachte pensioenresultaat niet in lijn ligt met de geformuleerde risicogrenzen in de risicohouding, treedt het bestuur in overleg met belanghebbenden. Hierbij worden de mate van afwijking, de marktomstandigheden en het (structurele of tijdelijke) karakter van de afwijking in ogenschouw genomen.

De uitkomsten van het verwachte pensioenresultaat van de in het voorjaar van 2022 uitgevoerde haalbaarheidstoets zijn terug te vinden in de hierna opgenomen tabel.

	risicohouding	2021	2020
Ondergrens vanuit feitelijke situatie (mediaan)	90%	104%	103%
Maximale afwijking in 'slecht weer scenario'	30%	12%	16%

De jaarlijkse haalbaarheidstoets liet een mediaan pensioenresultaat zien van 104%. De toeslagverlening zou op basis van het gehanteerde model en de voorgeschreven uitgangspunten dus op lange termijn de volledige prijsinflatie bijhouden. In een slecht weer scenario zou de toeslagverlening op grofweg 50% van de prijsinflatie kunnen uitkomen. Aangezien de uitkomsten van de haalbaarheidstoets boven de ondergrens en onder de maximale afwijking in de geformuleerde risicohouding bleven, heeft het bestuur geen aanvullende acties geformuleerd.

Opstellen van strategisch (risico)beleid voor beleggen (beleggen met beschikbare premie)

In 2019 zijn, op basis van doorrekeningen van maatmensen door onze ALM-consultant, de risico's in de beschikbare premieregeling en de mate waarin deze risico's kunnen worden gelopen vastgesteld. Ook bij het strategisch (risico)beleid voor de beschikbare premieregeling wordt in feite de afweging tussen benodigd risico en gewenste zekerheid gemaakt. Het gaat daarbij om de mate waarin een deelnemer risico's kan lopen en ook bereid is te lopen. Met de invulling en periodieke evaluaties van de standaard beleggingsstaffel van het pensioenfonds hebben wij tot 2019 impliciet invulling aan deze afweging gegeven.

Het (risico)beleid voor de beschikbare premieregeling is vastgesteld voor de vaste uitkering (pensioeninkoop op ingangsdatum pensioen) en variabele uitkering (doorbeleggen op ingangsdatum pensioen). De geformuleerde risicogrenzen maken duidelijk wanneer wij de balans tussen benodigd risico en gewenste zekerheid verstoord vinden en ingrijpen gewenst is.

leeftijd	vaste uitkering		variabele uitkering
	pensioen met 90% zekerheid tussen	ondergrens waarop wordt ingegrepen	ondergrens waarop wordt ingegrepen
30	-55% en +158%	-66%	-69%
35	-55% en +159%	-66%	-69%
40	-52% en +129%	-62%	-69%
45	-51% en +117%	-61%	-66%
50	-45% en +93%	-54%	-61%
55	-37% en +61%	-44%	-55%
60	-23% en +33%	-28%	-44%
65	-8% en +11%	-10%	-25%

Het (risico)beleid voor de beschikbare premieregeling wordt vastgesteld op basis van de berekende afwijking tussen het pensioen in een pessimistisch scenario en het verwachte pensioen. De ondergrens van -66% bij leeftijd 30 betekent bijvoorbeeld dat wij ingrijpen indien het pensioen in het pessimistische scenario voor een 30-jarige deelnemer meer dan 66% lager ligt dan het verwachte pensioen. Voor de doorrekeningen van de verschillende scenario's is gebruik gemaakt van de uniforme scenario'set van De Nederlandsche Bank.

De beleggingsstaffel die wordt geïmplementeerd bij een keuze van de deelnemer voor een variabele uitkering is risicovoller dan de standaard beleggingsstaffel van het pensioenfonds. Het (langer) risicovoller beleggen leidt tot een hogere afwijking tussen het pensioen in een pessimistisch scenario en het verwachte pensioen. De hogere afwijking vertaalt zich in een ondergrens waarbij –ten opzichte van de vaste uitkering– later door ons wordt ingegrepen.

Afstemming van de hiervoor opgenomen uitkomsten met de (vertegenwoordiging van) werkgever en deelnemers heeft in december 2019 plaatsgevonden. Mede in het licht van het nieuwe pensioenstelsel zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin deelnemers bereid dan wel in staat zijn risico's te dragen.

Opstellen van risicogrenzen en/of risicobudgetten (risicobeleid)

De risico's kunnen worden onderverdeeld naar risico's van strategisch, financiële en operationele aard en naar extern en intern gedreven risico's. Hierbij liggen de strategische en financiële risico's primair bij het bestuur en de operationele risico's bij de uitbestedingspartijen. De eindverantwoordelijkheid voor de operationele risico's liggen evenwel bij het bestuur. De intern gedreven risico's liggen (deels) binnen de invloedsfeer van het bestuur terwijl dat voor de extern gedreven risico's veel minder het geval is. In 2021 zijn

de intern gedreven risico's opnieuw geëvalueerd en beoordeeld op bruto risico, risk appetite en –na beheersing resterend– netto risico.

Strategische risico's

Externe strategische risico's hangen samen met reputatie, levensverwachting, inflatie en politiek (zoals ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel).

De onderdelen waarop interne sturing van strategische risico's plaatsvindt zijn hierna opgenomen. Hierbij zijn tevens opgenomen de bruto risico's, risk appetite en –na beheersing resterende– netto risico's zoals in 2021 door ons ingeschat.

	bruto risico	risk appetite	netto risico
Solvabiliteit	hoog	middel	zeer laag
Verzekeringstechnisch	middel	laag	laag
Risicohouding	hoog	laag	zeer laag
Governance	hoog	laag	zeer laag
Pensioenregeling	hoog	middel	laag

Het solvabiliteitsrisico wordt in belangrijke mate in het standaard model voor het vereist eigen vermogen geadresseerd. Het verzekeringstechnische risico heeft betrekking op het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste aannames. Dit risico wordt beheerst door de betrokkenheid van adviserende en certificerende actuarissen bij de vaststelling van technische voorzieningen en actuariële analyses.

Op de risicohouding, governance en pensioenregeling wordt in de hoofdstukken risicomanagement, governance en pensioenregeling ingegaan. Daarbij wordt –voor zover van toepassing– ook de beheersing benoemd.

Het risico met betrekking tot de pensioenregeling heeft betrekking op de uitvoerbaarheid en compliance met wet- en regelgeving van de in het arbeidsvoorwaardenoverleg afgesproken pensioenregeling. De beheersing van dit risico wordt met name ingevuld door de betrokkenheid van het pensioenfonds bij de totstandkoming van de pensioenregeling.

Financiële risico's

Financiële risico's zijn risico's die onze financiële doelstellingen in gevaar brengen, deze liggen in belangrijke mate buiten onze invloedssfeer. Het voorkomen of afwenden van deze risico's is niet mogelijk. Externe financiële risico's hebben met name betrekking op rente, markt, kredietrating en correlaties.

Wij wegen –op basis van de uitkomsten van de ALM studie en rapportages van de fiduciair vermogensbeheerder– het verwachte risico en rendement om een zo optimaal mogelijke balans te vinden. De onderdelen waarop interne sturing van financiële risico's plaatsvindt zijn hierna opgenomen. Hierbij zijn tevens opgenomen de bruto risico's, risk appetite en –na beheersing resterende– netto risico's zoals in 2021 door ons ingeschat. Op de financiële risico's wordt met name ingegaan in het hoofdstuk vereist eigen vermogen.

	bruto risico	risk appetite	netto risico
Concentratie	hoog	laag	zeer laag
Benchmark	hoog	laag	zeer laag
Actief versus passief	hoog	laag	zeer laag
Rente	hoog	hoog	hoog
Inflatie	hoog	middel	middel
Valuta	hoog	middel	middel
Markt	hoog	middel	middel
Krediet en tegenpartij	hoog	middel	zeer laag
ESG	hoog	middel	middel

Het benchmarkrisico heeft betrekking op de benchmarkkeuze voor beleggingscategorieën. Deze keuze bepaalt in belangrijke mate de invulling van de beleggingscategorie door de vermogensbeheerder. De benchmark maakt het mogelijk om het door de vermogensbeheerder gerealiseerde rendement te wegen ten opzichte van het rendement op de relevante benchmark. De beheersing op dit risico wordt ingevuld op basis van de vaststelling van de benchmarks door het bestuur na overleg met de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder. De vaststelling van de benchmarks geeft invulling aan een brede spreiding van de beleggingsportefeuille.

Operationele risico's

Extern gedreven operationele risico's betreffen juridische risico's, technologische en pandemie risico's.

De onderdelen waarop interne sturing van operationele risico's plaatsvindt zijn hierna opgenomen. Hierbij zijn tevens opgenomen de bruto risico's, risk appetite en –na beheersing resterende– netto risico's zoals in 2021 door ons ingeschat.

	bruto risico	risk appetite	netto risico
Liquiditeit	middel	laag	zeer laag
Personeel	middel	middel	zeer laag
Proces	hoog	middel	zeer laag
ICT	hoog	middel	middel
Informatievoorziening	middel	laag	zeer laag
Uitbesteding pensioenadministratie	hoog	middel	middel
Uitbesteding overig	hoog	middel	laag
Tevredenheid deelnemers	middel	middel	zeer laag

Liquiditeitsrisico's worden in het hoofdstuk vereist eigen vermogen toegelicht.

Het risico met betrekking tot personeel betreft het kunnen binden en boeien van gekwalificeerde werknemers op een veelheid van vakgebieden door het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen. Dit is essentieel gegeven de steeds hogere eisen die aan de werkzaamheden voor het pensioenfonds worden gesteld. Het gebruik van kwalitatief hoogwaardige uitbestedingspartijen en het pensioenbureau zorgt in belangrijke mate voor de beheersing van dit risico.

Een ondoelmatige en/of onvoldoende doeltreffende procesinrichting betekent ook een operationeel risico voor het pensioenfonds. Dit risico wordt beheerst door middel van identificatie, beleidsformulering, implementatie en monitoring van processen.

Ons pensioenfonds maakt (indirect) gebruik van IT als onderdeel van de bedrijfsvoering. De IT-risico's dienen adequaat te worden beheerst. Uitgangspunt hierbij is dat het beheersen van IT-risico's voldoet aan algemeen geaccepteerde standaarden (zoals CobiT en ISO normenkaders), best practices en richtlijnen (van De Nederlandsche Bank en Pensioenfederatie) alsmede fondsspecifieke omstandigheden waarbij processen en informatievoorziening voldoende integer, continu en beveiligd worden ondersteund. De

beheersing van dit risico is met name ingevuld door het beoordelen van de IT organisatie van de uitbestedingspartijen waaronder het pensioenbureau.

Het risico met betrekking tot informatievoorziening betreft de (toenemende) eisen op het gebied van de communicatie aan de verschillende stakeholders. Hierin ligt de uitdaging in communicatie op een eenvoudige en transparante wijze van in toenemende mate complexe pensioenonderwerpen. De beheersing op dit risico wordt ingevuld door de betrokkenheid van een communicatiecommissie en een externe communicatiedeskundige.

Tevredenheid van deelnemers hangt –naast het algemene beeld van financiële instellingen– samen met de reputatie van ons pensioenfonds. Wij zien de beheersing op dit risico met name in het continu investeren in de goede relatie met alle bij het pensioenfonds betrokken stakeholders.

Vertaling van strategisch beleid naar beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid

De vertaling van strategisch beleid naar beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid heeft plaatsgevonden bij de totstandkoming van de nieuwe uitvoeringsovereenkomst en de ALM-studie in 2021. In dit bestuursverslag wordt elders uitgebreid op deze onderwerpen ingegaan.

Opstellen van operationeel risicobeleid en integriteitsbeleid

Het operationeel risicobeleid wordt ingevuld door het bestuur, de beleggingscommissie, de toezichthouders en de uitbestedingspartijen. Wij streven er naar om de governance omtrent het vermogensbeheer en het systeem van 'checks and balances' duidelijk en compleet te laten zijn. De kritische beoordeling van het beleggingsbeleid en de vastlegging van dit beleid in de fondsdocumenten is mede door dit streven ingegeven.

Een overkoepelend integriteitsbeleid is door ons vastgesteld met als belangrijkste onderdelen de gedragscode, incidentenregeling en klokkenluidersregeling. De laatste evaluatie van het integriteitsbeleid heeft in maart 2022 plaatsgevonden. Hierbij is een algehele update van de integriteitsrisicoanalyse uitgevoerd.

Eigen risicobeoordeling

Met de invoering van de Europese richtlijn voor pensioenen (IORP-II) is het opstellen van een eigen risicobeoordeling verplicht geworden. Het doel van de eigen risicobeoordeling is het op gestructureerde wijze creëren van inzicht in de samenhang tussen:

- de strategie van het pensioenfonds;
- de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen;

- de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van het pensioenfonds en de pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

In de eigen risicobeoordeling wordt daarnaast een uitspraak gedaan over de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheersingsproces zelf. Voor de eigen risicobeoordeling geldt een wettelijk verplichte driejaarlijkse cyclus, waarbinnen een beoordeling dient te worden opgesteld.

In onze eigen risicobeoordeling van 2021 staat de vraag centraal: *wat zijn de risico's die de missie, visie en strategie van het pensioenfonds in gevaar kunnen brengen?*

De beantwoording van deze vraag is vanuit de volgende onderdelen beoordeeld:

- missie, visie en strategie;
- strategische risicohouding;
- strategisch beleid;
- integrale risicoanalyse;
- meest significante risico's;
- beheersmaatregelen;
- efficiënt en effectief risicobeheer.

De onderdelen worden in dit bestuursverslag op verschillende plaatsen toegelicht. Als de meest significante risico's hebben wij bepaald:

risico	toelichting
Te laag toeslagresultaat	Het risico dat er onvoldoende rendement wordt behaald om de opgebouwde pensioenen voor inflatie te kunnen compenseren.
Te kleine omvang voor kostenefficiëntie	Het risico dat de complexiteit en eisen aan het pensioenfonds sterker toenemen dan het pensioenfonds kan verwerken waardoor het pensioenfonds de pensioenregeling niet meer voldoende kosten-efficiënt kan uitvoeren.
Deelnemers ontevreden	Het risico dat door blijvende slechte afhandeling van vragen en klachten de ontevredenheid onder deelnemers sterk toeneemt.
Nieuwe pensioenstelsel niet tijdig geïmplementeerd	Het risico dat het project te groot en te complex is om goed uit te voeren waardoor niet kan worden voldaan aan wettelijke termijnen van de implementatie.
Uitbestedingsrisico	Het risico dat het pensioenfonds schade ondervindt door beperkingen in de continuïteit of kwaliteit van de uitbestedingspartijen.
Renterisico	Het risico op daling van de dekkingsgraad als gevolg van een daling van de rente.

risico	toelichting
Marktrisico	Het risico op een daling van de marktwaarde van de beleggingen als gevolg van een daling van de waarde van aandelen en onroerend goed.
ICT risico	Het risico dat het pensioenfonds schade ondervindt door een gebrekkige beveiliging, continuïteit, kwaliteit en/of aanpasbaarheid van systemen.

De beheersmaatregelen bij deze risico's zijn door ons in een risicomatrix vastgelegd. Naar aanleiding hiervan hebben wij geconcludeerd dat in de toekomst mogelijk extra beheersmaatregelen nodig zijn om ESG en klimaatrisico's te mitigeren. Daarnaast zijn mogelijk extra beheersmaatregelen nodig om het risico volgend uit de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel te mitigeren.

In 2021 is de efficiëntie en effectiviteit van het risicobeheer tijdens de covid-19 crisis beoordeeld op basis van het referentiekader Integraal Risicomanagement van De Nederlandsche Bank. De conclusie uit deze audit was dat de risicomanagementfunctie voldoende functioneert.

Op basis van het bestaande beleid, risicoinventarisatie en bijbehorende beheersmaatregelen zijn wij van mening dat het risicobeheer binnen ons pensioenfonds voldoende adequaat is ingericht. Wel hebben wij mogelijke verbeteringen in het risicomanagementsysteem geïdentificeerd.

De centrale vraag in onze eigen risicobeoordeling wordt door ons als volgt beantwoord: *risico's die de missie, visie en strategie van ons pensioenfonds bedreigen zijn vooral financieel-economisch van aard. Een extreem deflatie scenario zorgt voor een sterk dalende dekkingsgraad, waardoor er veel minder toeslagpotentieel is na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Klimaatrisico kan juist tot hogere inflatie leiden, wat de koopkracht uitholt.*

Monitoren en evalueren van risico's en beleid

Monitoring en evaluatie van de risico's geschiedt langs de lijnen van het standaardmodel. Hierbij worden de financiële risico's ten minste op kwartaalbasis in kaart gebracht en aan De Nederlandsche Bank gerapporteerd. Op kwartaalbasis worden door de fiduciair vermogensbeheerder de risico's ten opzichte van de technische voorziening voor risico pensioenfonds gerapporteerd. Voorts worden risicoanalyses uitgevoerd op basis van (historische) stress scenario's.

Verder is op kwartaalbasis beschikbaar:

- een overzicht van de dekkingsgraden met een ontwikkeling naar componenten;
- een overzicht van de beleggingsportefeuille;
- een overzicht van het rendement en de attributie van de verschillende beleggingscategorieën;
- een overzicht van de belangrijkste risico's en de ontwikkeling van deze risico's in het kwartaal;
- een evaluatie van de verschillende vermogensbeheerders naar rendement en risico;
- een toets op het voor collateral beschikbare onderpand;
- een marktbeschouwing.

Op maandbasis ontvangt het pensioenfonds een beknopt overzicht van de dekkingsgraden, rendementen en beleggingsportefeuille. Hiernaast zijn er rapportages waarin verantwoording over de (invulling van de) rente-afdekking wordt afgelegd. De fiduciair vermogensbeheerder legt voorts op maandbasis verantwoording af over mogelijke schendingen ten opzichte van de geformuleerde restricties in de beleggingsportefeuilles.

De custodian draagt zorg voor een volledige administratie van de beleggingsportefeuille en alle daarop betrekking hebbende transacties. Deze administratie vormt de basis voor de jaarlijkse verslaglegging die door de accountant wordt gecontroleerd en voor de controle van de door de vermogensbeheerder opgestelde maand- en kwartaalrapportages. Het pensioenbureau heeft online inzage in de administratie van de custodian en –via het portaal van de fiduciair vermogensbeheerder– de beleggingsportefeuille.

Het pensioenbureau, de pensioenadministrateur en de administrateur van de beleggingsrekeningen rapporteren op kwartaalbasis over de uitgevoerde werkzaamheden. Deze SLA-rapportages aangevuld met ISAE3402 rapportages en niet-financiële risicorapportages van uitbestedingspartijen vormen de basis voor de monitoring van niet-financiële risico's.

Bij de implementatie van de IORP-II richtlijn is, met de benoeming van sleutelfunctiehouders voor risicobeheer, interne audit en actuariel, verder invulling gegeven aan de tweede en derde verdedigingslijn van het pensioenfonds. De rapportages van de sleutelfunctiehouders –met als uitgangspunt de door hen opgestelde charters en jaarplannen– geven nadere invulling aan monitoring van risico's. Ten behoeve van de rapportages van de sleutelfunctiehouders worden ook aanvullend risicorapportages van externe partijen afgenomen. Voor bestuursbesluiten die het risicoprofiel van het pensioenfonds raken, wordt een risico-opinie opgesteld.

De verschillende rapportages worden beoordeeld door het bestuur, de commissies en het pensioenbureau. De rapportages staan voorts ter beschikking van de raad van toezicht.

Vereist eigen vermogen

Een belangrijke maatstaf om de risico's van het pensioenfonds te toetsen kan worden gevonden in het toetsen van het aanwezige eigen vermogen aan het vereist eigen vermogen. Deze maatstaf geeft inzicht in de buffer die ons pensioenfonds op basis van wet- en regelgeving zou moeten aanhouden om financiële en niet-financiële risico's in voldoende mate te kunnen opvangen. Het vereist eigen vermogen wordt ook gebruikt in de kwantitatieve concretisering van de risicohouding op korte termijn.

Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen is in wet- en regelgeving een gestandaardiseerde methode vastgelegd (het standaardmodel). De verschillende risicofactoren in het standaardmodel worden benoemd onder de noemers S1 tot en met S10 waarbij het liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8) en operationeel risico (S9) op nihil worden gesteld. Er wordt voorts rekening gehouden met onderling compenserende effecten (diversificatie effecten).

Het bestuur heeft het standaardmodel en de volledigheid daarvan, om te toetsen of het aanwezige vermogen voldoende is om specifieke risico's voor het pensioenfonds op te kunnen vangen, onderschreven. Het eigen vermogen van het pensioenfonds per 31 december 2021 is hoger dan het strategisch vereist eigen vermogen op basis van het standaardmodel.

Hierna zijn de uitkomsten weergegeven naar de verschillende risicocategorieën (bedragen in EUR 1.000 en percentages in procenten van de technische voorzieningen):

	bedrag		percentage	
	2021	2020	2021	2020
Renterisico (S1)	11.974	3.008	0,9%	0,1%
Zakelijke waarden risico (S2)	139.146	143.062	11,0%	11,2%
Valutarisico (S3)	53.964	53.226	4,3%	4,1%
Grondstoffenrisico (S4)	–	–	–	–
Kredietrisico (S5)	69.877	76.590	5,5%	6,0%
Verzekeringstechnisch risico (S6)	27.609	28.822	2,2%	2,2%
Liquiditeitsrisico (S7)	–	–	–	–
Concentratierisico (S8)	–	–	–	–
Operationeel risico (S9)	–	–	–	–
Actief beheer risico (S10)	9.972	9.755	0,8%	0,8%
Diversificatie-effect	-112.825	-110.536	-8,9%	-8,6%
Vereist eigen vermogen	199.717	203.962	15,8%	15,9%

Een vergelijking van het aanwezige vermogen en het (minimaal) vereist eigen vermogen kan als volgt worden samengevat (bedragen in EUR 1.000 en percentages in procenten van de technische voorzieningen):

	bedrag		percentage	
	2021	2020	2021	2020
Aanwezige eigen vermogen	321.479	211.945	25,5%	16,5%
Minimaal vereist eigen vermogen	44.717	46.777	3,5%	3,6%
Vereist eigen vermogen	199.717	203.962	15,8%	15,9%

Renterisico (S1)

Een belangrijk risico voor het pensioenfonds, zo niet het risico met de grootste impact op zowel het vermogen als de technische voorzieningen, is het renterisico. De hoogte van de technische voorziening voor risico pensioenfonds is mede afhankelijk van de rente. Een lagere rente resulteert in een hogere technische voorziening voor risico pensioenfonds en omgekeerd.

De mate waarin de technische voorziening voor risico pensioenfonds en de beleggingen reageren op wijzigingen van de rente verschilt. De technische voorziening voor risico pensioenfonds kent namelijk gemiddeld een langere looptijd dan beleggingen. Een wijziging van de rente heeft daardoor een groter effect op de technische voorziening voor risico pensioenfonds dan op de beleggingen.

Het pensioenfonds beperkt het verschil in het effect als gevolg van wijzigingen van de rente door strategisch 50% van het renterisico op basis van de swapcurve af te dekken met (langlopende) Europese staatsobligaties, wereldwijde bedrijfsobligaties, hypotheek en rentederivaten. Deze beleggingen zijn in meer of mindere mate gerelateerd aan ontwikkeling van de marktrente. Door de afstemming van ontwikkelingen van technische voorzieningen en beleggingen kan de volatiliteit van de dekkingsgraad als gevolg van wijzigingen in de rentetermijnstructuur worden beperkt.

De renteafdekking wordt door het bestuur, de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder aan de hand van specifieke rapportages gemonitord. In de rapportages wordt ingegaan op marktontwikkelingen, resultaten van de renteafdekking, exposure naar de verschillende looptijden, tegenpartijen van derivaten en collateral management. De monitoring door genoemde partijen omvat ook de continue afweging omtrent de mate van renteafdekking.

Eind 2021 bedraagt de rentegevoeligheid van de technische voorziening voor risico pensioenfonds (duration) 17,1 (in 2020 was dit 17,7) en de rentegevoeligheid van de staats- en bedrijfsobligaties en rentederivaten 11,5 (in 2020 was dit 13,4). Eind 2021 bedraagt de afdekking van het renterisico op basis van de swapcurve 49,7% (in 2020 was dit 50,2%).

Zakelijke waarden risico (S2)

Het zakelijke waarden risico is het risico dat betrekking heeft op de ontwikkeling van de waarde van beleggingen in aandelen en onroerend goed. De waarde van deze beleggingen is afhankelijk van de marktomstandigheden en derhalve volatiel. De marktomstandigheden voor aandelen en onroerend goed hoeven geen effect te hebben op de technische voorziening voor risico pensioenfonds. Hierdoor kan de dekkingsgraad zowel positief als negatief worden beïnvloed.

De belangrijkste reden voor het nemen van zakelijke waarden risico kan worden gevonden in de ambitie om toeslagen te verlenen. Met betrekking tot het risico op aandelen en onroerend goed worden risico-inschattingen aan de hand van de in de markt gebruikelijke risicoparameters gemaakt. Over de risico-inschattingen wordt op kwartaalbasis gerapporteerd door de fiduciair vermogensbeheerder. Met de risico's wordt rekening gehouden door onder meer toepassing van voldoende spreiding van de beleggingen.

De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstelling van de beleggingen. Hierbij worden marktontwikkelingen, verhandelbaarheid, concentraties en correlaties mede beschouwd. De monitoring van het zakelijke waarde risico door bestuur, beleggingscommissie en fiduciair vermogensbeheerder omvat de continue afweging tussen de zekerheid van nominale pensioenen en de ambitie om toeslagen op deze pensioenen te verlenen.

De verdeling van de beleggingen in aandelen en onroerend goed kan als volgt worden weergegeven (bedragen in EUR 1.000).

	bedrag		percentage	
	2021	2020	2021	2020
Aandelen Verenigde Staten	181.925	160.113	33,7%	33,3%
Aandelen Europa	89.747	84.851	16,6%	17,6%
Aandelen Azië - Pacific	50.499	45.691	9,3%	9,5%
Aandelen opkomende markten	58.905	56.434	10,9%	11,7%
Onroerend goed	88.100	71.401	16,3%	14,9%
Private equity	71.492	62.626	13,2%	13,0%
Totaal	540.668	481.116	100,0%	100,0%

Eind 2021 is 59,6% van de zakelijke waarden in aandelen van ontwikkelde markten belegd (in 2020 was dit 60,4%), 10,9% is in aandelen opkomende markten belegd (in 2020 was dit 11,7%), 13,2% is in private equity belegd (in 2020 was dit 13,0%) en 16,3% is in onroerend goed belegd (in 2020 was dit 14,9%).

Valutarisico (S3)

De technische voorzieningen luiden in euro's zodat risico's optreden als gevolg van valutakoers ontwikkelingen ten opzichte van de beleggingen in vreemde valuta's. Om dit risico te beperken worden voor de beleggingen in obligaties, die voor invulling van de rente-afdekking worden gebruikt, de valuta's voor 100% afgedekt.

Dit geldt eveneens voor de beleggingen in staats- en bedrijfsobligaties in opkomende markten in harde valuta en private equity. Voor de beleggingen in aandelen en beursgenoteerd onroerend goed wordt de Amerikaanse dollar voor 50% afgedekt en het Britse pond en de Japanse yen voor 75%.

Voor de beleggingen kan het volgende overzicht naar valuta's worden opgesteld.

	2021 (in %)						2020 (in %)					
	Euro	USD	GBP	JPY	overig	totaal	Euro	USD	GBP	JPY	overig	totaal
Obligaties	39,4	14,6	2,5	0,1	5,5	62,1	45,4	13,9	1,7	0,0	4,9	65,9
Aandelen	2,4	14,1	1,5	2,2	7,0	27,3	2,8	13,9	1,5	2,2	6,7	27,1
Onroerend goed	2,2	3,7	0,2	0,4	0,8	7,2	2,3	2,9	0,1	0,4	0,7	6,4
Private equity	–	5,4	–	–	0,1	5,5	–	5,0	–	–	–	5,0
Overig	-2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,1	-4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-4,4
Totaal	41,9	37,8	4,2	2,7	13,4	100,0	46,1	35,7	3,3	2,6	12,3	100,0

Het belegd vermogen in vreemde valuta alsmede het feitelijk en strategische afdekkingspercentage is als volgt:

	2021					2020				
	USD	GBP	JPY	overig	totaal	USD	GBP	JPY	overig	totaal
Beleggingen in vreemde valuta (in EUR mln.)	509,2	55,4	35,8	180,5	780,9	443,4	41,3	32,3	153,3	670,3
Feitelijk afdekkingspercentage	74,8%	83,2%	75,7%	-7,7%	56,4%	77,0%	89,1%	78,6%	-14,9%	56,8%
Strategisch afdekkingspercentage	70,8%	87,6%	75,0%	2,3%	56,4%	69,6%	86,5%	74,6%	1,6%	55,3%

De overige valuta's hebben met name betrekking op aandelen en obligaties van opkomende markten. De valuta's worden in deze markten niet afgedekt omdat de economische groei zich deels voltrekt door appreciatie van de lokale valuta (en er dus een risicopremie kan worden verdiend door niet af te dekken) en afdekking van lokale valuta veelal niet kostenefficiënt is te realiseren.

Bezien over de totale beleggingen in vreemde valuta's is eind 2021 56,4% afgedekt (in 2020 was dit 56,8%).

Ter afdekking van de valutarisico's op de beleggingen zijn door de vermogensbeheerder valutatermijntransacties afgesloten. Het aangaan van valutatermijntransacties resulteert in tegenpartijrisico ten opzichte van de partij waarmee de valutatermijntransactie wordt aangegaan. Deze zou immers niet aan zijn betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Om het tegenpartijrisico te beperken, wordt een minimale kredietwaardigheid voor en spreiding over tegenpartijen gehanteerd.

Grondstoffenrisico (S4)

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen. Dit risico is derhalve niet (direct) van toepassing op ons pensioenfonds.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere verplichtingen niet meer na kan komen.

Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin wordt belegd, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is bepaald als de opslag op de risicovrije rente waarmee de contante waarde van de kasstromen gelijk wordt aan de marktwaarde van de belegging. Een hoge creditspread betekent veelal een lage kredietwaardigheid.

De spread en spread duration van de staats- en bedrijfsobligaties naar credit rating is in de navolgende tabel opgenomen. De spread duration geeft de gevoeligheid van de desbetreffende obligaties weer voor wijzigingen in de credit spread.

	percentage		spread (in basispunten)		spread duration	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
AAA	1,1%	1,7%	45	9	9,7	6,2
AA	37,0%	34,0%	35	70	11,3	14,7
A	17,7%	20,6%	45	39	3,8	3,6
BBB	20,5%	19,5%	113	107	6,8	6,1
Lager dan BBB	11,9%	11,2%	542	542	5,3	5,1
Overig	11,8%	13,0%	20	13	0,8	0,9
Totaal	100,0%	100,0%			6,9	7,9

De contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van de zero yield verhoogt met de spread is gelijk aan de marktwaarde per balansdatum van de desbetreffende obligaties. Bij de vaststelling van de spread is een aantal obligaties met een zeer hoge spread buiten beschouwing gelaten omdat deze leiden tot een vertekend beeld. De marktwaarde van deze obligaties is beperkt maar werkt sterk door in de gemiddelde spread.

Eind 2021 bedraagt de duration voor de staats- en bedrijfsobligaties in totaal 7,1 (in 2020 was dit 7,9). Inclusief de rentederivaten bedraagt de duration in totaal 11,5 (in 2020 was dit 13,4).

Het kredietrisico neemt ten opzichte van vorig jaar toe door de verslechtering van de gemiddelde kredietwaardigheid en de relatief toegenomen impact van de risicoschok door de afgenomen rente.

Het risico dat een tegenpartij de contractuele of andere verplichtingen niet kan nakomen wordt beheerst door een zo breed mogelijke spreiding van de staats- en bedrijfsobligaties. De beleggingsrichtlijnen omvatten beperkingen ten aanzien van concentraties en de omvang van de belegging per debiteur en kwaliteitseisen voor de debiteur. Voor wat betreft de rentederivaten wordt een minimum credit rating voor tegenpartijen gehanteerd en is een strikt collateral management ingeregeld.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnisch risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (lang-leven-risico).

Tot het verzekeringstechnisch risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend (TSO) en negatieve stochastische afwijkingen

van de verwachtingswaarde (NSA). Deze drie risico's bedragen een percentage van de technische voorzieningen. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat sterfte in het deelnemersbestand dan beter kan worden ingeschat.

Het risico dat de toegezegde pensioenen niet kunnen worden nagekomen wordt beheerst door de vaststelling van de technische voorziening op markttrentes en het hanteren van prudente en consistente grondslagen die periodiek op basis van onderzoek van betrokken actuarissen worden bijgesteld.

Liquiditeitsrisico (S7)

Dit is het risico dat het pensioenfonds in tijden van stress onvoldoende liquide middelen beschikbaar heeft om te voldoen aan betalingsverplichtingen. Deze verplichtingen betreffen de pensioenuitkeringen, de beschikbare premies en het onderpand voor derivaten. De pensioenuitkeringen en beschikbare premies zijn goed te prognosticeren. De liquiditeitsbehoefte voor derivaten is evenwel sterk afhankelijk van de marktontwikkelingen van rente en valuta's.

De fiduciair vermogensbeheerder voert het onderpand beheer ten aanzien van de derivaten en het pensioenfonds monitort gedurende het jaar de liquiditeitsbehoefte ten aanzien van pensioenuitkeringen en beschikbare premies. In de beleggingsrapportage wordt op kwartaalbasis de liquiditeitsbehoefte in stressscenario's in kaart gebracht. De beleggingsportefeuille kent een hoge mate van liquiditeit waardoor op korte termijn voldoende liquiditeit kan worden vrijgemaakt. Derhalve wordt het liquiditeitsrisico op nihil gesteld.

Concentratierisico (S8)

Het pensioenfonds loopt concentratierisico indien er onvoldoende spreiding van activa en passiva is. Bij marktbevingen kunnen concentraties leiden tot een onevenredige impact op het pensioenfonds. Voor de discretionaire beleggingen van het pensioenfonds worden restricties ten aanzien van concentraties gehanteerd. De beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt zijn allen op sector- en titelniveau breed gespreid.

De door het pensioenfonds geaccepteerde concentratierisico's (meer dan 5% van de desbetreffende beleggingscategorie) betreffen de beleggingen in staatsobligaties van Frankrijk van in totaal 17% van de vastrentende waarden (LDI-portefeuille) en een gebouw in een onroerend goed fonds voor 6,3% van de onroerend goed beleggingen.

In het standaard model wordt het concentratierisico op nihil gesteld. Indien op basis van de Solvency-II richtlijn voor verzekeraars een inschatting wordt gemaakt van het

concentratierisico zou voor het pensioenfonds een marginaal vereist eigen vermogen moeten worden aangehouden.

Operationeel risico (S9)

Een ondoelmatig en/of onvoldoende doeltreffende procesinrichting betekent een operationeel risico voor het pensioenfonds. De beheersing van het operationele risico wordt vormgegeven langs de lijnen van identificatie, beleidsvorming, implementatie en monitoring. Met het hanteren van 'vier-ogen' en 'dubbele autorisatie' principes, het voeren van schaduwadministraties voor controlewerkzaamheden en de aansluiting op de Basisregistratie Personen (BRP) worden operationele risico's verder beheerst.

De procedures en maatregelen met betrekking tot de uitbesteding van werkzaamheden als onderdeel van de beheerste en integere bedrijfsvoering zijn vastgelegd in de overeenkomsten met de uitbestedingspartijen. Over de werking van deze procedures en maatregelen wordt op jaarbasis gerapporteerd op basis van een onafhankelijk onderzoek van de uitbestedingspartijen. Tevens bespreekt het bestuur –als daartoe aanleiding bestaat– de ISAE3402 uitkomsten met de uitbestedingspartijen en/of de externe accountants die de ISAE3402 verklaringen hebben afgegeven.

Actief beheer risico (S10)

Actief risico ontstaat doordat vermogensbeheerder actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Wij zijn van mening dat actief beheer onder strikte voorwaarden kan bijdragen aan een verbetering van het risico-rendementsprofiel. Volgens het standaardmodel dient in beginsel alleen een buffer voor actief beheer te worden gecijferd voor aandelen indien de tracking error groter is dan 1%. De tracking error meet in hoeverre de vermogensbeheerder zich actief positioneert ten opzichte van de gekozen benchmark. Bij de berekening van het actief risico dient eveneens rekening te worden gehouden met de total expense ratio (TER).

Overige risico's

Naast de in het standaardmodel opgenomen risico's monitort het pensioenfonds eveneens nauwgezet omgevings- en operationele risico's. De omgevingsrisico's hebben met name betrekking op het in voldoende mate afstemmen van het pensioenfonds op (verwachte) wijzigingen. Dit kunnen landelijke wijzigingen zijn maar ook wijzigingen die optreden onder de belanghebbenden, in de reputatie van het pensioenfonds en de omstandigheden waarin het pensioenfonds opereert. In de beheersing van dit risico wordt voorzien door de vertegenwoordiging van belanghebbenden in het bestuur en verantwoordingsorgaan, het voeren van strategie- en toekomstdiscussies, het volgen van maatschappelijke ontwikkelingen, het lidmaatschap van de Pensioenfederatie, het voeren van een beleid inzake

maatschappelijk verantwoord beleggen en het onderschrijven van de principes voor een beheerst beloningsbeleid.

Gegevensbescherming

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) moeten organisaties, zoals ons pensioenfonds, aan strengere eisen voldoen om de persoonsgegevens die zij beheren, te beschermen tegen oneigenlijk gebruik en misbruik.

Om de pensioenregeling te kunnen uitvoeren en administreren is het noodzakelijk dat wij persoonsgegevens ontvangen. Het gaat dan bijvoorbeeld om woonadres, salaris en burgerlijke staat. Deze persoonsgegevens worden –met als grondslag het voldoen aan wettelijke verplichtingen of de uitvoering van overeenkomsten– verzameld, gebruikt en bewaart (met andere woorden verwerkt). Wij hebben passende technische en organisatorische maatregelen getroffen om deze persoonsgegevens te beschermen en dat geldt ook voor onze pensioenadministrateur. De technische en organisatorische maatregelen voldoen aan de eisen die de AVG stelt aan informatiebeveiliging en worden als dat nodig is, aangescherpt.

In het kader van de AVG hebben wij onder andere:

- een data protection impact assessment uitgevoerd;
- verwerkersovereenkomsten afgesloten met verwerkers die persoonsgegevens van ons pensioenfonds gebruiken;
- een privacyverklaring en algemene informatie op de website van ons pensioenfonds geplaatst;
- informatie over de verwerking van persoonsgegevens opgenomen in brieven van ons pensioenfonds;
- een privacy officer aangesteld;
- een privacybeleid opgesteld met als onderdeel een procedure in geval van datalekken;
- een register van verwerkingsactiviteiten opgesteld.

De hiervoor genoemde werkzaamheden in het kader van de AVG zijn uitgevoerd met ondersteuning van een externe deskundige. Jaarlijks monitort en evalueert ons pensioenfonds of voldaan wordt aan de AVG en/of aanvullende werkzaamheden dienen plaats te vinden.

Privacy officer

Het bestuurslid mevrouw S. Wesseloo is aangesteld als privacy officer. De rol van privacy officer vult zij in met behulp van externe ondersteuning en volgt de opzet die Vopak in dit kader heeft geïmplementeerd.

Datalekken

In haar rol als privacy officer heeft mevrouw S. Wesseloo aangegeven dat zij in 2021 twee meldingen heeft ontvangen van datalekken bij Vopak respectievelijk een van de uitbestedingspartijen die persoonsgegevens van ons pensioenfonds verwerkt. Deze datalekken zijn door het pensioenfonds respectievelijk Vopak gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens

In 2019 heeft de Pensioenfederatie de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens (Gedragslijn) gepubliceerd. De Gedragslijn heeft tot doel om:

- pensioenfondsen uniforme en specifieke gedragslijnen te verstrekken ten aanzien van het verwerken van persoonsgegevens;
- inzicht te geven aan personen van wie persoonsgegevens door pensioenfondsen verwerkt (zullen) worden;
- de transparantie te vergroten ten aanzien van de uitgangspunten die door pensioenfondsen worden gehanteerd bij het verwerken van persoonsgegevens; en
- pensioenfondsen een interpretatie te geven van het wettelijk kader en de toepassing hiervan op de specifieke kenmerken van de pensioensector.

De Pensioenfederatie gaat ervan uit dat pensioenfondsen die lid zijn van de Pensioenfederatie, zoals wij, de Gedragslijn naleven. De naleving van de gedragslijn is niet juridisch afdwingbaar maar wij wensen ons wel te conformeren aan de normen zoals opgenomen in de Gedragslijn. Op basis van een inventarisatie in 2020, en de naar aanleiding hiervan doorgevoerde wijzigingen in het privacy-beleid en register van verwerkingsactiviteiten, voldoet ons pensioenfonds aan de normen zoals opgenomen in de Gedragslijn. Wij verklaren dan ook dat wij ons in 2021 hebben gehouden aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens.

Communicatie

Beleid

Vanuit het communicatiebeleidsplan 2020-2022 wordt ten aanzien van de (gewezen) deelnemer aan de volgende kerndoelen gewerkt:

1. Deelnemers ervaren ons pensioenfonds als persoonlijk en dichtbij.
2. Deelnemers bouwen pensioen op, op een manier die bij hen past (keuze pensioeninkoop of beleggen).
3. (Gewezen) deelnemers hebben inzicht in het opgebouwde en te verwachten pensioen.
4. (Gewezen) deelnemers starten tijdig met het maken van een pensioenplan.

Voor pensioengerechtigden is het volgende kerndoel gedefinieerd:

5. Gepensioneerden zijn tevreden over de informatie die zij over de te maken keuzes tijdens de opbouwfase en rondom het pensioneren hebben ontvangen. Daarnaast zijn pensioengerechtigden tevreden over de informatie die zij van ons pensioenfonds ontvangen.

In de realisatie van deze kerndoelen vormt het risicobewustzijn een belangrijk onderdeel van de communicatie. Betrokkenen moeten beseffen dat er geen garanties zijn verbonden aan pensioen en zich voorts bewust zijn van de consequenties die bepaalde keuzes op hun pensioensituatie kunnen hebben.

Uitvoering

Begin 2020 is het pensioenportaal van de pensioenadministrateur 'mijn pensioencijfers' uitgerold. Via dit pensioenportaal kunnen (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden frequenter bijgewerkte informatie over hun opgebouwde en te verwachten pensioen bij de pensioenadministrateur inzien. Medio 2021 is dit pensioenportaal uitgebreid met de pensioenplanner. De pensioenplanner voorziet in het doorrekenen van effecten van de in het pensioenreglement opgenomen flexibiliseringsmogelijkheden bij pensioeningang en maakt voor de deelnemer tevens de consequenties van een mogelijke keuze tussen beleggen of pensioeninkoop inzichtelijk.

Zoals gebruikelijk is in 2021 aan de deelnemers die zich minder dan 15 jaar van de pensioendatum bevinden de (voorlopige) keuze voorgelegd tussen een vaste en variabele uitkering.

Het communicatiejaarplan 2021 en 2022 richt zich met name op het nadrukkelijk positioneren van de keuze rondom beschikbare premie als 'vanzelfsprekend', het profileren van het pensioenbureau en het vereenvoudigen van teksten. De communicatie-uitingen dienen bij

te dragen aan de versteviging van de waarden 'transparant', 'persoonlijk' en 'dichtbij'. Bij de hiervoor benoemde kerndoelen is de volgende aanpak geformuleerd;

1. We maken het pensioenbureau meer bekend en gebruiken taal die herkenbaar en dichtbij is.
2. We beschouwen de wijze waarop de premie wordt aangewend als een keuze, die iedereen in principe bewust zou moeten maken. We houden er rekening mee dat niet iedereen deze keuze bewust zal maken, daarom zorgt het pensioenfonds voor een goede default.
3. We stimuleren het gebruik van de pensioenplanner en presenteren informatie over het opgebouwde en te verwachten pensioen(kapitaal) op een laagdrempelige manier en stimuleren deelnemers om de informatie goed te bekijken, zodat bedragen betekenis krijgen.
4. We maken het plannen en aanvragen van het pensioen zo makkelijk mogelijk.

De inhoudelijk communicatie inzake de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel zal apart worden opgepakt zodra de onderhandelingen tussen sociale partners daar duidelijkheid in kunnen geven. Tot die tijd is de communicatie op dit gebied met name gericht op algemene berichtgeving inzake het nieuwe pensioenstelsel.

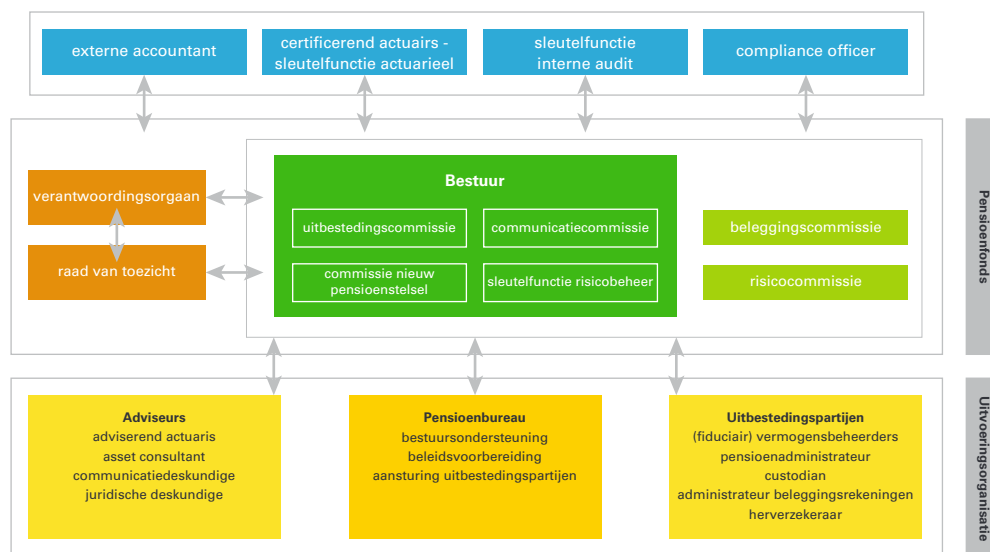
Code pensioenfondsen

De code pensioenfondsen draait om de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. De code pensioenfondsen is wettelijk verankerd en naleving geschiedt op basis van het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. De code pensioenfondsen is ingedeeld naar acht thema's. Wij streven er naar om aan de normen van de code pensioenfondsen te voldoen. Voor zover dat (nog) niet mogelijk of gerealiseerd is (x), is hierna een toelichting opgenomen. In aanvulling hierop zijn de normen toegelicht waaraan wordt voldaan (v) en waarvoor een rapportageverplichting bestaat.

		norm	toelichting 2021
Thema vertrouwen waarmaken			
5	v	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Het bestuur legt gedurende het jaar verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Voorts voorziet dit jaarverslag in het afleggen van verantwoording aan deze en andere belanghebbenden omtrent het beleid van het pensioenfonds en de wijze waarop aan dit beleid invulling wordt gegeven. Hierbij wordt tevens inzicht gegeven in korte- en langetermijnrisico's die samenhangen met (de uitvoering van) het beleid. Wij betrekken de evenwichtige belangenafweging continu in onze besluitvorming.
7	x	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder de belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	In maart 2021 is het beleid duurzaamheid beleggingen vastgesteld. Een toetsing op draagvlak onder belanghebbenden heeft tot op heden nog niet plaatsgevonden.
Thema zorgvuldig benoemen			
31	v	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Het bestuur heeft een beleidsnota geschiktheid en geschiktheidsplan opgesteld. Het pensioenfonds heeft voorts beleid rondom diversiteit geformuleerd. In het hoofdstuk governance wordt op deze onderwerpen ingegaan.
33	x	In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	In het bestuur en verantwoordingsorgaan hebben zowel mannen als vrouwen zitting. In het bestuur is geen bestuurslid meer jonger dan 40 jaar, wel is er een aspirant bestuurslid jonger dan 40 jaar. In het verantwoordingsorgaan is één lid jonger dan 40 jaar. Wij vragen bij benoemingen specifiek aandacht voor deze norm. Er is geen sprake van een stappenplan om de diversiteit (verder) te bevorderen. Het diversiteitsbeleid werd in 2020 aangepast.
39	x	Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	De benoeming van bestuursleden en leden van de raad van toezicht is in lijn met deze norm. De benoeming van leden van het verantwoordingsorgaan geschiedt in ons pensioenfonds –na een verkiezing onder deelnemers of pensioengerechtigden– door het verantwoordingsorgaan.
Thema toezicht houden en inspraak waarborgen			
47	v	Het intern toezicht betreft deze code bij de uitoefening van zijn taak.	De raad van toezicht ontvangt jaarlijks een overzicht over de mate waarin wij de code naleven. In het rapport van de raad van toezicht wordt hier specifiek op ingegaan.

	norm	toelichting 2021	
Thema transparantie bevorderen			
58	✓	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie	De missie, visie en strategie is in ons jaarverslag opgenomen.
62	✓	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden	In maart 2021 heeft vaststelling van het beleid duurzaamheid beleggingen plaatsgevonden. Dit beleid wordt nader toegelicht in dit jaarverslag en is opgenomen in de actuariële en bedrijfstechnische nota. In het beleid is aandacht besteed aan de overwegingen die bij de vaststelling zijn gemaakt alsmede de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.
64	✓	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	In het jaarverslag wordt in het hoofdstuk governance aandacht aan de wijze waarop naleving van de gedragscode wordt gecontroleerd. Daarnaast is gerapporteerd over de zelfevaluatie.
65	✓	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Wij hebben een adequate klachten- en geschillenprocedure die is te vinden op de website van het pensioenfonds. In het jaarverslag wordt gerapporteerd over (lopende) klachten.

Governance ¹

Bestuur

	dienstverband	geb.jaar	benoemd
werkgeversleden			
Dhr. R.R.J. Brouwer, plaatsvervangend secretaris	Senior director LNG	1958	2015
Dhr. H. van Hal	Director Finance & Control Americas (interim)	1979	2016
Dhr. C. Vletter, voorzitter	M&A Manager - Ventures	1963	2004
Mevr. S. Wesseloo	Compensation & Benefits Manager	1972	2013
deelnemersleden			
Dhr. C.A. Bom, plaatsvervangend voorzitter	Operations Officer	1977	2013
Mevr. C.C. Heilbron-Werker		1950	2022
Dhr. A. de Ronde	Contract & Expertise Manager Facility	1969	2016
Dhr. R.J. Wester, secretaris		1953	2022

¹ naar de stand per juni 2022

	dienstverband	geb.jaar	sinds
aspirant werkgeverslid			
Mevr. F. Wittermans	Business Development Manager	1964	2018
aspirant deelnemersleden			
Dhr. G.W. Dijkshoorn	Technical Manager	1986	2020
vacature			

Het bestuur is paritair samengesteld, te weten vier leden aangewezen door de werkgever, twee leden (deelnemers) door de deelnemers in het verantwoordingsorgaan en twee leden (pensioengerechtigden) door de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. De samenstelling van het bestuur voldoet aan de diversiteitsnormen in de Code Pensioenfondsen.

De zittingsduur voor bestuursleden is vier jaar. Aftreden geschiedt volgens een rooster van aftreden en herbenoeming voor een nieuwe zittingsduur kan vanaf 1 juli 2014 in principe maximaal tweemaal plaatsvinden.

Het bestuur kwam in het verslagjaar negen keer in vergadering bijeen (met gemiddeld zes bestuursleden en drie aspirant bestuursleden). Verder was er tweemaal een gezamenlijke vergadering van bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht. Voorts waren bestuursleden aanwezig bij de vergaderingen van de beleggingscommissie en kwamen bestuursleden samen in het kader van de communicatie, uitbesteding en het nieuwe pensioenstelsel.

Met ingang van 2021 zijn drie bestuurscommissies actief: de uitbestedingscommissie, de communicatiecommissie en de commissie nieuw pensioenstelsel. De samenstelling, werkzaamheden, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn in 2020 uitgewerkt in het reglement commissies.

uitbestedingscommissie	communicatiecommissie	commissie nieuw pensioenstelsel
Dhr. C.A. Bom	Dhr. R.R.J. Brouwer	Dhr. C.A. Bom
Dhr. A. de Ronde	Mevr. S. Wesseloo	Dhr. C. Vletter
	Dhr. R.J. Wester	

Doorgaans wonen twee leden van het verantwoordingsorgaan als toehoorder de bestuursvergaderingen bij.

Aspirant bestuursleden

Vanuit de aspirant leden werd door mevrouw C.C. Heilbron-Werker begin 2022 voorzien in de vacature die aan het begin van 2021 was ontstaan door het aftreden van de heer J. Vriesendorp. Hierdoor ontstond een vacature voor een aspirant bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Aan het verantwoordingsorgaan is gevraagd een nieuw aspirant bestuurslid namens de pensioengerechtigden voor te dragen.

Aspirant bestuursleden nemen deel aan de bestuursvergaderingen en opleidingen ter voorbereiding op een toekomstige rol als bestuurslid. Zij dragen bij aan het besluitvormingsproces maar hebben geen stemrecht.

Zelfevaluatie

Wij evalueren ons eigen functioneren als geheel en het functioneren van de individuele bestuursleden afzonderlijk.

Gegeven de bijzondere omstandigheden hebben wij in 2020 en 2021 geen zelfevaluatie uitgevoerd. Reden hiervoor was de wens om de zelfevaluatie fysiek uit te voeren. In maart 2022 hebben alle pensioenfondsorganen zowel een zelfevaluatie als een gezamenlijke evaluatie uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij.

Geschiktheid

De studiedagen in maart 2021 stonden in het teken van vermogensbeheer en het nieuwe pensioenstelsel.

Tijdens de studiedagen in maart 2022 werd aandacht besteed aan (de impact van) marktontwikkelingen op de beleggingsportefeuille en de invulling van de LDI-portefeuille. Verder stonden op het programma pensioencommunicatie, risicobereidheidsonderzoek, ESG en IT.

In 2021 zijn, met name digitaal, op individuele basis door bestuursleden studies gevolgd en/of presentaties van vermogensbeheerders en bijeenkomsten van De Nederlandsche Bank en de Pensioenfederatie bijgewoond.

Mutaties bestuur

De vacature die per 1 januari 2021 was ontstaan als gevolg van het aftreden van de heer J. Vriesendorp werd begin 2022 –na afronding van de reguliere benoemingsprocedure–

ingevuld door van mevrouw C.C. Heilbron-Werker. Gedurende 2021 nam zij als aspirant bestuurslid deel aan onze vergaderingen en volgde zij de nodige pensioenopleidingen.

Per 31 december 2021 waren volgens rooster aftredend de heren B.M. de Jonge van Ellemeet, H. van Hal en C.A. Bom. Eerstgenoemde stelde zich niet voor herbenoeming beschikbaar, de twee laatstgenoemden wel.

Na de voordracht voor herbenoeming door Vopak van de heer H. van Hal en het verantwoordingsorgaan van de heer C.A. Bom, de verklaring van geen belet door de raad van toezicht en het positief afronden van de toetsingsprocedure van De Nederlandsche Bank konden zij op 1 januari 2022 door het bestuur worden benoemd.

De vacature die ontstond door het aftreden van de heer B.M. de Jonge van Ellemeet werd begin 2022 ingevuld door de benoeming van de heer R.J. Wester, die daarvoor zitting had in het verantwoordingsorgaan. De benoeming volgde op de voordracht voor benoeming vanuit het verantwoordingsorgaan, de verklaring van geen belet door de raad van toezicht en het positief afronden van de toetsingsprocedure van De Nederlandsche Bank.

Bestuursreglement en benoemingsprocedure

In 2021 is het bestuursreglement en de benoemingsprocedure bijgewerkt en vastgesteld door het bestuur. De wijzigingen betroffen met name het consistent doorvoeren van de wijziging van de statuten.

Gedragcode

De bestuursleden hebben –in aanvulling op een mogelijk van toepassing zijnde gedragscode van Vopak– de gedragscode van het pensioenfonds ondertekend. Er wordt jaarlijks een verklaring over het naleven van de gedragscode getekend. De compliance officer van het pensioenfonds (Global Director Legal Affairs van Vopak) is belast met de controle op de naleving van de gedragscode. De gedragscode werd in maart 2022 voor het laatste bijgesteld.

Nevenfuncties

In 2021 zijn de nevenfuncties van de bestuursleden geïnventariseerd. Bij deze inventarisatie zijn geen nevenfuncties aangetroffen die (potentieel) tegenstrijdige belangen of reputatieschade voor het pensioenfonds zouden kunnen opleveren.

Beloning

De leden van het bestuur ontvangen voor de uitoefening van hun functie geen beloning ten laste van het pensioenfonds. Het feit dat de bestuursleden geen beloning ontvangen is vastgelegd in het beloningsbeleid dat in 2020 voor het laatst werd bijgewerkt. Hierbij werd de

beloning aan de raad van toezicht opgenomen en werden teksten verder verduidelijkt zonder inhoudelijk wijzigingen ten opzichte van het bestaande beleid door te voeren.

Verantwoordingsorgaan

	dienstverband	geb.jaar	benoemd
namens deelnemers			
Mevr. C. Donker-Drinkwaard	Application consultant	1965	2021
Mevr. M.D. Gunsch-Luijendijk, secretaris	Technical Administrator	1964	2020
Dhr. S. Kruikemeier	Manager Customs & Excise	1983	2021
namens pensioengerechtigden			
Dhr. H.J. Brink		1950	2013
Dhr. J. 't Hart		1951	2017
Dhr. P. Hoogerwaard		1951	2016
Dhr. K.H. Knapper, voorzitter		1953	2013
Dhr. H.B. Mol		1953	2017
Dhr. R.M. Plaisier		1949	2012
Dhr. J. Veenma		1943	2015
namens werkgever			
Mevr. A.B. Kroon	Director Finance & Control Vopak LNG	1971	2017

In het verantwoordingsorgaan zijn deelnemers en pensioengerechtigden naar evenredigheid van hun aantal in het pensioenfonds vertegenwoordigd. Tevens is Vopak in het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigd met één zetel.

Het verantwoordingsorgaan kwam in het verslagjaar driemaal in vergadering bijeen (met gemiddeld tien leden). Verder was er een vergadering van het verantwoordingsorgaan met de raad van toezicht en twee gezamenlijke vergaderingen met bestuur en raad van toezicht.

Het jaarverslag werd door een delegatie van het verantwoordingsorgaan besproken met het bestuur. Twee leden van het verantwoordingsorgaan wonen de bestuursvergaderingen als toehoorder bij. Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan begint op pagina 49. De reactie van het bestuur is na het verslag opgenomen.

Zelfevaluatie

In maart 2022 heeft het verantwoordingsorgaan zowel een zelfevaluatie als een gezamenlijke evaluatie van de pensioenfondsonderdelen uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij.

Geschiktheid

In 2021 zijn op individuele basis door leden van het verantwoordingsorgaan, met name digitaal, studies gevolgd en bijeenkomsten van de Pensioenfederatie bezocht.

De studiedag in 2021 had het nieuwe pensioenstelsel en verantwoord beleggen als onderwerpen.

Mutaties verantwoordingsorgaan

Medio 2021 waren volgens rooster aftredend mevrouw S.C.V. van der Werff en de heren J. 't Hart en R.M. Plaisier. Eerstgenoemde stelde zich niet herkiesbaar en de vacature die hierdoor ontstond werd ingevuld door mevrouw C. Donker-Drinkwaard. De heren J. 't Hart en R.M. Plaisier werden beiden herbenoemd voor een nieuwe termijn nadat zich, op de uitvraag in de pensioenkrant – geen tegenkandidaten hadden gemeld.

De heer J. Veenma besloot in 2021 in verband met persoonlijke omstandigheden terug te treden als voorzitter. Hij werd aan het eind van het jaar in deze functie opgevolgd door de heer K.H. Knapper. De vacature die ontstond als gevolg van de overgang van de heer R.J. Wester naar het bestuur werd ingevuld door de toetreding van de heer S. Kruikemeier. De functie van secretaris werd van de heer R.J. Wester overgenomen door mevrouw M.D. Gunsch-Luijendijk.

Reglement verantwoordingsorgaan en profielschets

In 2022 is het reglement verantwoordingsorgaan en de profielschets bijgewerkt en vastgesteld. Met de wijzigingen werd met name de consistentie ten opzichte van de statuten geadresseerd.

Beloning

De leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen voor de uitoefening van hun functie geen beloning ten laste van het pensioenfonds.

Raad van toezicht

	geb.jaar	in functie
Mevrouw M. Meijer-Zaalberg	1950	2019
Dhr. M. Simon, voorzitter	1960	2019
Dhr. H. Zevenhuizen	1976	2019

Het intern toezicht wordt ingevuld door een raad van toezicht. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur, de effectiviteit van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Hierbij is de raad van toezicht belast met het toezien op een adequate risicobeheersing, naleving van wet- en regelgeving en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

De raad van toezicht kan de benoeming van bestuursleden beletten indien niet aan de profielschets wordt voldaan en kan het bestuur schorsen of ontslaan wegens disfunctioneren. Voor goedkeuring moeten aan de raad van toezicht onder andere worden voorgelegd: de profielschets voor bestuursleden, het bestuursverslag en de jaarrekening en het beloningsbeleid.

Het verslag van de raad van toezicht begint op pagina 53. De reactie van het bestuur is na het verslag opgenomen.

Zelfevaluatie

In maart 2022 heeft de raad van toezicht zowel een zelfevaluatie als een gezamenlijke evaluatie van de pensioenfondsonderdelen uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij.

Mutaties raad van toezicht

Eind 2021 was de heer M. Simon volgens rooster aftredend. Hij stelde zich beschikbaar voor herbenoeming en werd –na bindende voordracht vanuit het verantwoordingsorgaan en goedkeuring door De Nederlandsche Bank– door het bestuur voor een nieuwe termijn benoemd.

Beloning

De leden van de raad van toezicht ontvangen voor de uitoefening van hun functie een vaste beloning ten laste van het pensioenfonds. De beloning is vooraf getoetst op marktconformiteit. In 2021 ontving de raad van toezicht in totaal een beloning van EUR 47.000

(in 2020 was dit EUR 54.000). Vanaf het tweede kwartaal 2021 is over de beloning van de raad van toezicht geen Btw verschuldigd.

Sleutelfunctiehouders

De sleutelfunctiehouders hebben een controlerende en adviserende rol op het gebied van risicobeheer, interne audit en actuariael. De sleutelfunctiehouders zijn hierna opgenomen.

	sleutelfunctiehouder
Risicobeheer	Dhr. H. van Hal - bestuurslid
Interne audit	Dhr. A.P.B. Huisman - Director Global Internal Audit
Actuarieel	Mevr. E.C.P. Op het Veld - Certificerend actuaris

Eind 2021 trad de heer R.H. Sprenkels terug als sleutelfunctiehouder actuariael en werd in zijn plaats door het bestuur –met instemming van De Nederlandsche Bank– mevrouw E.C.P. Op het Veld benoemd.

Bij de invulling van de sleutelfunctiehouders hebben wij ons laten leiden door aanwezige geschiktheid en beschikbaarheid. De sleutelfunctiehouder risicobeheer wordt op basis hiervan binnen het bestuur ingevuld, de sleutelfunctiehouder interne audit bij Vopak en de sleutelfunctiehouder actuariael bij de certificerend actuaris.

De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouders zijn in 2020 uitgewerkt in een reglement en ter ondersteuning van de taken zijn verschillende rapportages toegevoegd aan rapportagelijnen. Zowel de sleutelfunctiehouder risicobeheer als interne audit hebben een charter opgesteld waarin doel, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en onafhankelijkheid zijn uitgewerkt. De sleutelfunctiehouder risicobeheer en interne audit nemen deel aan het assurance platform bij de pensioenadministrateur.

De risicocommissie ondersteunt de sleutelfunctiehouder risicobeheer in zijn werkzaamheden. De risicocommissie bestaat behalve de voorzitter volledig uit niet-bestuursleden. De samenstelling, werkzaamheden, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de risicocommissie zijn uitgewerkt in het reglement commissies.

De sleutelfunctiehouder interne audit heeft een auditplan uitgebracht waarin de geplande audits zijn vastgelegd. In 2021 zijn de door de sleutelfunctiehouder interne audit de volgende audits uitgevoerd:

- 'risicobeheersfunctie en het systeem van interne controle' (3 mei 2021);
- 'beheersing en monitoring binnen het proces van uitbesteding' (13 januari 2022).

Het oordeel van de sleutelfunctiehouder interne audit naar aanleiding van de uitgevoerde audits luidde 'satisfactory' respectievelijk 'opportunities for improvements'.

Via het assurance platform bij de pensioenadministrateur werden voorts twee audits uitgevoerd ten aanzien van het 'DNB IT normenkader' (8 maart 2021) en 'cybersecurity' (8 maart 2021). Het oordeel van de sleutelfunctiehouder interne audit naar aanleiding van de bij de pensioenadministrateur uitgevoerde audits luidde 'improvement required' respectievelijk 'opportunities for improvements'.

Om opvolging van de aanbevelingen uit de audits zeker te stellen worden deze door ons vastgelegd in een aanbevelingenlijst. Begin 2022 stonden alleen de aanbevelingen uit de audit 'beheersing en monitoring binnen het proces van uitbesteding' nog open.

Compliance officer

De compliance officer heeft als taak toe te zien op de naleving van de gedragscode van ons pensioenfonds. Ten minste eenmaal per jaar wordt in een bestuursvergadering, indien gewenst in aanwezigheid van de compliance officer, het onderwerp compliance besproken. De compliance officer vraagt jaarlijks aan alle betrokken personen uit of de gedragscode is nageleefd. Naar aanleiding van de uitvraag inzake de naleving van de gedragscode over 2021 heeft de compliance officer geen melding gemaakt van incidenten.

De rol van compliance officer wordt ingevuld door de heer P.P. Smid, Director Global Legal Affairs.

Extern toezicht

De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten

De Nederlandsche Bank houdt toezicht op de financiële positie van pensioenfonds en de Autoriteit Financiële Markten houdt toezicht op de informatieverstrekking door pensioenfonds.

Deze toezichthouders hebben wettelijke mogelijkheden om corrigerend op te treden tegen pensioenfonds, bijvoorbeeld door middel van het geven van een aanwijzing, het opleggen van een dwangsom of een boete of het aanstellen van een bewindvoerder. Zoals voorgeschreven in artikel 96 Pensioenwet wordt vermeld dat de toezichthouders in 2021 geen corrigerende maatregelen richting het pensioenfonds hebben getroffen.

Op 31 maart 2021 werd van de Autoriteit Financiële markten een normoverdragende brief ontvangen inzake de transparantie en verantwoording van de uitvoeringskosten in het jaarverslag van het pensioenfonds. Op basis van het jaarverslag over 2019 concludeerden

wij dat de ommissie waar de normoverdragende brief betrekking op had, het totaalbedrag van de transactiekosten betrof. Deze kosten waren door ons alleen als percentage van het gemiddeld belegd vermogen verantwoord. Hierop werd deze ommissie in het jaarverslag 2020 geadresseerd en werd de Autoriteit Financiële Markten hierover geïnformeerd. Uiteraard is er voor gezorgd dat ook in dit jaarverslag de verantwoording op uitvoeringskosten compleet is.

Een normoverdragende brief is geen corrigerende maatregel als bedoeld in artikel 96 van de Pensioenwet.

Uitbestedingspartijen en externe deskundigen

In 2019 hebben wij het uitbestedingsbeleid geëvalueerd en aangepast op basis van de laatste ontwikkelingen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen uitbesteding en inkoop van diensten, zijn waarborgen en normen uitgebreid, is onderuitbesteding opgenomen, de melding van uitbesteding aan De Nederlandsche Bank verwerkt en het risico assessment nader uitgewerkt.

Pensioenbureau

De werkzaamheden van het pensioenfonds zijn door het bestuur uitbesteed aan Vopak, die de uitvoering van deze werkzaamheden heeft opgedragen aan haar pensioenbureau. De kosten van het pensioenbureau (salarissen, huisvesting etc.) komen voor rekening van Vopak. In aanvulling op de gedragscode van Vopak is voor de werknemers van het pensioenbureau de gedragscode van het pensioenfonds van toepassing.

Uitvoering pensioenregeling en administratie

Onder coördinatie en controle van het pensioenbureau is de uitvoering van de pensioenregelingen, de pensioenadministratie, de financiële administratie en verslaglegging ondergebracht bij AZL. De overeenkomst met AZL loopt tot 1 januari 2023 en is door ons op 2 november 2021 opgezegd teneinde onderhandelingen voor een nieuwe overeenkomst mogelijk te maken.

De administratie van de individuele beleggingsrekeningen is ondergebracht bij ABN AMRO Pension Services. AZL en ABN AMRO Pension Services zijn in het bezit van een ISAE 3402 rapportage.

Uitvoering vermogensbeheer

Als custodian treedt JP Morgan Bank Luxembourg op. De administratie, performance meting en look-through van de beleggingen is ondergebracht bij International Trust Services.

Het beheer van de beleggingen is uitbesteed aan externe vermogensbeheerders. De fiduciair vermogensbeheerder van het pensioenfonds is BlackRock (Netherlands). De fiduciair

vermogensbeheerder verzorgt de coördinatie tussen, controle van en rapportering over de aangestelde vermogensbeheerders. JP Morgan Bank Luxembourg, International Trust Services en BlackRock zijn in het bezit van een ISAE 3402 rapportage.

Beleggingscommissie

	dienstverband	geb.jaar	benoemd
Dhr. M.A.S. Ariaans	Chief Investment officer pensioenfonds Vervoer	1971	2017
Dhr. C.H. Blokzijl, voorzitter	Director Pensions Vopak	1963	2002
Dhr. E.J. Bannet	Directeur Quinator Investment Consultancy	1959	2008
Dhr. L. Leo	Directeur Leo Investment Consulting & Governance	1966	2009

De beleggingscommissie adviseert het bestuur inzake het beleggingsbeleid en monitort de operationele invulling van het beleggingsbeleid door de fiduciair vermogensbeheerder.

Ten aanzien van de beleggingscommissie is een reglement opgesteld waarin de samenstelling, taken, etc. zijn vastgelegd. Dit reglement werd in 2021 bijgewerkt en door het bestuur vastgesteld. Op de leden van de beleggingscommissie is de gedragscode van het pensioenfonds van toepassing. De leden van de beleggingscommissie worden jaarlijks door het bestuur geëvalueerd.

In 2021 zijn er geen wijzigingen in de samenstelling van de beleggingscommissie doorgevoerd. Bij het aflopen van zijn benoemingstermijn eind 2021 is de heer L. Leo herbenoemd door het bestuur.

Accountant en actuaris

De controle van de jaarrekening is uitgevoerd door Ernst & Young Accountants. De actuariële werkzaamheden in het kader van de verslaglegging zijn door het bestuur bij het actuaariaat van AZL ondergebracht. Voorts treedt Willis Towers Watson als adviserend en Sprenkels & Verschuren als certificerend actuaris van het pensioenfonds op.

Als certificerend actuaris toetst Sprenkels & Verschuren of is voldaan aan artikel 126 tot en met 140 van de Pensioenwet en stelt op basis hiervan de actuariële verklaring op.

ALM adviseur

De haalbaarheidstoets, ALM studie en evaluatie van de standaard beleggingsstaffel van het pensioenfonds worden uitgevoerd door Ortec Finance.

Communicatiedeskundige

Voor de invulling en uitwerking van het communicatiebeleidsplan, communicatiejaarplan en communicatie-uitingen wordt het pensioenfonds ondersteund door Lidewij & Spijker.

Klachten

Beleid

Het pensioenfonds kent een klachten- en geschillenregeling waarin de te volgen procedure bij klachten en geschillen is vastgelegd. De regeling voorziet in de mogelijkheid om een genomen besluit voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen. De klachten- en geschillenregeling is te vinden op de website van het pensioenfonds.

Uitvoering

In 2021 heeft de klachten- en geschillencommissie een viertal klachten met betrekking tot een verzoek tot wijziging van een rekeningnummer van één pensioengerechtigde behandeld. Deze klachten werden door de commissie ongegrond verklaard. Wel hebben wij naar aanleiding van deze klachten bij onze uitbestedingspartij en het pensioenbureau aandacht gevraagd voor het handelen in dergelijke omstandigheden en de procedures tegen het licht gehouden.

Bij een van onze uitbestedingspartijen werden twee klachten ontvangen met betrekking tot de vertraging bij het verstrekken van een conserverend vermogen (gegrond) en de tenaamstelling op de jaaropgave (ongegronde).

Eind 2021 waren er geen klachten- of geschillenprocedures in behandeling of opgestart.

Verzekerdenbestand

Het verzekerdenbestand ontwikkelde zich in 2021 als volgt:

	31-12-2020	Toename	Afname	31-12-2021
Deelnemers	1.481	147	-147	1.481 ¹
Gewezen deelnemers	1.794	247	-274	1.767
Pensioengerechtigden				
• ouderdomspensioen	1.899	161	-164	1.896
• partnerpensioen	904	68	-68	904
• wezenpensioen	20	2	-3	19
Totaal	6.098¹	625	-656	6.067

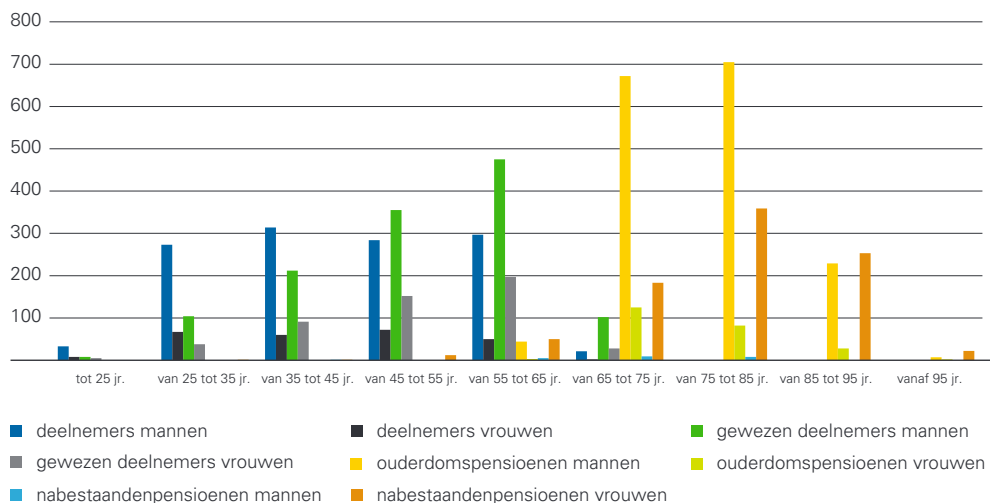
In het hiervoor opgenomen overzicht komen geen dubbeltellingen voor. Zo worden arbeidsongeschikte deelnemers onder 'deelnemers' opgenomen op basis van de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid. Het is evenwel mogelijk dat deze deelnemers ook een arbeidsongeschiktheidspensioen ontvangen. Omdat zij reeds als 'deelnemer' zijn meegeteld worden zij niet opgenomen in de telling onder 'arbeidsongeschiktheidspensioen'.

¹ Waarvan 36 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

De leeftijdsopbouw van het pensioenfondsbestand per 31 december 2021 kan grafisch als volgt worden weergegeven:

Leeftijdsopbouw pensioenfondsbestand

In aantallen

Aangesloten ondernemingen

Het pensioenfonds voert de pensioenregeling uit voor de volgende aangesloten ondernemingen:

Koninklijke Vopak	Vopak Terminal Europoort	Vopak Agencies Rotterdam
Vopak Chemicals Logistics Netherlands	Vopak Terminal Vlaardingen	Vopak Agencies Amsterdam
Vopak Management Netherlands	Vopak Terminal Vlissingen	Vopak Agencies Terneuzen
Vopak Global IT	Vopak Terminal Eemshaven	
Vopak Global Shared Services		
Vopak Europe & Africa	Vopak LNG Holding	EVOS Amsterdam West

Met EVOS Amsterdam West is overeengekomen dat de werknemers tot uiterlijk 31 december 2022 deel mogen blijven nemen aan de Vopak pensioenregeling. Hierbij zijn onverkort de afspraken die met Vopak zijn en worden gemaakt van toepassing. De

onderneming opereerde tot de verkoop door Vopak onder de naam Vopak Terminal North Netherlands.

Statuten en pensioenregeling

De meest recente versies van de statuten en het pensioenreglement zijn te vinden op de website van het pensioenfonds.

Statuten

De statuten zijn in 2021 gewijzigd. De wijzigingen hadden met name betrekking op het toevoegen van de mogelijkheid van telefonisch of digitaal vergaderen, het bijeenroepen van bestuursvergaderingen in spoedeisende gevallen, regelingen voor belet of ontstentenis van bestuursleden en leden van de raad van toezicht, het recht op schorsen en ontslaan van het bestuur wegens disfunctioneren door de raad van toezicht en de sleutelfuncties. Verder zijn tekstuele verduidelijkingen en verwijzingen naar beleidstukken verwerkt.

Pensioenregeling

De pensioenregeling is in 2021 niet inhoudelijk gewijzigd. Wel werden de jaarlijkse aanpassing van de franchise, salariscgrenzen en tarieven doorgevoerd alsmede enige tekstuele verduidelijkingen. De hoofdpunten van de door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling kunnen als volgt worden weergegeven:

A-regeling

- De franchise bedraagt EUR 14.014 (2021).
- De salariscgrens bedraagt EUR 61.182 (2021).
- De standaard pensioenleeftijd is 68 jaar.
- Er wordt een bruto premie beschikbaar gesteld op basis van een in het reglement opgenomen leeftijdsstaffel. Deze premie is gebaseerd op pensioenopbouw voor ouderdomspensioen van 1,875% van de A-grondslag en voor partnerpensioen van 1,313% van de A-grondslag. Indien de gemiddelde rente voor de pensioenopbouw waarop de premie is gebaseerd lager ligt dan 1,85% wordt de premie in de leeftijdsstaffel naar verhouding bijgesteld.
- Het partnerpensioen is (op risicobasis) volledig verzekerd en bedraagt 1,313% van de A-grondslag waarbij voor deelnemers rekening wordt gehouden met voortzetting van de deelneming tot de pensioengerechtigde leeftijd. Het meeverzekerde wezenpensioen bedraagt 0,263% van de pensioengrondslag.
- De deelnemer heeft de keuze om de beschikbare premie direct te gebruiken om pensioen in te kopen of te beleggen op een individuele beleggingsrekening bij ABN AMRO Pensioenen tegen een risicoprofiel naar keuze. Bij directe pensioeninkoop wordt het hiervoor genoemde ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht in het pensioenfonds.

Bij beleggen wordt –op een moment naar keuze van de deelnemer– ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht. De hoogte van het in te kopen pensioen is afhankelijk van de beschikbare premies, het gerealiseerde rendement en de tarieven op het moment van pensioeninkoop.

- Het ouderdoms- en partnerpensioen dat bij het pensioenfonds wordt ingekocht betreft een vaste uitkering. Indien wordt belegd tot de pensioendatum heeft de deelnemer naast deze vaste uitkering een keuze voor een variabele uitkering bij een premie pensioeninstelling of verzekeraar.

B-regeling

- De franchise bedraagt EUR 61.182 (2021).
- De salarisgrens bedraagt EUR 112.189 (2021).
- De standaard pensioenleeftijd is 68 jaar.
- Er wordt een bruto premie beschikbaar gesteld op basis van een in het reglement opgenomen leeftijdsstaffel.
- Het partnerpensioen is (op risicobasis) volledig verzekerd en bedraagt 1,313% van de B-grondslag waarbij voor deelnemers rekening wordt gehouden met voortzetting van de deelneming tot de pensioengerechtigde leeftijd. Het meeverzekerde wezenpensioen bedraagt 0,263% van de pensioengrondslag.
- De deelnemer heeft de keuze om de beschikbare premie direct te gebruiken om pensioen in te kopen of te beleggen op een individuele beleggingsrekening bij ABN AMRO Pensioenen tegen een risicoprofiel naar keuze. Bij directe pensioeninkoop wordt het hiervoor genoemde ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht in het pensioenfonds. Bij beleggen wordt –op een moment naar keuze van de deelnemer– ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht. De hoogte van het in te kopen pensioen is afhankelijk van de beschikbare premies, het gerealiseerde rendement en de tarieven op het moment van pensioeninkoop.

Arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis

In de pensioenregeling is een arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis verzekerd ter grootte van 80% van het salarisdeel dat uitstijgt boven het maximum WIA-salaris.

C-regeling

In aanvulling op de A- en B-regeling heeft Vopak een netto pensioenregeling toegezegd waarvoor het pensioenfonds alleen de administratieve werkzaamheden verricht. Als uitvoerder heeft Vopak ABNAMRO Pensioenen geselecteerd. De netto pensioenregeling betreft een beschikbare premieregeling voor het salarisdeel dat uitstijgt boven het maximum uit de B-regeling.

- De franchise bedraagt EUR 112.189 (2021).
- De standaard pensioenleeftijd is 68 jaar.
- Er wordt een netto premie beschikbaar gesteld op basis van een in het reglement opgenomen leeftijdsstaffel.
- Het netto partnerpensioen is (op risicobasis) volledig verzekerd en bedraagt 0,560% van de C-grondslag waarbij voor deelnemers rekening wordt gehouden met voortzetting van de deelneming tot de pensioengerechtigde leeftijd. Het meeverzekerde netto wezenpensioen bedraagt 0,112% van de pensioengrondslag.
- De beschikbare netto premie wordt belegd op een individuele beleggingsrekening bij ABN AMRO Pensioenen tegen een risicoprofiel naar keuze. Op de pensioendatum wordt het saldo op de beleggingsrekening gebruikt voor de inkoop van een vast of variabel pensioen bij een pensioenuitvoerder naar keuze van de deelnemer. De hoogte van het in te kopen pensioen is afhankelijk van de beschikbare netto premies, het gerealiseerde rendement en de tarieven van de pensioenuitvoerder op de pensioendatum.
- De deelnemer heeft de mogelijkheid om af te zien van deelneming aan dit deel van de pensioenregeling. Indien wordt afgezien van deelneming ontvangt de deelnemer de bruto premie die ten grondslag ligt aan de beschikbare netto premie via het salaris. Hierover zijn de reguliere inhoudingen verschuldigd.

Algemeen

De pensioenregeling is begin 2018 fiscaal goedgekeurd door de belastingdienst.

In de pensioenregeling zijn flexibele elementen ingebouwd zoals: de ingangsdatum van het ouderdomspensioen, het storten van vrijwillige premies, de omzetting van partnerpensioen in ouderdomspensioen, het deeltijdpensioen etc. Deze flexibele elementen worden toegepast voor zover dit fiscaal is toegestaan.

Vooruitblik

De covid-19 pandemie die ons land sinds maart 2020 in de greep houdt, is op het moment van verschijnen van dit verslag (hopelijk) vrijwel voorbij. Financieel zijn er voor het pensioenfonds geen noemenswaardige effecten merkbaar van geweest in 2021. Het op grote schaal thuis werken bij de fondsorganen en uitbestedingspartijen, is wel in grote delen van het jaar aan de orde geweest. Fysieke bijeenkomsten waren maar sporadisch mogelijk. De financiële markten waren het grootste deel van het verslagjaar positief gestemd hetgeen ook tot uitdrukking komt in de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2021. Onze verwachting is dat we in 2022 nauwelijks covid-19 effecten meer zullen zien.

Wij zijn geschokt door de inval van Rusland in Oekraïne eind februari 2022. Ons medeleven gaat uit naar alle mensen die door het oorlogsgeweld worden getroffen. Uiteraard hebben we goed gekeken naar de situatie voor onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Tot op het moment van verschijnen van dit verslag zijn er gelukkig zeer weinig directe gevolgen voor de financiële positie van ons pensioenfonds. Wij dragen er zorg voor dat de relevante sanctiewetgeving strikt wordt nageleefd.

In 2022 is de rente en inflatie verder opgelopen. De Europese Centrale Bank heeft in mei 2022 aangegeven dat zij de rente mogelijk in juli 2022 zal gaan verhogen. Hiernaast werd aangegeven dat er zeer waarschijnlijk dit jaar nog meerdere renteverhogingen zullen volgen. In nominale termen leidt de oplopende rente tot een stijging van de dekkingsgraad. De oplopende inflatie maakt het evenwel ook moeilijker om de toeslagambitie van het pensioenfonds te realiseren.

Verantwoordingsorgaan

Verslag verantwoordingsorgaan

Rol en taken van het verantwoordingsorgaan

Volgens de Pensioenwet moeten besturen van pensioenfondsen periodiek verantwoording afleggen aan het verantwoordingsorgaan, dat wettelijk als vertegenwoordiger van de belanghebbenden wordt beschouwd.

Eén van de taken van het verantwoordingsorgaan is de jaarlijkse beoordeling van het handelen van het bestuur, het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben. Ook heeft het verantwoordingsorgaan adviesrecht ten aanzien van het beleid en doet het bindende voordrachten voor de benoeming van leden van de raad van toezicht.

Samenstelling en kennisniveau verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan telt elf leden. De deelnemers en de pensioengerechtigden zijn vertegenwoordigd op basis van de onderlinge getalsverhouding in het fonds, momenteel door drie leden namens de deelnemers en zeven leden namens de pensioengerechtigden. Daarnaast is er één werkgeversvertegenwoordiger. Wat betreft diversiteit: drie vrouwen en acht mannen hebben zitting in het verantwoordingsorgaan, waarvan één jonger is dan 40 jaar. Gedurende het verslagjaar is mevrouw Saskia van der Werf teruggetreden en in haar plaats werd mevrouw Karin Drinkwaard als lid benoemd namens de actieven. De heer Rente Wester is als vertegenwoordiger van de actieven teruggetreden vanwege toetreding tot het bestuur. Inmiddels is de heer Sjoerd Kruikeimer als opvolger benoemd.

Er waren geen andere mutaties in de samenstelling van het verantwoordingsorgaan, al zijn er wel een tweetal essentiële functies van persoon gewijzigd. Zo is de heer Koen Knapper benoemd tot voorzitter ter opvolging van de heer Joop Veenma, die deze taak om persoonlijke redenen heeft neergelegd. Verder heeft mevrouw Margaret Gunsch begin 2022 de rol van secretaris overgenomen van de heer Rente Wester.

Het verantwoordingsorgaan beschikt zowel collectief, als ieder lid individueel, over een toereikend kennis- en opleidingsniveau voor het adequaat uitoefenen van haar taak. Nieuwe leden volgen gerichte opleidingen op het gebied van pensioenen, zodat zij binnen een jaar voldoen aan het geschiktheidsniveau A. In oktober 2021 was er een studiedag om de kennis te actualiseren op het gebied van verantwoord beleggen en het pensioenakkoord.

Zelfevaluatie verantwoordingsorgaan

De geplande zelfevaluatie heeft in 2021 niet kunnen plaatsvinden vanwege Covid-19. Die collectieve evaluatie met fysieke aanwezigheid heeft wel op 9 maart 2022 plaatsgevonden.

Taakuitvoering verantwoordingsorgaan

Het concept-bestuursverslag met de jaarrekening 2021, de verklaring van de accountant en de bevindingen van de certificerende actuaris zijn kerndocumenten voor het afleggen van de verantwoording door het bestuur. Naast deze informatie ontvangt het verantwoordingsorgaan ook verslagen van alle bestuursvergaderingen en maandelijks de beleggingsrapportages. Een belangrijke bijdrage aan het oordeel over het functioneren van het

bestuur vormt het rapport van de raad van toezicht. Deze heeft via haar rapportage verantwoording afgelegd aan het verantwoordingsorgaan en dit rapport met het verantwoordingsorgaan besproken. Op basis van deze en op andere wijze verkregen informatie en de bijeenkomsten met het bestuur komt het verantwoordingsorgaan tot zijn jaarlijks oordeel.

Ook dit verslagjaar was online vergaderen, vanwege Covid-19, voor de meeste vergaderingen de oplossing, met de daarbij behorende beperkingen. In het verslagjaar 2021 heeft het verantwoordingsorgaan viermaal vergaderd. Ook waren er twee gezamenlijke overlegvergaderingen met het bestuur en de raad van toezicht. Verder was er een afzonderlijke vergadering tussen de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan, waarin de werkzaamheden zijn vergeleken en oordelen zijn uitgewisseld. De reguliere vergaderingen van het bestuur werden door twee leden van het verantwoordingsorgaan gevolgd als toehoorders.

Adviesaanvragen

In het verslagjaar heeft het verantwoordingsorgaan op verzoek van het bestuur drie adviesaanvragen behandeld. Het bestuur heeft toelichting gegeven op vragen vanuit het verantwoordingsorgaan en waar nodig kleine tekstaanpassingen gemaakt. Alle aanvragen hebben vervolgens een positief advies gekregen. De onderwerpen waren het herstelplan (een update van een eerder plan), de statuten (tekstuele aanpassingen ten aanzien van het nemen van rechtsgeldige besluiten bij digitaal vergaderen en het opnemen van een regeling voor belet en ontstentenis van bestuursleden en leden van de raad van toezicht) en de actuariële en bedrijfstechnische nota 2022 (belangrijkste criteria waarop het financiële beleid is gebaseerd).

Opvolging aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur serieus aandacht schenkt aan de opvolging van de aanbevelingen van accountant, certificerend actuaire, raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. De meeste aanbevelingen zijn reeds afgerond en voor de resterende is aangegeven hoe die zullen worden aangepakt.

Speerpunt 2021 – vernieuwing van het pensioenstelsel

In 2021 heeft het verantwoordingsorgaan zich nader verdiept in het nieuwe pensioenakkoord. Daarvoor is ook in een studiedag aandacht besteed om te kunnen beoordelen op welke punten het verantwoordingsorgaan betrokken moet worden. Aan een werkgroep waarin partijen (bestuur pensioenfonds, vakbonden, werkgever, werknemer en COR) de invoering nader zullen uitwerken, neemt één van de leden van het verantwoordingsorgaan als toehoorder deel. Binnen het verantwoordingsorgaan fungeert een interne commissie als klankbord voor de toehoorder.

Het verantwoordingsorgaan wordt op deze manier in de gelegenheid gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen en tijdig haar advies te geven op voorgenomen besluiten van het bestuur. De werkgroep is begin januari 2022 met haar werkzaamheden gestart.

Overige waarnemingen

Governance

Samenstelling raad van toezicht van het pensioenfonds

Na instemming van het verantwoordingsorgaan is de heer Maas Simon herbenoemd als voorzitter van de raad van toezicht voor een tweede zittingstermijn van vier jaar.

Samenstelling bestuur van het pensioenfonds

Namens de gepensioneerden heeft het verantwoordingsorgaan mevrouw Caroline Heilbron voorgedragen als bestuurslid in de vacature die ontstaan is

door het terugtreden van de heer Jaap Vriesendorp. Zij is als zodanig benoemd voor een eerste zittingstermijn van vier jaar.

Verder zijn we verheugd dat de heer Cor Bom als bestuurslid namens de actieven, bereid was om een tweede zittingstermijn te aanvaarden.

De gepensioneerden van het verantwoordingsorgaan hebben de heer Rente Wester voorgedragen als kandidaat voor het bestuur namens de gepensioneerden. Dit ter opvolging van de heer Bon Ellemee, die aan het einde van zijn termijn (december 2021) is teruggetreden.

Om de continuïteit van de bezetting van het bestuur van het pensioenfonds te waarborgen is de heer Geert Dijkshoorn aspirant-lid namens de actieven. Voor de niet-actieven wordt naar een kandidaat gezocht. Het doel is dat zij na een inwerkperiode en een te volgen opleiding geschikt zijn om toe te treden tot het bestuur.

Maatschappelijk verantwoord beleggen, verklaring SFDR

Per 10 maart 2021 is de Europese Informatieverordening (Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR) in werking getreden, die beoogt de informatieverstrekking aan eindbeleggers, over de effecten op duurzaamheid door het beleggingsbeleid en beleggingsbeslissingen door financiële marktpartijen te verbeteren. De Informatieverordening is ook van toepassing op pensioenfonds.

In verband met de omvang van het pensioenfonds, de onduidelijkheid ten aanzien van de duurzaamheidsindicatoren (onderliggende regelgeving met technische standaarden hierover volgen nog) en omdat de kosten van deze rapportage onduidelijk zijn, heeft het bestuur besloten vooralsnog geen rekening te houden met eventuele ongunstige effecten op duurzaamheid in het beleggingsbeleid (artikel 4 SFDR) en de nog te verschijnen secundaire wetgeving.

Het verantwoordingsorgaan heeft vastgesteld dat het bestuur een verklaring op de website heeft opgenomen dat ongunstige effecten niet meegenomen worden in de besluitvorming. Dit sluit aan bij het standpunt van de meeste pensioenfonds.

Kostendekkende premie A-regeling en premie-egaliseringsreserve

Bij de totstandkoming van de uitvoeringsovereenkomst is met een additionele storting van Vopak een premie-egaliseringsreserve gevormd. De premie-egaliseringsreserve bedroeg per 1 januari 2018 in totaal EUR 18 miljoen. De premie-egaliseringsreserve wordt gebruikt om het verschil tussen de premiestaffel op basis van de rentetermijnstructuur (zoals vastgesteld in het pensioenreglement) en de premiestaffel op basis van 1,85% (zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst) te financieren.

Indien de bruto premie in de A-regeling uitstijgt boven het vastgestelde maximum op basis van een gemiddelde rente voor pensioenopbouw van 1,85%, wordt de premiestaffel in de A-regeling verlaagd op basis van dit maximum. De verlaging vindt niet plaats indien deze kan worden gefinancierd uit de premie-egaliseringsreserve. Bij aanvang leek het renteniveau voor pensioenopbouw inclusief de omvang van de premie-egaliseringsreserve voldoende om de beoogde pensioenopbouw van 1,875% van de A-grondslag en 70% partnerpensioen mogelijk te maken.

Als gevolg van een lagere marktrente voor de pensioenopbouw in de jaren 2018 tot en met 2021 was de premie niet kostendekkend en is de premie-egaliseringsreserve per jaareinde 2021 geheel verbruikt. Het resterend tekort van circa EUR 0,3 miljoen, omdat de gevolgen voor de dekkingsgraad zeer beperkt zijn, is alleen voor deze keer ten laste van de algemene reserve gebracht.

Dit betekent dat onder de huidige uitvoeringsovereenkomst, die afloopt per 31 december 2022, de pensioenopbouw in 2022 voor de A-grondslag verlaagd moet worden.

Het verantwoordingsorgaan heeft vastgesteld dat de communicatie richting deelnemers op passende manier vanuit het pensioenfonds heeft plaatsgevonden via persoonlijke brieven, digitale informatiesessies, de website en de pensioenkrant.

Dekkingsgraad, herstelplan en toeslagverlening

De beleidsdekkingsgraad lag per 1 januari 2021 nog onder de vereiste minimum dekkingsgraad, zodat het in 2019 ingediende herstelplan geactualiseerd moest worden. De ontwikkelingen op de financiële markt waren in 2021 dermate positief dat het herstelplan gebaseerd op de cijfers van eind juni afgemeld kon worden bij DNB. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2021 vastgesteld op 122,9% en is daarmee ruim boven het vereiste minimum van 115,8%. Hierbij is de toeslag per 1 januari 2022 (zie onder) al in de voorziening verwerkt.

Eind oktober is de peildatum voor een besluit over een eventuele toeslagverlening op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. De toeslag is maximaal gelijk aan de stijging van het consumentenprijsindexcijfer (afgeleide CPI oktober-oktober). Ingeval er daarna nog ruimte is, wordt er een extra toeslag toegekend aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden voor zover zij geraakt zijn door een eerder niet verleende toeslag. De toekenning van de extra toeslag wordt verleend in chronologische volgorde van ouderdom van niet verleende toeslagen. De hoogte is afhankelijk van wettelijke factoren op basis van het financieel toetsingskader.

Het verantwoordingsorgaan heeft vastgesteld dat deze wettelijke factoren de basis waren voor het bestuur om per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen van 3,28% (gelijk aan

de stijging van het consumentenprijsindexcijfer). Verder is er ruimte (0,37% van de technische voorziening) voor een extra toeslag voor de oudste niet verleende toeslag van 1 januari 2009. De besluitvorming hierover zal genomen worden in 2022 zodra duidelijk is hoe de extra toeslag in de pensioenadministratie kan worden verwerkt.

Aanbeveling: het verantwoordingsorgaan vraagt het bestuur in de toekomst eerder actie te nemen ten aanzien van de reconstructie van het betreffende deelnemersbestand, zodat de communicatie over de toeslagverleningen gelijktijdig kan plaatsvinden.

Communicatie

Pensioenfondsen moeten voldoen aan de wet pensioencommunicatie.

Die beoogt dat informatie over pensioenen eraan bijdraagt dat een deelnemer;

- weet hoeveel pensioen hij/zij kan verwachten
- kan nagaan of dat voldoende is
- zich bewust is van de risico's van beleggen
- weet welke keuzemogelijkheden er zijn

Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat de in 2021 ingevoerde pensioenplanner hierbij een nuttig instrument is. Verder heeft het verantwoordingsorgaan vastgesteld dat de website voldoet aan de wettelijke vereisten.

Aanbeveling: het verantwoordingsorgaan vraagt aandacht voor de effectiviteit van de huidige ingezette traditionele communicatiemiddelen (website, pensioenkrant). Een betrokkenheid van deelnemers, bijvoorbeeld in de vorm van een deelnemerspanel, is daarbij behulpzaam. Ook verwijzing naar andere websites is verhelderend, zoals nuietsdoenaanjepensioen.nl (een initiatief van de Pensioenfederatie). Hierin staan handige checklists en stappenplannen voor deelnemers.

Oordeel

Op grond van het voorgaande is het verantwoordingsorgaan van oordeel dat sprake is geweest van een adequate uitvoering van het beleid door het bestuur en van een juist handelen van het bestuur binnen haar verantwoordelijkheid.

Het verantwoordingsorgaan geeft een positief oordeel over de werkwijze van het bestuur en de raad van toezicht en waardeert de goede samenwerking met het bestuur, de raad van toezicht en het pensioenbureau.

Het verantwoordingsorgaan ziet de samenwerking voor het komende jaar weer met vertrouwen tegemoet.

Verantwoordingsorgaan

Rotterdam, 21 juni 2022

Reactie bestuur

Het verantwoordingsorgaan heeft het verslag over jaar 2021 met ons besproken in de gezamenlijke vergadering op 19 mei 2022. Wij hebben in deze bijeenkomst wederom onze waardering uitgesproken over de constructieve samenwerking met het verantwoordingsorgaan in het afgelopen verslagjaar.

Het verantwoordingsorgaan heeft mede ten behoeve van het technisch vooroverleg het concept jaarverslag doorgenomen en input geleverd ter verdere verbetering. Deze input is zoveel als mogelijk direct in het (concept) jaarverslag 2021 verwerkt. De input van het verantwoordingsorgaan zorgde weer voor een verdere verbetering van de inhoud en leesbaarheid van het jaarverslag. De aanbevelingen bij het jaarverslag en uit rapportages worden door ons vastgelegd in een register om opvolging te waarborgen. Dit register en onze reactie op de aanbevelingen wordt periodiek gedeeld met de betrokken partijen.

De in het verslag gedane aanbeveling ten aanzien van het vaststellen van de extra toeslag heeft onze bijzondere aandacht. Wij zijn verheugd dat het pensioenfonds zich in een dusdanige positie bevindt dat het extra toeslagen kan verlenen. Tegelijkertijd realiseren we ons dat de koppeling van deze extra toeslagen aan gemiste toeslagen over de afgelopen 15 jaren een uitdaging vormt voor de pensioenadministratie. Om die reden hebben wij er voor gekozen om alvorens extra toeslagen te verlenen de houdbaarheid van de vastgelegde methodiek te toetsen. Hiermee zorgen we er ook voor dat het proces voor mogelijke toekomstige extra toeslagen efficiënter kan verlopen.

Het op eenvoudige en begrijpelijke wijze communiceren over pensioen is en blijft een uitdaging. De aanbeveling vanuit het verantwoordingsorgaan ten aanzien van een effectieve inzet van communicatiemiddelen nemen wij ter harte. Het belang van een eenvoudige en begrijpelijke communicatie neemt, mede gezien de transitie naar het

nieuwe pensioenstelsel, de komende jaren toe. In de communicatiecommissie onderzoeken we mede daarom nieuwe communicatiemiddelen en mogelijkheden om deelnemers bij het pensioenfonds en de pensioenregeling te betrekken.

Wij danken de leden van het verantwoordingsorgaan voor hun betrokkenheid bij het pensioenfonds en hun positief kritische houding. De uitdagingen waar het pensioenfonds zich voor ziet gesteld, zien we met vertrouwen tegemoet.

Raad van toezicht

Verslag raad van toezicht

Inleiding

Deze rapportage bevat de bevindingen van de raad van toezicht naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van Stichting Pensioenfonds Vopak over 2021.

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde. Daarnaast heeft de raad van toezicht goedkeuringsrechten ten aanzien van een aantal bestuursbesluiten. De raad van toezicht betreft de code pensioenfonds en de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichhouders Pensioensector bij de uitoefening van zijn taak.

De raad van toezicht heeft, in overleg met het bestuur, de volgende specifieke thema's vastgesteld waarop de raad van toezicht zich in 2021 richt:

- werking sleutelfuncties en onderlinge samenhang tussen 1e, 2de en 3de lijn;
- het IT-beleid;
- de data governance;
- inventarisatie en actieplan betreffende wijzigingen, risico's en uitvoering verband houdend met het pensioenakkoord.

Belangrijkste waarnemingen en aanbevelingen

Functioneren van de governance

De raad van toezicht stelt vast dat de ingezette ontwikkelingen in 2020 in dit jaar een vervolg hebben gekregen. De organen en functionarissen functioneren goed en er is ruimte voor feedback als het gaat om werkwijzen, etc. De focus van het bestuur is verschoven van planvorming en opzet en bestaan naar de feitelijke werking en rapportages. Dit proces verloopt georganiseerd. De raad van toezicht stelt nogmaals vast dat er een beperkte inbreng en invloed van het bestuur in de beleggingscommissie is. De adviezen van de beleggingscommissie worden door de directeur pensioenbureau, tevens voorzitter van de beleggingscommissie, en één van de toehoorders ingebracht in de bestuursvergaderingen. Het key person risk inzake de directeur pensioenbureau is nog steeds aanwezig, maar is gemitigeerd door de komst van een nieuwe medewerker op het pensioenbureau die (deels) taken overneemt. Wel vraagt de raad van toezicht voortdurende aandacht voor dit specifieke risico. De raad van toezicht beveelt aan:

- na te gaan in hoeverre de invulling van de actuariële sleutelfunctie kan worden verdiept, bijvoorbeeld met relevante zaken die zien op de overgang naar het nieuwe pensioenakkoord;
- het bestuursmodel en de daarbij behorende governance aspecten te evalueren en daarbij aandacht te besteden aan de countervailing power van de commissies in het algemeen en van de beleggingscommissie in het bijzonder;
- de werking van de risicocommissie op werking en de rol van vervuller binnen het model te evalueren.

Data governance

In de afgelopen periode is, zowel vanuit het bestuur als vanuit de onderneming, veel aandacht besteed aan de datakwaliteit en op welke wijze deze kwaliteit wordt beoordeeld. Er is planmatig gewerkt. De planning is gerealiseerd. Er werd teruggekoppeld aan het bestuur. Op het gebied van assurance wordt gebruik gemaakt van de diensten van AZL, waarbij vanuit de deelnemende fondsen een auditkalender wordt opgesteld en gevolgd. Deze werkwijze sluit goed aan bij de gehanteerde werkwijze binnen het fonds. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Functioneren van het bestuur en cultuur en gedrag

De raad van toezicht is van oordeel dat het bestuur goed functioneert. De juiste onderwerpen staan op de bestuursagenda en de vergaderingen worden goed voorbereid. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Beleid van het bestuur

De raad van toezicht heeft vastgesteld dat de beleidskaders over het algemeen goed op orde zijn. Op een aantal terreinen is het beleid in 2021 ontwikkeld en/of herijkt. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Toekomst fonds inzake strategische wijzigingen en bijbehorende risico's in kader van pensioenakkoord

De projectaanpak, die het bestuur in het kader van het nieuwe pensioenstelsel voor ogen heeft, is een manier die al eerder is gebruikt tot volle tevredenheid van alle partijen. Het bestuur is gestart met het organiseren van kennissessies voor zowel bestuursleden en verantwoordingsorgaan als voor het arbeidsvoorwaardelijk overleg.

Het plan met aanpak, met het faseren van de inbreng van de verschillende gremia die past in de fase waarin het proces zich bevindt, moet nog opgesteld worden.

De raad van toezicht beveelt aan:

- tijdens het proces naar het nieuwe pensioenstelsel voortdurend de focus te houden op rollen, verantwoordelijkheden én betrokkenheid van sociale partners en alle fondsorganen.

Algemene gang van zaken in het fonds en naleving code pensioenfondsen

De raad van toezicht is van oordeel dat het bestuur in control is. De uitbestedingspartners zijn geëvalueerd en de uitvoering door AZL wordt nauwgezet gemonitord. Wanneer er uitvoeringstechnische problemen zijn bij AZL wordt adequaat gereageerd.

De vacature bij het pensioenbureau is ingevuld. De fondsdocumentatie is up to date. De raad van toezicht heeft vastgesteld dat het bestuur vrijwel alle normen uit de code pensioenfondsen toepast en waar afgeweken wordt, heeft het bestuur dat ook toegelicht in het bestuursverslag. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Risicomanagement

De raad van toezicht heeft vastgesteld dat het risicobeheer (inclusief compliance) en internal audit (overwegend) goed op is orde. De raad van toezicht beveelt aan:

- de risicocommissie vooraf te betrekken bij de af te geven risico-opinies;
- te reflecteren of de huidige invulling van de sleutelfunctie interne audit leidt tot (voldoende) toegevoegde waarde bij de fondsspecifieke audit werkzaamheden en -aanbevelingen.

Evenwichtige belangenafweging

Uit de beslisdocumenten en meestal ook uit de bestuursnotulen blijkt dat de evenwichtige belangenbehartiging onderdeel uitmaakt van de besluitvorming.

De raad van toezicht beveelt aan:

- in de notulen vast te leggen dat de in de beslisdocumenten vastgelegde evenwichtige belangenafweging al dan niet wordt onderschreven door het bestuur.

Communicatie en transparantie

Binnen het bestuur wordt veel aandacht gegeven aan communicatie. Ingewikkelde (zoetzure) communicatieboodschappen worden uitgebreid besproken. Hierbij wordt ook het verantwoordingsorgaan betrokken. De communicatie uitingen zijn toegankelijk en begrijpelijk. Het bestuur informeert de deelnemers tijdig, volledig en passend. Het bestuur gebruikt de aangereikte middelen zoals een pensioenplanner, na een gedegen afweging in hoeverre het middel de doelstellingen van het fonds ondersteunt. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Opvolging eerdere aanbevelingen

De raad van toezicht heeft vastgesteld dat het bestuur van de 12 aanbevelingen op 2 aanbevelingen nog geen reactie heeft gegeven en de overige 10 aanbevelingen heeft opgevolgd dan wel op de planning staan voor 2022. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Raad van toezicht

Rotterdam, 9 maart 2022

Reactie bestuur

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van het rapport dat de raad van toezicht heeft opgesteld over 2021. Ook dit jaar is de relatie met de raad van toezicht prettig en constructief vormgegeven met oog voor het specifieke karakter van het pensioenfonds.

Het rapport van de raad van toezicht is toegelicht in onze vergadering van 24 april 2022 en wij kunnen ons vinden in de inhoud van het rapport alsmede in de gedane aanbevelingen. Om opvolging van de aanbevelingen zeker te stellen zullen wij deze zoals gebruikelijk opnemen in een register. Hiermee kunnen wij de voortgang in de opvolging monitoren alsmede de wijze vastleggen waarop invulling aan de opvolging wordt gegeven.

Ten aanzien van een aantal aanbevelingen in het rapport van de raad van toezicht geven wij hieronder onze initiële reactie:

- met de sleutelfunctiehouder actueel is in 2022 gesproken over de vergroting van haar betrokkenheid bij het pensioenfonds;
- de invulling van de beleggingscommissie is door ons in 2022 geëvalueerd. Deze evaluatie zal worden afgerond na verwerking van de input van de beleggings- en risicocommissie;
- de rol van de risicocommissie als vervuller van de sleutelfunctie risicobeheer zal verder worden vormgegeven;
- de evenwichtige belangenafweging is een essentieel onderdeel van onze besluitvorming. Als zodanig zullen wij onze inspanningen ten aanzien van de vastlegging van onze overwegingen in dit kader vergroten. Wij realiseren ons dat een goede vastlegging ook bij de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel van groot belang is.

Wij kijken met vertrouwen uit naar het voortzetten van de samenwerking in 2022.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming resultaat; in duizenden euro)

Activa		2021	2020	Passiva		2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfonds	[1]			Stichtingskapitaal en reserves	[6]		
Onroerend goed		88.100	71.401	Stichtingskapitaal		2	2
Zakelijke waarden		381.076	347.089	Algemene reserve		323.837	211.943
Vastrentende waarden		829.121	831.017	Toeslagreserve		4.256	4.761
Derivaten		45.748	85.502	Premie-egalisatiereserve		–	11.198
Private equity		71.492	62.626			328.095	227.904
		1.415.537	1.397.635				
Beleggingen voor risico deelnemers	[2]			Technische voorziening pensioenverplichtingen			
Onroerend goed		58	24	Technische voorziening voor rekening pensioenfonds	[7]	1.055.113	1.099.037
Zakelijke waarden		119.586	105.228	Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	[8]	8.075	8.986
Vastrentende waarden		72.940	62.681			1.063.188	1.108.023
Overige beleggingen		2.413	2.627				
		194.997	170.560	Overige technische voorzieningen			
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	[3]	8.075	8.986	Schadevoorziening DC-regeling	[9]	763	384
Vorderingen en overlopende activa	[4]	4.970	4.372	Voorziening langdurig zieken	[10]	3.066	2.821
Liquide middelen	[5]	2.367	2.609			3.829	3.205
		1.625.946	1.584.162	Technische voorziening voor risico deelnemers	[11]	194.997	170.560
				Kortlopende schulden en overlopende passiva	[12]	35.837	74.470
						1.625.946	1.584.162

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

		2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds			
Directe beleggingsopbrengsten	[13]	17.559	14.486
Indirecte beleggingsopbrengsten	[14]	50.024	96.720
Kosten van vermogensbeheer	[15]	-1.585	-2.150
		65.998	109.056
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	[16]	24.718	5.182
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers voor risico pensioenfonds	[17]	20.817	23.365
Bijdragen van werkgevers en werknemers voor risico deelnemers	[18]	10.478	9.443
Saldo van overdrachten van rechten	[19]	1.159	1.939
Pensioenuitkeringen	[20]	-40.852	-39.986
Mutatie technische voorziening voor rekening pensioenfonds	[21]	43.924	-77.503
Mutatie overige technische voorzieningen	[22]	-624	-111
Mutatie voorziening voor risico deelnemers	[23]	-24.437	-7.255
Herverzekering	[24]	294	288
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	[25]	-1.236	-1.189
Overige baten en lasten	[26]	-48	-130
Resultaat		100.191	23.099

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2021	2020
Pensioenactiviteiten		
<i>Ontvangsten</i>		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	31.408	26.311
Uitkeringen uit herverzekering	387	386
Wegens overgenomen verplichtingen	716	2.777
	32.511	29.474
<i>Uitgaven</i>		
Uitgekeerde pensioenen, loonheffing, sociale lasten en andere inhoudingen	-40.820	-39.979
Wegens overgedragen verplichtingen	-156	-838
Premies herverzekering	-97	-94
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.586	-874
Overige	-48	-130
	-42.707	-41.915
Beleggingsactiviteiten		
<i>Ontvangsten</i>		
Directe beleggingsopbrengsten	17.447	17.251
Verkopen beleggingen	679.278	596.965
	696.725	614.216
<i>Uitgaven</i>		
Aankopen beleggingen	-686.249	-598.418
Kosten van vermogensbeheer	-522	-3.085
	-686.771	-601.503
Mutatie geldmiddelen	-242	272
Saldo geldmiddelen 1 januari	2.609	2.337
Saldo geldmiddelen 31 december	2.367	2.609

[...] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Grondslagen voor waardering

Algemeen

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Het pensioenfonds heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de uitgangspunten van boek 2 Titel 9 BW2 alsmede de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toegepast. Deze jaarrekening is opgemaakt en vastgesteld op 21 juni 2022. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingswijzigingen

Gedurende 2021 zijn er geen schattingswijzigingen geweest.

Gedurende 2020 hebben de volgende schattingswijzigingen plaatsgevonden. Per saldo is de voorziening verlaagd met EUR 25.712.000 als gevolg van de schattingswijzigingen.

- Het bestuur heeft besloten om de laatst gepubliceerde prognosetafel van het Actuariel Genootschap te implementeren. Dit is in 2020 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2020 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met EUR 23.120.000 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2020 als mutatie in het resultaat verwerkt.
- Ook heeft het bestuur besloten om de ervaringsterfte bij te werken. Dit is in 2020 verantwoord als een schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is een verlaging ad EUR 2.592.000 en is in 2020 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan

de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Balans per 31 december

Algemene grondslagen

Als gevolg van settlement/transaction date kunnen ultimo boekjaar overlopende posten ontstaan als gevolg van aan- en verkopen van beleggingen. Er wordt trade accounting toegepast en door het verschil tussen de settlement date en de transaction date kunnen verschillen ontstaan. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta worden omgerekend tegen de ultimo jaar geldende koersen. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Aandelen en beleggingsfondsen onroerend goed

De ter beurze genoteerde aandelen en beleggingsfondsen onroerend goed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. Niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

De ter beurze genoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. Niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waardingsmodellen. In deze waardingsmodellen wordt voor de contante waarde berekening gebruik gemaakt van waarneembare marktdata.

Private Equity

Beleggingen in private equity worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de, op lokale grondslagen gewaardeerde, meest recente opgave van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Beleggingen voor risico deelnemers

Voor deze beleggingen gelden dezelfde waardingsgrondslagen als hierboven bij de beleggingen voor risico pensioenfonds omschreven. Deze beleggingen worden aangehouden voor rekening en risico van de deelnemer.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden de vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde) indien geen sprake is van transactiekosten.

Liquide middelen

Dit betreft direct opeisbare tegoeden bij banken die worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toeslagreserve

Voor de financiering van de aanvullende toeslag op opgebouwde pensioenen van deelnemers wordt een toeslagreserve gevormd. De toeslagreserve ontwikkelt zich in enig jaar door:

- de onttrekking van de toename van de technische voorziening uit hoofde van toegekende aanvullende toeslagen;
- de toevoeging van de premie voor de aanvullende toeslagen voor deelnemers.

De reserve bedraagt minimaal nihil.

Premie-egaliseringsreserve

Ultimo 2018 is er een premie-egaliseringsreserve gevormd en is er ten behoeve van deze premie-egaliseringsreserve een bijdrage van EUR 18 miljoen toegekend. Onttrekking uit deze premie-egaliseringsreserve vindt plaats indien de gemiddelde rente die ten grondslag ligt aan de opbouw lager is dan 1,85%. Dan wordt de beschikbare premie aangevuld uit de premie-egaliseringsreserve voor het verschil in rekenrente.

Technische voorziening voor risico pensioenfonds en herverzekeringdeel technische voorzieningen

De technische voorziening voor risico pensioenfonds wordt vastgesteld met inachtneming van de actuariële grondslagen en veronderstellingen zoals hierna omschreven. De voorziening wordt gebaseerd op de tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de toeslagen zoals die op grond van het toeslagenbeleid aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn toegekend per 1 januari volgend op de balansdatum, voor zover het besluit tot toeslagverlening voor afloop van het boekjaar is genomen. De voorziening wordt in principe zodanig vastgesteld dat zij toereikend is ter dekking van de verplichtingen van het pensioenfonds. Het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is voornamelijk ondergebracht bij verzekeringsmaatschappijen. De toereikendheid van de voorziening wordt jaarlijks door de actuaaris getoetst.

De voorziening is bepaald op basis van de volgende grondslagen:

- **Arbeidsongeschiktheid**
Voor deelnemers voor wie de pensioenopbouw wegens arbeidsongeschiktheid zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de technische voorziening gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken.
- **Toeslagen**
Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige voorwaardelijke toeslagen.
- **Sterfte**
Volgens de Prognosetafel AG2020 (startjaar 2022) met toepassing van ervaringssterfte.
- **Ervaringssterfte**
Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van de Vopak ervaringssterfte 2020 op basis van het standaardmodel van de adviserend actuaaris.
- **Interest**
Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- **Partner**
Voor zowel de mannelijke als de vrouwelijke (gewezen) deelnemers wordt bij de berekening van de contante waarde van het nabestaandenpensioen tot én op de pensioendatum uitgegaan van een partnerfrequentie van 100%. Voor pensioentrekkenden wordt van de werkelijke burgerlijke staat uitgegaan.

- **Leeftijdsverschil**
Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
- **Wezenopslag**
Op grond van de veronderstellingen ten aanzien van de burgerlijke staat wordt de vorming van een voorziening voor meeverzekerd latent wezenpensioen achterwege gelaten.
- **Kosten**
De netto technische voorziening voor rekening pensioenfonds is vastgesteld inclusief een kostenopslag van 2,5%.
- **Uitbetalingswijze**
Voor de berekening van de technische voorziening wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen op continue wijze worden uitbetaald.
- **Leeftijd**
De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig.

Overige technische voorzieningen

- **Schadevoorziening DC-regeling**
Als onderdeel van de technische voorziening voor risico pensioenfonds wordt tevens rekening gehouden met de schadevoorziening uit hoofde van de excedentregeling. De hoogte is daarbij vastgesteld als contante waarde van de toekomstig te storten beschikbare premies voor arbeidsongeschikte deelnemers.
- **Voorziening langdurig zieken**
Indien deelnemers langer dan twee jaar ziek zijn kunnen zij arbeidsongeschikt verklaard worden. Ter dekking van dit latente arbeidsongeschiktheidsrisico heeft het fonds een technische voorziening gevormd. Deze technische voorziening bestaat uit de risicopremies voor het

vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar, waarbij de stop-loss korting buiten beschouwing is gelaten. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden de schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde) indien geen sprake is van transactiekosten.

Staat van baten en lasten

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst; bij de zakelijke waarden wordt hieronder verstaan het brutodividend, voor aftrek van dividendbelasting. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen. Verder zijn inbegrepen de interest op derivaten. De rebate fees zijn inbegrepen in de categorie “overige”.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardemutaties van aandelen, obligaties en derivaten.
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- gerealiseerde waardemutaties bij optie- en futuretransacties;
- valutaverschillen met betrekking tot deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta.

Herverzekering

De overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's (zowel vrijstelling van premiebetaling als uitkering van het arbeidsongeschiktheidspensioen) zijn op basis van een stop-loss verzekering ondergebracht bij Zwitserleven. In de stop-loss verzekering worden alleen de uitschieters in overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's verzekerd.

Kasstroomoverzicht

Dit overzicht is opgesteld volgens de directe methode. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van rente en dividend, alsmede de mutatie in de geldmiddelen uit hoofde van aan- en verkopen van beleggingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Pensioengerelateerde posten zijn opgenomen onder de kasstroom uit pensioenactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/verstrekkingen	Verkopen/uitlotingen/(af)lossingen	Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2021
<i>Onroerend goed</i>					
Beleggingsfondsen onroerend goed	71.401	32.298	-28.593	12.994	88.100
	71.401	32.298	-28.593	12.994	88.100
<i>Zakelijke waarden</i>					
Aandelen	61.691	14.576	-31.537	19.823	64.553
Aandelen-beleggingsfondsen	285.398	18.929	-54.500	66.696	316.523
	347.089	33.505	-86.037	86.519	381.076
<i>Vastrentende waarden</i>					
Staatsobligaties	180.835	3.981	-4.618	-20.035	160.163
Bedrijfsobligaties	172.364	163.254	-133.507	3.683	205.794
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	477.818	382.514	-395.337	-1.831	463.164
	831.017	549.749	-533.462	-18.183	829.121
<i>Derivaten</i>					
Swaps en rentederivaten	75.040	0	-9.915	-28.119	37.006
Valutatermijncontracten	8.399	22.102	0	-26.436	4.065
	83.439	22.102	-9.915	-54.555	41.071

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/verstrekkingen	Verkopen/uitlotingen/(af)lossingen	Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2021
<i>Overige beleggingen:</i>					
Private equity	62.626	7.052	-21.273	23.087	71.492
	62.626	7.052	-21.273	23.087	71.492
Totaal beleggingen voor risico pensioenfondsen	1.395.572	644.706	-679.280	49.862	1.410.860
<i>Waarvan onder de passiva gepresenteerd</i>					
Derivaten	2.063				4.677
	2.063				4.677
Beleggingen aan activa-zijde balans	1.397.635				1.415.537

Er is geen sprake van directe uitleen van effecten. In een aantal beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt is sprake van een beperkte uitleen van effecten. Gedurende 2021 werd hierdoor gemiddeld 1,0% van de totale portefeuille uitgeleend. Verder zijn er geen directe beleggingen in premiebijdragende ondernemingen.

Van de totale beleggingsportefeuille worden de beleggingen met een marktwaarde groter dan 5% van de betreffende beleggingscategorie als grote posten aangemerkt.

De door het pensioenfonds geaccepteerde concentratierisico's betreffen de beleggingen in staatsobligaties van Frankrijk van in totaal 17% van de vastrentende waarden en een gebouw in een onroerend goed fonds voor 6,3% van de onroerend goed beleggingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Categorie	Genoteerde marktprijzen	Netto contante waarde	Andere methode	Stand ultimo 2021
<i>Onroerend goed</i>				
Aandelen onroerend goed	46.701	0	41.399	88.100
<i>Zakelijke waarden</i>				
Aandelen	64.553	0	0	64.553
Aandelen-beleggingsfondsen	82.814	0	233.709	316.523
	147.367	0	233.709	381.076
<i>Vastrentende waarden</i>				
Staatsobligaties langlopend	160.163	0	0	160.163
Bedrijfsobligaties	205.794	0	0	205.794
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	426.676	0	36.488	463.164
	792.633	0	36.488	829.121
<i>Derivaten</i>				
Swaps en rentederivaten	0	37.006	0	37.006
Valutatermijncontracten	0	4.065	0	4.065
	0	41.071	0	41.071
<i>Overige beleggingen</i>				
Private equity	0	0	71.492	71.492
Belegd vermogen exclusief liquiditeiten vermogensbeheerders	986.701	41.071	383.088	1.410.860

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen	Verkopen	Directe beleggings-opbrengsten (herbelegd)	(On)gereaaliseerde waarde-mutaties	Stand ultimo 2021
<i>Onroerend goed</i>						
Aandelen onroerend goed	24	27	-4	0	11	58
<i>Zakelijke waarden</i>						
Beleggingsfondsen in aandelen	105.228	10.742	-20.914	2.041	22.489	119.586
<i>Vastrentende waarden</i>						
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	62.681	20.431	-10.134	1.331	-1.369	72.940
<i>Overige beleggingen</i>						
Liquiditeiten	2.627	211	-460	0	35	2.413
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	170.560	31.411	-31.512	3.372	21.166	194.997

	2021	2020
[3] Herverzekeringsdeel technische voorziening	8.075	8.986
Deze post heeft betrekking op het herverzekeringsdeel van de technische voorziening op de passivazijde van de (toelichting op) de balans.		
[4] Vorderingen en overlopende activa	4.970	4.372
<i>Lopende intrest en balansdividend</i>		
Hieronder is opgenomen de aan 2021/2020 toe te rekenen, doch eerst in 2022/2021 inbare intrest c.q. dividend van:		
• Zakelijke waarden	3.434	3.338
• Vastrentende waarden	353	333
• Banken	-4	-1
	3.783	3.670
<i>Rekening-courant Vopak</i>	456	677
<i>Overige vorderingen en overlopende activa</i>		
• Uitkeringen	4	25
• Terug te ontvangen omzetbelasting	23	0
• Nog te vorderen inkoopsummen	704	0
	731	25
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[5] Liquide middelen	2.367	2.609
Liquiditeiten bij vermogensbeheerders	370	595
Overige banktegoeden	1.997	2.014
	2.367	2.609
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Totaal activa	1.625.946	1.584.162

Passiva

	2021	2020
[6] Stichtingskapitaal en reserves	328.095	227.904
<i>Stichtingskapitaal</i>	2	2
<i>Algemene reserve</i>		
Balanswaarde primo	211.943	183.186
Bestemming resultaat	111.894	28.757
Balanswaarde ultimo	323.837	211.943
<i>Toeslagreserve</i>		
Balanswaarde primo	4.761	5.420
Premie voor financiering toeslag actieven	3.182	3.094
Toeslaglasten	-3.687	-3.753
Balanswaarde ultimo	4.256	4.761
<i>Premie-egalisereserve</i>		
Balanswaarde primo	11.198	16.197
Onttrekking	-11.198	-4.999
Balanswaarde ultimo	-	11.198
Het aanwezig eigen vermogen en aanwezige dekkingsgraad bedragen:	323.839 125,7%	211.945 116,5%
De beleidsdekkingsgraad bedraagt:	122,9%	110,2%
Het minimaal vereist eigen vermogen en de hierbij horende minimaal benodigde dekkingsgraad bedraagt:	44.717 103,5%	46.777 103,6%
Het vereist eigen vermogen en de hierbij horende benodigde dekkingsgraad bedraagt:	199.717 115,8%	203.962 115,9%
De dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen.		

	2021	2020
[7] Technische voorziening voor rekening pensioenfonds	1.055.113	1.099.037
Balanswaarde primo	1.099.037	1.021.534
Mutaties via de staat van baten en lasten:		
• Actuarieel benodigd voor nieuwe onvoorwaardelijke aanspraken	395	1.307
• Benodigde interesttoevoeging technische voorzieningen	-5.878	-3.300
• Overgedragen pensioenverplichtingen	-159	-620
• Uitkeringen	-40.463	-39.637
• Vrijgevallen voor kosten uit technische voorzieningen	-1.003	-989
• Toeslagverlening ¹	38.635	5.176
• Wijziging als gevolg van verandering rentel-termijnstructuur	-67.311	115.539
• Schattingswijzigingen:		
– wijziging prognosetafel	0	-23.120
– wijziging ervaringssterfte	0	-2.592
• Resultaat op sterfte	-3.529	-1.955
• Resultaat op arbeidsongeschiktheid	2.448	-462
• Resultaat op overige mutaties	27	6
• Pensioeninkoop vanuit DC-premie	32.914	28.150
Balanswaarde ultimo	1.055.113	1.099.037
De technische voorziening is als volgt opgebouwd:		
• Deelnemers	322.198	348.112
• Gewezen deelnemers	215.793	226.108
• Pensioengerechtigden	525.197	533.803
Technische voorziening voor risico pensioenfonds	1.063.188	1.108.023
Af: herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-8.075	-8.986
Blijft: technische voorziening voor rekening pensioenfonds	1.055.113	1.099.037
[8] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	8.075	8.986
Balanswaarde primo	8.986	8.885
Mutatie	-911	101
Balanswaarde ultimo	8.075	8.986

	2021	2020
[9] Schadevoorziening DC-regeling	763	384
Balanswaarde primo	384	437
Mutatie	379	-53
Balanswaarde ultimo	763	384
[10] Voorziening langdurig zieken	3.066	2.821
Balanswaarde primo	2.821	2.657
Mutatie	245	164
Balanswaarde ultimo	3.066	2.821
[11] Technische voorziening voor risico deelnemers	194.997	170.560
<i>Individuele beleggingsrekeningen</i>		
Balanswaarde primo	170.560	163.305
Stortingen werkgever en werknemers	23.504	22.606
Bijdrage Havenpensioen	114	129
Toekenning rechten	-25.209	-23.222
Rendement	24.718	5.183
Inkomende waardeoverdrachten	1.314	2.777
Uitgaande waardeoverdrachten	-4	-218
Balanswaarde ultimo	194.997	170.560
[12] Kortlopende schulden en overlopende passiva	35.837	74.470
<i>Beleggingen</i>		
Derivaten	4.677	2.063
Nog af te wikkelen effectentransacties	0	21
Negatieve banksaldi beleggingsbanken	0	15.863
Schulden uit hoofde van collateral	28.634	54.737
Beheerloon	1.596	849
	34.907	73.533

¹ Hiervan is 3.687 (2020: 3.753) gefinancierd uit het saldo van de toeslagreserve.

	2021	2020
<i>Overige</i>		
Fiscale afdrachten en sociale premies	904	897
Omzetbelasting	0	19
Overige schulden	26	21
	930	937
Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	1.625.946	1.584.162

Niet in de balans opgenomen regelingen en verplichtingen

In het hierna opgenomen overzicht zijn de aangegane verplichtingen en het eind 2021 nog niet afgeroepen deel voor beleggingen opgenomen.

		Commitment	Nog niet afgeroepen
Barings	Private debt	EUR 43.000.000	EUR 6.450.000
BlackRock	Private equity	USD 44.000.000	USD 7.156.346
BlackRock	Private equity	USD 33.000.000	USD 8.407.810
Franklin Templeton	Onroerend goed	USD 32.700.000	USD 4.138.078
Franklin Templeton	Onroerend goed	USD 30.000.000	USD 27.478.606

Een nog niet afgeroepen commitment wordt naar evenredigheid verdeeld over liquide beleggingscategorieën. De financiering van een commitment geschiedt vervolgens ten laste van de liquide beleggingscategorieën.

Gebeurtenissen na balansdatum

UFR

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening.

De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur van 2020 tot en met 2023 wordt gewijzigd. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft, thans ingeschat op jaarlijks circa 1% voor de komende twee jaren.

Oekraïne

De inval van Rusland in Oekraïne heeft een beperkt effect op de waarde van de beleggingsportefeuille. Beleggingen in deze landen zijn aanwezig in de beleggingsfondsen in opkomende markten (obligaties en aandelen). De exposure naar deze landen bedroeg circa 0,5% van de totale beleggingsportefeuille.

Overige gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen andere gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per eind 2021 dan op grond van dit jaarverslag wordt verkregen.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Vopak ontvangen geen vergoeding.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2021 had Stichting Pensioenfonds Vopak geen personeel in dienst.

Baten en lasten

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
[13] Directe beleggingsopbrengsten	17.559	14.486
Zakelijke waarden	6.130	3.382
Vastrentende waarden	8.914	8.150
Banken	22	-24
Overige	2.493	2.978
	17.559	14.486
[14] Indirecte beleggingsopbrengsten	50.024	96.720
<i>Gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen:</i>		
• Onroerend goed	12.994	-7.985
• Zakelijke waarden	86.519	34.991
• Vastrentende waarden	-18.183	15.169
• Derivaten	-54.555	47.822
• Overige beleggingen	23.087	9.217
• Valutaverschillen banken	-115	-1.234
• Futures	277	-1.260
	50.024	96.720

	2021	2020
[15] Kosten van vermogensbeheer	-1.585	-2.150
De kosten vermogensbeheer kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
• Zakelijke waarden	0	-718
• Vastrentende waarden	-153	-322
• Valutatermijntransacties	-238	0
• Overige niet toe te bedelen naar beleggingscategorie	-1.194	-1.110
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.585	-2.150
[16] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	24.718	5.182
Rendement beleggingsrekeningen	24.718	5.182
[17] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers voor risico fonds	20.817	23.365
Premie werkgever	29.334	28.510
Premie arbeidsongeschiktheidspensioen	756	754
Individueel beschikbare premie	0	1.646
Regeling vrijwillige premies	357	98
Extra nabestaandenpensioen	243	235
Inkoopsommen	491	1.436
Bijdrage Havenpensioen	114	129
Naar beleggingen voor risico deelnemers	-10.478	-9.443
	20.817	23.365
De feitelijke premie bedraagt:	30.804	31.372
De kostendeekkende premie bedraagt:	30.370	29.031
De gedempte kostendeekkende premie bedraagt:	n.v.t.	n.v.t.
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
• Actuarieel benodigd DC-regeling	23.618	22.736
• Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	3.182	3.094
• Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.816	2.535
• Opslag in stand houden vereist vermogen	521	466
• Opslag voor uitvoeringskosten	233	200
	30.370	29.031

	2021	2020
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
• Actuarieel benodigd DC-regeling	23.618	22.736
• Opslag in stand houden vereist vermogen	4.128	3.545
• Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	3.182	3.094
• Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.816	2.535
• Opslag voor uitvoeringskosten	233	200
• Premiemarge	-3.173	-738
	30.804	31.372
[18] Bijdragen van werkgevers en werknemers voor risico deelnemers	10.478	9.443
Bijdragen van werkgevers en werknemers van DC Regeling	10.478	9.443
[19] Saldo van overdrachten van rechten	1.159	1.939
Overgenomen pensioenverplichtingen DC-regeling	1.314	2.777
Overgedragen pensioenverplichtingen	-151	-620
Overgedragen pensioenverplichtingen DC-regeling	-4	-218
	1.159	1.939
[20] Pensioenuitkeringen	-40.852	-39.986
<i>Pensioenen</i>		
• Ouderdomspensioen	-31.506	-31.026
• Partnerpensioen	-8.445	-8.373
• Extra nabestaandenpensioen	-170	-170
• Wezenpensioen	-82	-90
• Arbeidsongeschiktheidspensioen	-250	-197
• Afkopen	-351	-64
• Andere uitkeringen	-48	-66
	-40.852	-39.986

	2021	2020
[21] Mutatie technische voorziening voor rekening pensioenfonds	43.924	-77.503
Actuarieel benodigd voor nieuwe onvoorwaardelijke aanspraken	-395	-1.307
Benodigde interesttoevoeging technische voorzieningen	5.878	3.300
Overgedragen pensioenverplichtingen	159	620
Uitkeringen	40.463	39.637
Vrijgevallen voor kosten uit technische voorzieningen	1.003	989
Toeslagverlening ¹	-38.635	-5.176
Wijziging als gevolg van verandering rente(-termijnstructuur)	67.311	-115.539
Schattingswijzigingen:		
• wijziging prognosetafel	0	23.120
• wijziging ervaringssterfte	0	2.592
Resultaat op sterfte	3.529	1.955
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-2.448	462
Resultaat op overige mutaties	-27	-6
Pensioeninkoop vanuit DC-premie	-32.914	-28.150
	43.924	-77.503
[22] Mutatie overige technische voorzieningen	-624	-111
Schadevoorziening DC-regeling	-379	53
Voorziening langdurig zieken	-245	-164
	-624	-111
[23] Mutatie voorziening voor risico deelnemers	-24.437	-7.255
Stortingen werkgever en werknemers	-23.504	-22.606
Bijdrage Havenpensioen	-114	-129
Toekennen rechten	25.209	23.222
Rendement	-24.718	-5.183
Inkomende waardeoverdrachten	-1.314	-2.777
Uitgaande waardeoverdrachten	4	218
	-24.437	-7.255

¹ Hiervan is 3.687 (2020: 3.753) gefinancierd uit het saldo van de toeslagreserve.

	2021	2020
[24] Herverzekering	294	288
<i>Premies</i>		
Kapitaalverzekering	-97	-93
	-97	-93
<i>Uitkeringen uit herverzekering</i>		
Ouderdomspensioen	344	327
Partnerpensioen	0	6
Invalideitpensioen	47	48
	391	381
[25] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.236	-1.189
Administratie	-650	-586
Accountant (controle jaarrekening en DNB-jaarstaten)	-91	-63
Accountant (overige controle werkzaamheden)	-11	-11
Actuaris	-31	-67
Toezicht	-178	-141
Beleggingscommissie	-85	-69
Consultants en advisering	-52	-82
Communicatie	-80	-145
Opleidingen	-36	-6
Overige	-22	-19
	-1.236	-1.189
[26] Overige baten en lasten	-48	-130
Nagekomen baten m.b.t. voorgaand boekjaar	0	-118
Kosten RVU	-47	0
Overige	-1	-12
	-48	-130
Resultaat	100.191	23.099

	2021	2020
Actuariële analyse van het resultaat		
Het resultaat over het boekjaar is als volgt tot stand gekomen:		
Beleggingen / marktrente	139.214	-3.198
Premies	-6.654 ¹	-1.991 ¹
Waardeoverdrachten	8	0
Kosten	0	0
Uitkeringen	2	32
Sterfte	4.713	2.986
Arbeidsongeschiktheid	-1.319	1.940
Reguliere mutaties	-26	-5
Overige technische grondslagen	0	0
Voorwaardelijke toeslagverlening	-35.453	-2.082
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-246	25.547
Andere oorzaken	-48	-130
Resultaat	100.191	23.099

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2021 als volgt te verdelen:

	2021
Algemene reserve	111.894
Toeslagreserve	-505
Premie-egaliseringsreserve ²	-11.198
	100.191

De mutatie van de toeslagreserve en de premie-egaliseringsreserve vloeit voort uit de afspraak in de uitvoeringsovereenkomst. Het –na de mutatie van de toeslagreserve en premie-egaliseringsreserve– resterende resultaat wordt aan de algemene reserve toegevoegd.

- ¹ Het tekort onder premies, dient in samenhang te worden gezien, met de onttrekking uit de premie-egaliseringsreserve, zoals hierboven opgenomen onder resultaatbestemming.
- ² Overeenkomstig ons besluit van 30 september 2021.

Vereist eigen vermogen

Een belangrijke maatstaf om de risico's van het pensioenfonds te toetsen kan worden gevonden in het toetsen van het aanwezige eigen vermogen aan het vereist eigen vermogen. Deze maatstaf geeft inzicht in de buffer die ons pensioenfonds op basis van wet- en regelgeving zou moeten aanhouden om financiële en niet-financiële risico's in voldoende mate te kunnen opvangen. Het vereist eigen vermogen wordt ook gebruikt in de kwantitatieve concretisering van de risicohouding op korte termijn. Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen is in wet- en regelgeving een gestandaardiseerde methode vastgelegd (het standaardmodel).

De verschillende risicofactoren in het standaardmodel worden benoemd onder de noemers S1 tot en met S10 waarbij het liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8) en operationeel risico (S9) op nihil worden gesteld. Er wordt voorts rekening gehouden met onderling compenserende effecten (diversificatie effecten).

Deze toelichting treft u samen met een beschrijving van de diverse kwalitatieve aspecten aan in de paragraaf “risicomanagement” in het bestuursverslag op pagina 26 tot en met 31.

Vastgesteld te Rotterdam, 21 juni 2022.

Het bestuur:

Dhr. C.A. Bom
Dhr. R.R.J. Brouwer
Dhr. H. van Hal
Mevr. C.C. Heilbron-Werker
Dhr. A. de Ronde
Dhr. C. Vletter
Mevr. S. Wesseloo
Dhr. R.J. Wester

Overige gegevens

Statutaire resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming. Het saldo van baten en lasten wordt gemuteerd in de reserves.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Vopak te Rotterdam is aan Sprenkels & Verschuren de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Vopak, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Sprenkels & Verschuren.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 14.000.000.

Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 700.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Vopak is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 28 juni 2022

drs. E.C.P. Op het Veld AAG

verbonden aan Sprenkels & Verschuren

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Vopak

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2021 van Stichting Pensioenfonds Vopak te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Vopak per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021
- de staat van baten en lasten over 2021
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Vopak (hierna ook: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds Vopak voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit voor Koninklijke Vopak N.V. en daarbij aangesloten ondernemingen. Vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn uitbesteed aan externe partijen. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit	€15,8 miljoen (2020: €11,2 miljoen)
Toegepaste benchmark	1% van het pensioenvermogen per 31 december 2021, zijnde het totaal van de technische voorzieningen, het stichtingskapitaal en de algemene reserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids) dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar. Aangezien het pensioenfonds in 2020 in een herstelsituatie zat, hebben wij voorgaand jaar een percentage van 0,75% gehanteerd.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 790.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een ondernemingspensioenfonds. Wij hebben eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering van derivaten.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving**ONZE VERANTWOORDELIJKHEID**

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

ONZE CONTROLE-AANPAK MET BETREKKING TOT FRAUDERISICO'S

Wij identificeren en schatten risico's in op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 'Risicomanagement' van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn risicoanalyse heeft opgenomen en waarbij het bestuur mogelijke frauderisico's heeft overwogen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode en klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen, zoals toegelicht in [7] Technische voorziening voor rekening pensioenfonds in de jaarrekening. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie(s)) en de raad van toezicht.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

ONZE CONTROLE-AANPAK MET BETREKKING TOT HET RISICO VAN NIET VOLDOEN AAN WET- EN REGELGEVING

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Het bestuur heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor ten minste de komende 12 maanden. Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke

beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging van de continuïteit geïdentificeerd voor de komende 12 maanden. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

Onze controleaanpak

Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2021 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaire gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuair rapport van de certificerend actuaire en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.

Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden:

- Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht.
- Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorzieningen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire.

Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids) dekkingsgraad geëvalueerd.

Belangrijke observaties

Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico

De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft.

De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting op de balans per 31 december onder '6] Stichtingskapitaal en reserves' van de jaarrekening. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waarde berekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name private equity en onroerend goed kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf “Grondslagen voor waardering” en een nadere toelichting opgenomen in toelichting op de balans onder [1] Beleggingen voor risico pensioenfonds. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2021 € 41 miljoen is belegd in derivaten. Verder is in de categorie andere methode € 41 miljoen belegd in onroerend goed, € 234 miljoen in aandelen, € 36 miljoen belegd in vastrentende waarden en € 72 miljoen in private equity. Dit betreft 27% van de totale beleggingen.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.

Onze controleaanpak

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2021.

- De waardering van belangen in open-end beleggingsfondsen hebben wij zelfstandig afgestemd met de prijsbron. Wij hebben vastgesteld voor deze beleggingen dat er sprake is van een actieve markt. Voor open-end beleggingsfondsen is er sprake van een actieve markt als de intrinsieke waarde dagelijks wordt gepubliceerd en deze intrinsieke waarde de basis is voor dagelijkse toe- en uitreding tot het fonds door beleggers.
- Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen en voor open-end beleggingsfondsen waarvoor wij niet zelfstandig kunnen vaststellen dat er sprake is van een actieve markt, hebben wij de aansluiting vastgesteld met de meeste recente (niet gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum, alsmede de back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

- Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en op de gehanteerde input waaronder de uit de markt afgeleide gegevens zoals valuta(termijn)koersen, rentevolatiliteit en rentecurves. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij eigen waarderingsspecialisten betrokken.

Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.

Belangrijke observaties

Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2021 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen**Risico**

De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan het subjectieve element ervaringssterfte van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf ‘Grondslagen voor waardering’ en een nadere toelichting opgenomen in toelichting op de balans per 31 december onder [7] Technische voorziening voor rekening pensioenfonds en [11] Technische voorziening voor risico deelnemers.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van het pensioenfonds. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetabels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2021: • Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen mede met behulp van data analyse, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening**Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Eindhoven, 28 juni 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. P.A.E. Dirks RA

Bijlage

Verklarende woordenlijst

Het jaarverslag is naar het oordeel van het bestuur een belangrijk medium om verantwoording af te leggen voor het gevoerde beleid aan alle bij het pensioenfonds betrokken partijen. Het bestuur streeft ernaar dat de in het jaarverslag verstrekte informatie toegankelijk en begrijpelijk is. Helaas kan het gebruik van 'vaktechnische' begrippen niet altijd worden voorkomen. Teneinde een en ander te verduidelijken is hierna een verklarende woordenlijst opgenomen. Voor een uitgebreide verklarende woordenlijst op pensioengebied attendeert het bestuur u graag op de internetsite www.pensioenbegrippen.nl.

Actieve vermogensbeheerder

Een vermogensbeheerder die op grond van een bepaalde marktvisie afwijkt van de benchmark om zo te trachten een beter rendement te behalen (zie ook passieve vermogensbeheerder).

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

In deze nota wordt de financiële opzet van het pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust omschreven. De Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) omvat een beschrijving van de financieringsmethode, de wijze van berekening van de bijdragen en van de toereikendheidstoets alsmede een uiteenzetting van het beleggingsbeleid.

Actuaris

Een actuaris combineert economische en wiskundige technieken. Met behulp van verzekeringswiskunde bepaalt de actuaris het niveau van de technische voorziening en de benodigde koopsom of premie. Verder houdt de actuaris zich bezig met het samenstellen van modellen om verplichtingen

en vermogen optimaal op elkaar af te stemmen en om de samenstelling van het vermogen te optimaliseren.

ALM

Asset Liability Management. Een ALM studie is een onderzoek om inzage te krijgen in (de ontwikkeling van) de bezittingen (assets) en verplichtingen (liabilities) van het pensioenfonds.

Beleggingscommissie

Een commissie die het bestuur adviseert ten aanzien van het te voeren beleggingsbeleid.

Benchmark

Een objectieve norm voor zowel de samenstelling van als het rendement op het belegde vermogen. Een benchmark-index is een mandje van –bijvoorbeeld– een aantal aandelen. In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index; fluctuaties in de waarde van de index worden dus veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen. Bekende voorbeelden van indices zijn de AEX, Dow Jones en MSCI.

Per vermogensbeheerder kan een andere benchmark van toepassing zijn. Deze benchmark is afhankelijk van de met de vermogensbeheerder gemaakte afspraken ten aanzien van de onderliggende beleggingsportefeuille.

Beschikbare premieregeling

Regeling waarin de hoogte van het uiteindelijke pensioen afhankelijk is van de krachtens de regeling beschikbaar gestelde premies en de hiermee behaalde beleggingsopbrengsten.

CBS indexcijfers

De door het Centraal Bureau voor de Statistiek berekende ontwikkelingen op bepaalde gebieden zoals lonen en prijzen.

Collateral

In onderpand gegeven zekerheden (zoals liquiditeiten of staatsobligaties) ter dekking van aangegane verplichtingen. Deze zekerheden worden aangehouden om financieel nadeel bij het uitblijven van betaling door de tegenpartij te beperken.

Custodian

De financiële partij waar de beleggingen in beheer en bewaring zijn gegeven.

Deelnemerspremie

De premie tot betaling waarvan de deelnemers aan een pensioenregeling zich bij arbeidsvoorwaarden of anderszins hebben verplicht.

Dekkingsgraad

De verhouding tussen enerzijds de bezittingen van het pensioenfonds en anderzijds de contante waarde van de op dat moment geldende pensioenverplichtingen.

Duration

De (gewogen) gemiddelde looptijd van een obligatie en maatstaf voor het effect dat een renteverandering heeft op de koers van een obligatie.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Het toezichtregime dat van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. De waarderingsmethoden zijn verankerd in de Pensioenwet.

Franchise

Het deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw in de regeling plaatsvindt. Aangenomen wordt dat de pensioenopbouw over dit deel van het salaris wordt gedekt door de te zijner tijd te ontvangen AOW-uitkering.

Herverzekeraar

Een verzekeraar waar het pensioenfonds de risico's ten aanzien van overlijden en arbeidsongeschiktheid heeft verzekerd. Herverzekering kan ook plaatsvinden met betrekking tot de volledige pensioenverplichtingen.

Individuele beleggingsrekening

Een beleggingsrekening waarop premies worden gestort. Bij pensioneren worden deze premies, samen met het vanaf het moment van storten behaalde beleggingsrendement, aangewend voor de financiering van pensioenen.

LCP kostenbenchmark

Een door Lane Clark & Peacock jaarlijks vastgestelde benchmark voor uitvoerings- en vermogensbeheerkosten op basis van analyse van gegevens uit jaarverslagen van nagenoeg alle pensioenfondsen. De groep met ons vergelijkbare pensioenfondsen omvat voor uitvoeringskosten 42 pensioenfondsen en voor vermogensbeheerkosten 48 pensioenfondsen.

LDI portefeuille

De LDI portefeuille is samengesteld uit (langlopende) staatsobligaties, rentederivaten en liquide middelen. De rendementsdoelstelling van de LDI portefeuille is gelijk aan het effect van de door het pensioenfonds afgedekte ontwikkeling van de pensioenverplichtingen als gevolg van renteontwikkelingen.

Passieve vermogensbeheerder

Een vermogensbeheerder die de samenstelling van de portefeuille volledig afstemt op de gekozen benchmark. Afwijkingen tussen het rendement op de portefeuille en

de benchmark blijven hierdoor beperkt (zie ook actieve vermogensbeheerder).

Pensioengrondslag

Het verschil tussen het pensioengevend salaris en de franchise.

Premie dekkinggraad

De verhouding tussen enerzijds de bezittingen van het pensioenfonds verminderd met de toeslagreserve en anderzijds de contante waarde van de op dat moment geldende pensioenverplichtingen.

Raad van toezicht

Een raad van toezicht is een intern toezichhoudend orgaan van het pensioenfonds.

Rentetermijnstructuur

Een rentetermijnstructuur (RTS) is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen rente anderzijds.

Technische voorziening pensioenverplichtingen

Het bedrag dat bij het pensioenfonds aanwezig moet zijn ter dekking van de toegezegde pensioenen.

Toeslagreserve

Een reserve die gevormd is voor de financiering van de toeslagen op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Toeziethouder

De Stichting Autoriteit Financiële Markten ten aanzien van gedragstoezicht en De Nederlandsche Bank N.V. ten aanzien van prudentieel en materieel toezicht.

Tracking error

Hiermee wordt een indicatie gegeven van de mate van afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en de waardeontwikkeling van een benchmark.

Transactiekosten

Kosten die een vermogensbeheerder in rekening brengt met betrekking tot de aan- en verkoop van beleggingen.

Uitvoeringsovereenkomst

Een overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werkgever waarin onder andere de financiële relatie is vastgelegd. Met name zijn in deze overeenkomst afspraken vastgelegd ten aanzien van het niveau van de premie, de beleggingsmix en de toeslagen op pensioenen.

Ultimate Forward Rate

De Ultimate Forward Rate (UFR) werd in september 2012 ingevoerd als basis voor de rekenrente na het (veronderstelde) laatste liquide punt in de swaptermijnmarkt.

Verantwoordingsorgaan

Beoordeelt jaarlijks: uitgevoerd beleid, handelen van bestuur en keuzes voor de toekomst. Bestaat uit vertegenwoordigers van actieve deelnemers, pensioengerechtigden en werkgever.

Stichting Pensioenfonds Vopak

Westerlaan 10, 3016 CK Rotterdam

Postbus 863, 3000 AW Rotterdam

Telefoon: +31 10 4002650

E-mail: pensioenbureau@vopak.com

Internet: <https://pensioenfonds.vopak.com>

Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van
Koophandel te Rotterdam onder nummer 24343255 en
statutair gevestigd te Rotterdam

